

Vlasta Jeseničnik

stran 14

TABLE
stran 5

DEJAN KRAJLAH
stran 24

GRAMATIK
stran 40

DARSEN
SALON POHIŠTVA

alples
studio izola

ODPRODAJA EKSPONATOV!
-60%

SALON POHIŠTVA DARSEN, Polje 21 (PC Ruda), Izola
05 640 13 33 / darsen@siol.net / www.darsen.si
Del. čas.: pon. - pet. 9.30 - 17.00, sob. 9.30 - 12.00

stran 8

TOMAŽ
PEROVIČ

Poletne zgodbe

V predhodni izdaji časopisa sem se pritoževal nad poletnim prometom na obalnih cestah in kako brezbrizno se do tega problema obnaša politika. Iz leta v leto mnogo govorjenja in nič narejenega. V enem izmed komentarjev sem dobil dobro lekcijo iz pritoževanja. Recept za enostavno rešitev zapletenega problema je sila enostaven: »Pojdi na motor ali še bolje na kolo!« Kdorkoli mi je to že napisal, je zagotovo zadovoljen s svojim življenjem, za zapletene stvari vedno najde enostavne rešitve.

Poleti ni bilo nikogar, ki ga ne bi razburjala preglasna glasba v Portorožu. Ena izmed stalnih tem, o kateri se radi prepiramo ali pogovarjamo. Koga zares moti, turiste ali domačine? Z enostavnim nadzorom nad hrupom se je situacija precej umirila. Hitra in zares enostavna rešitev. Letos se je temu pridružila še razprava o tem, koliko novih trgovin potrebujemo v turističnim Portorožu. In še ena zanimivost (resda ne popolnoma preverjena). V enega izmed najstarejših in najlepših hotelov v Porotoržu se kar 70 odstotkov gostov vsako leto vrača vsaj dvakrat. Mogoče pa imajo turisti neprijemno boljše mnenje o portoroškem turizmu kot mi.

Ce se le da, poiščimo enostavne rešitve na zapletena vprašanja in kadarkoli se le da, bodimo zadovoljni s svojim življenjem, pa tudi če k temu oblast ničesar ne prispeva in se včasih celo trudi, da se raje pritožujemo in si zapletamo življenje.

Turizem v letu zmernega napredka in opazne stagnacije hkrati

Čeprav je turizem v svetu zelo perspektivna gospodarska panoga, je po drugi tudi velika nevarnost za razvite turistične kraje - Pretiran turistični razvoj je sprožil nov eksodus Istranov.

Marsikdo se sprašuje, zakaj sploh imamo 27. septembra svetovni dan turizma. Ali zato, da turistične organizacije in turistična društva podelijo priznanja posameznikom, da se turistične organizacije postavijo pred javnostjo, kako pomembne so, ali zato, da še enkrat naredijo majhno inventuro v panogi?

Turizem je v svetu še naprej zelo perspektivna panoga. Po podatkih Turističnega barometra Svetovne turistične organizacije Združenih narodov je v letošnjih sedmih mesecih po svetu potovalo kar 790 milijonov turistov ali 11 odstotkov več kot leto prej. Turizem je (skupaj s stroški potovanj) s tujimi turisti ustvaril 1800 milijard dolarjev prometa (če bi jih v Sloveniji tri milijarde, bi to pomenilo, da tehta slovenski tujski turistični priliv eno šeststotinko svetovnega). Večina držav se hvali z visokimi rastmi turističnega zaslužka in omenjeni barometer UNWTO je na prvi dve mesti na svetu letos postavil Albanijo, ki je ustvarila (za 128 odstotkov več) in Srbijo (za 126 odstotkov več) zaslužka s tujimi turisti. Na

tretjem mestu je Tadžikistan, ampak že na osmem mestu je Črna Gora (70 odstotna rast), sledi Severna Makedonija s 60 odstotno rastjo, Portugalska, Turčija ... Tudi povpraševanje po turističnih potovanjih je zelo porastlo. V ZDA za 32 odstotkov (v primerjavi s predpandemijskim letom 2019), Nemčija za 38 odstotkov, Velika Britanija za 40 odstotkov, Italija za 26, Indija pa za 86 odstotkov. Ti podatki kažejo velike poslovne priložnosti turistične panoge.

VSAK RAZVOJ IMA MEJO

Tudi evropske države se v glavnem hvalijo s turistično rastjo. V Španiji je letos turizem eksplodiral, tudi Italiji je šlo bolje, da o Franciji ne govorimo (čeprav so Francozi zaradi olimpijskih iger pričakovali še več). Toda hkrati z naraščajočim obiskom se pojavlja tudi vse več omejitev. Prvi so z omejevalnimi taksami začeli v Benetkah, nezadovoljni so v Barceloni, tudi v Veliki Britaniji napovedujejo, da bodo prihodnje leto začeli računati vstopno turistično takso. V Grčiji so prebivalci na otokih ugo-

tovili, da nimajo niti zase dovolj vode in da jih turizem omejuje, saj turisti porabijo vodo, ki bi jo potrebovali zase, za kmetijstvo in druge najnujnejše življenjske funkcije. Po svetu vse bolj zori spoznanje, da ima vsak turistični razvoj določeno mejo.

SLOVENIJA JE USPEŠNA TURISTIČNA DEŽELA

Slovenija je uspešna turistična destinacija. Po podatkih Dnevnega turističnega utripa (najnovejše aplikacije Statističnega urada RS, s pomočjo katerega SURS s precejšnjo natančnostjo dnevno spremlja podatke o turističnem obisku v državi) je Slovenijo do 16. septembra obiskalo 5,2 milijona turistov (od tega 78 odstotkov tujih), ki so ustvarili za 13,5 milijona prenočitev (tujci -75 odstotkov). V osmih mesecih je bilo v državi šest odstotkov več prihodov in za štiri odstotke več prenočitev kot lani. Še posebno visok obisk smo v državi zabeležili avgusta, kar 19 odstotkov več turistov in 14 odstotkov več prenočitev, ampak za to številko je seveda logična razlaga. Lani avgusta so namreč iz Slovenije (tudi iz Istre) kar veliko turistov odpeljale poplave, zato avgustovski večji obisk ni samo posledica nadpovprečnega turističnega razpoloženja Evropejcev.

Največ prenočitev je do sredine septembra ustvarila MO Ljubljana (1,948 milijona), na drugem mestu je Piran (1,498 milijona), sledijo Bled (943.000), Kranjska Gora (793.000) in Bohinj (741.000). Izola je 8. v državi (467.000), Koper 12. (319.000) in Ankaran 13. (296.000).

PIRAN NE SLEDI SLOVENSKIM SMERNICAM

Štiri istrske občine so do sredine septembra ustvarile 2,58 milijona prenočitev, torej precej več kot Ljubljana, vendar manj kot gorske občine. Piranska občina je v osmih mesecih ustvarila 1,5 odstotka več prenočitev, izolska štiri odstotke več in koprška občina 6 odstotkov prenočitev več. V Piranu so junija beležili šest odstotkov manj, julija 4 odstotke manj in avgusta 8 odstotkov več prihodov.

Posebnost letošnje turistične sezone je bilo evropsko nogometno prvenstvo in olimpijske igre. Predvsem nogometno prvenstvo vsakič zadrži večje število ljudi (na primer Nemcev) v domačih krajih. Če k temu dodamo junijsko slabo vreme, je potem jasno, zakaj je bilo junija manj gostov. Služenje morja se je pojavilo šele konec junija oziroma v začetku julija in po ocenah turističnih delavcev ni ključno vplivalo na turistični obisk. Večji vpliv ima vreme, tudi zato je bilo letos avgusta toliko več turistov kot lani. Septembra pa je do sredine meseca bilo za kake dva odstotka turistov manj kot lani.

Ko primerjamo obmorski turizem s preostalim v državi, vidimo, da predvsem koprška in deloma izolska občina držita razvojni korak s povprečjem v državi. Rast turizma v piranski občini pa v primerjavi s tistim na državnih ravni stagnira.

OB MORJU NE GRE PO PRIČAKOVANJIH

Manjša rast v piranski občini je deloma povsem razumljiva in celo koristna, če upoštevamo, da je v poletnih mesecih obisk dosega mejne vrednosti prostora. V kolikor bi v občini dosegali nižje število prihodov in prenočitev, vendar hkrati višjo raven storitev in posledično višji zaslužek, potem bi bila takšna sprememba turistične strukture celo dobrodošla. Toda razmere na terenu v glavnem ne kažejo tega. Že površna analiza razmer v najbolj turistični slovenski občini ne kaže takega velikega preustroja na področju kakovosti. Edina letošnja vidnejša sprememba sta prenovi dveh večjih in pomembnih hotelov (Hotel Riviera Portorož iz LifeClass Turizma in Krkin Hotel Strunjan), ki sta bila več predsezonskih mesecev zaprta in tudi s tem vplivala na nižjo uresničitev prenočitev v kraju. Obnova obeh hotelov je del nujnih vlaganj po določenem amortizacijskem obdobju, ki je v hotelski industriji razmeroma kratek. Hotele je treba obnavljati pogostejše kot druge nepremičnine. Portorož je pridobil pasje kopališče, drugih nujnih vlaganj pa skoraj ni bilo. Še posebno slabo je poskrbljeno za kopališča na območju Pirana in za kolesarje na območju celotne piranske občine.

Portorož in Strunjan sta v zadnjih letih občutno zmanjšala število teniških igrišč. Preostalo polovico teniških igrišč so v Portoroškem športnem parku odprli sredi poletja, ko je privlačna teniška pomladna sezona mimo. Portorož je v teh letih izgubil kar nekaj teniških športnih prireditev in tudi turističnih skupin. Velik udarec za vizez in ponudbo kraja je julija povzročil velik požar trgovsko-gostinskega objekta Tivoli (Alaya) sredi Portoroža. Kraj je ostal brez pomembnega dela ponudbe, delo je tam izgubilo vsaj 70 ljudi in več manjših podjetij. Kriminalisti pa doslej niso mogli opraviti pregleda požarišča, tako da še zmeraj ni povsem jasno, kako je prišlo do tako uničujočega požara. Velika večina Portorožanov tudi zelo kritično sprejema odločitve, da so letos tik ob portoroški plaži odprli veliko trgovino - drogerijo, ki kaže na popolno odsotnost urbanistične strategije kraja.

PREMALO SVETLIH TOČK

Svetla točka obmorske turistične ponudbe so nekatere kulturne, zabavne in športne

BORIS
ŠULIGOJ

prireditve. Samo jadralska tekmovalna in rokometna Eurofest za mlade rokometaše sta v primorske kraje zvalila športnike in prispevala več tisoč prenočitev. Bogatejši kulturni in zabavni program je prispeval k vedrejšemu poletnemu razpoloženju. Taki dogodki pripeljejo kar nekaj turistov v kraj. Seveda so ti dogodki še bolj dragoceni v predsezonskih in posezonskih mesecih, saj je poleti gostov velikokrat preveč. Posebna hiba slovenskega obmorskega turizma je popolna odsotnost strategije obravnave lastniških počitniških apartmajev. V zadnjih petih (in tudi več) letih se je še povečalo število stanovanj, namenjenih vikendom in občasnemu oddajanju (platforme Booking, Airbnb ...). Nihče v slovenski Istri nam ne zna povedati natančnega števila počitniških stanovanj. V piranski občini vedo, da imajo prijavljenih 2200 stanovanj, ki so v lasti ljudi iz drugih krajev (države ali tujine) in zanje plačujejo pavšalno turistično takso. Toda vsaj še 1600 je v občini stanovanj, v katerih so

Časopis in spletni portal OBALApplus® sta vpisana v razvid medijev Ministrstva za kulturo pod zaporedno številko 2216. ISSN 2670-4609. Izdajatelj MBM MEDIA d.o.o., Portorož. Distribucija preko Pošte Slovenije v gospodinjstva občin Ankaran, Koper, Izola in Piran. Število izvodov 27.200. Uredništvo: Pristaniška 14, 6000 Koper, urednistvo@obalaplus.si. Oglaševanje: marketing@obalaplus.si, 040 771 000. Odgovorni urednik Mauro Belac, mauro.belac@obalaplus.si. Urednik Tomaž Perovič, tomas.perovic@obalaplus.si. Člani uredništva: Boris Šuligoj, Bojana Leskovač, Nataša Benčič, Dorjan Marušič, Manca Hribovšek, Sašo Mejak, Katja Pegan, Eva Branc, Andreja Comino, Milica Golijanin, Andreja Čmaj Fakin in Petra Mežnarc. Oblikovanje Emigma d.o.o. Prelom tiskane izdaje Tedy Grbec, GT-design d.o.o. Urejanje spletnega portala Elvis Dobrilovič. Stališča avtorjev prispevkov ne izražajo nujno stališč uredništva. Za točnost podatkov v podpisanih vsebinah odgovarjajo avtorji oz. naročniki objav. Za nepodpisane vsebine je avtor uredništvo. Promocijska sporočila in naročene objave so ločena od uredniških vsebin in označena z oznako

Datum izida 25. september 2024.

Strani s podnaslovom OBALApplus AKTUALNO so financirane Ministrstvo za kulturo RS.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

lastniki samo fiktivno prijavljeni, živijo pa drugje. V piranski občini so leta 2023 pridobili demografsko analizo, ki je pokazala, da imajo na celotnem občinskem območju kar 3800 stanovanj, ki so pozimi nenaseljena (to so ugotovili po podatkih o porabi vode). Pomeni, da je v občini v povprečju kar 37 odstotkov stanovanj počitniških, ki se jih uporablja predvsem in zgolj v poletnih mesecih. Največ teh stanovanj (več kot 37 odstotkov) je v Portorožu, Strunjanu in v Padni (mesto Piran niti ni na prvih treh mestih). Turisti ali vikendaši začnajo ta stanovanja uporabljati predvsem v toplih mesecih.

TURIZEM NE PRINAŠA SAMO ZASLUŽKA, AMPAK TUDI TEŽAVE

Problem (pre)velikega števila počitniških stanovanj je večplasten. Zagotovo so to dodatne turistične kapacitete, ki pripeljejo več gostov, ti gostje trošijo v kraju, v trgovinah, gostiščih, na prireditvah itd., toda hkrati zelo neenakomerno obremenjujejo kraj. Zaradi njih morajo biti parkirišča in garažne hiše večje, tudi druga infrastruktura je izkoriščena samo del leta. Enako velja za vse storitve in utrip krajev. V teh je enkrat ljudi premalo, drugič pa preveč. Če je obalna cesta v treh ali štirih zimskih mesecih še dovolj široka za promet, pa se najkasneje od velikonočnih praznikov dalje začnajo prometne cestne more in obmorski kraji ne morejo delovati normalno. Ne samo nezadovoljni prebivalci grških otokov, ki ostajajo brez vode, če pride k njim preveč turistov. Tudi v slovenski Istri je iz leta v leto več ljudi, ki ni neposredno odvisnih od turizma in dojemajo turiste kot razlog za različne, tudi ekološke, težave od hrupa do več izpustov CO₂ na cestah, od velikih količin smeti in umazanije do po-

manjkanja vode. Čeprav si v Istri že 40 let neuspešno prizadevajo za dodaten vodni vir in kljub temu, da se je število turistov in občasnih stanovalcev občutno povečalo. Vodo so morali predlani dovažati s cisternami. Pravi čudež je, da so vodni viri letos ob zelo dolgem in vročem poletju, vzdržali. Če spomladi ne bi bilo obilnih padavin, bi tudi Istrani pošiljali turiste domov, kot to počnejo na grških otokih.

TURIZEM JE PODRAŽIL NEPREMIČNINE, CENE PA SO SPROŽILE ŠE EN EKSODUS V ISTRI

V istrskih krajih že več desetletij ne skrbi jo dovolj za načrtno urbanizacijo krajev. Dolgoročni prostorski načrti so že zdavnaj zastareli, novih nikakor ne sprejmejo. Polovico nepremičnin v Piranu so pokupili lastniki iz drugih slovenskih ali evropskih krajev. Mladi iz piranske in tudi izolske občine pa ne morejo do parcel ali vsaj spodobnih stanovanj, ker so cene zaradi povpraševanja doseglyve samo premožnim ali vse večjim kapitalistom. Ne gre več za zgolj povsem spontan in podivjan trg nepremičnin, ampak za resne tudi socialne probleme, ko so se prebivalci s povprečnimi prihodki prisiljeni seliti iz obmorskih krajev v cenejše slovenske kraje. Namesto njih pa so lastniki kapitala hkrati prisiljeni od nekod uvažati poceni delovno silo in jih nameščati v poceni, tudi neprimerna stanovanja, da vzdržujejo kraj in skrbijo za storitve. Tak spontan razvoj turizma povzroča vse resnejše demografske in socialne spremembe v karakterju kraja in strukturi prebivalstva. Domačini že lep čas opozarjajo, da doživljajo istrski kraji že drugi eksodus po drugi svetovni vojni - temeljito predrugačenje prebivalstva. Današnji Portorož, Piran, Izola, Koper ...

nikakor niso več tisti kraji, kakršne smo poznali iz šestdesetih ali sedemdesetih let prejšnjega stoletja. Kako se lahko počutijo turisti v krajih, v katerih se slabo počutijo domačini, pa bi moralo skrbeti vse, ki se zavzemajo za t. i. trajnostni (na vse načine prijazni) turizem, o katerem je slišati toliko besed. Kapital očitno ne sliši dobro na temo trajnosti, še manj na to, da ima vsak turizem svoje meje. S temi vprašanji se vsakokratni politični izvoljenci, ki sprejemajo ključne odločitve o usodi istrskih krajev, zagotovo še niso resno soočili. Kaj šele, da bi pripravili ustrezne strategije razvoja in učinkovito ter dovolj hitro ukrepali. Sredi Portoroža prav v teh dneh prodajajo občinska zemljišča, da bo kapital po svoji logiki še naprej spreminjal in uničeval (nekoč) romantično pristanišče vrtnic. Hkrati pa bodo občinski svetniki odločali o tem, da bi z območja Metropola preselili igralnico na območje Figarole oziroma pogo-relega Tivolija, kar so svetniki pred kakimi 12 leti že odločno zavrnil, pa tudi prostorski načrt tega ne dopušča.

Ta dva primera in še več drugih, od območja nekdanjega Vojkovega doma do lani znova prodane parcele Vile Virginie (češkimi lastnikom), od Metropola in Taverne do teniških igrišč, od nekdanje Drogine upravne stavbe do nekdanjega Cvetja Portorož, od parcel ob Marini Portorož do počitniških domov na Seči... kažejo na vse kaj drugega kot na premišljeno turistično in siceršnje razvojno vizijo kraja. V zadnjih letih poteka vse bolj očitno prerivanje in prekupčevanje z najdragocenejšimi portoroškimi parcelami. Lastnike nič ne briga, kaj si želijo domačini in kaj pravijo prostorski načrti. Vse bolj so prepričani, da strategijo krojijo najdebelejše denarnice. In da je debela denarnica edini gospodar kraja.

Bržan: Nove table bodo odporne na morebitne prihodnje prijave inšpektoratu

NATAŠA FAJON

Aleš Bržan in Asta Vrečko Milica

ampak postopoma in šele, ko je posebna občinska Komisija za področje toponomastike raziskala lokalne toponime in kot vir za poimenovanje izbrala prvi uradni seznam imen ulic in trgov Kopra iz 1884, tako imenovan »Martissovo seznam«, ki je stopil v veljavo 1905.

ZAPLETLO SE JE PRI FRANČIŠKANSKEM SAMOSTANU

“O postavitvi obvestilnih tabel smo seznanili vse lastnike objektov, na katerih smo jih nameravali namestiti, in jih pozvali, naj se z morebitnimi pomisleki in vprašanji obrnejo na našo službo, kjer jim bodo vse pojasnili, v primeru nestrinjanja pa našli drugo lokacijo,” je pojasnil Damian Fischer, vodja občinske komisije za toponomastiko. Odzvali so se trije in prosili za podrobnejšo predstavitev. Dva sta bila z njo zadovoljna, zapletlo pa se je pri frančiškanskem

Poletje v Kopru je ob koncu avgusta razburila odločba državnega inšpektorata za kulturo, ki je oblastnikom naložila odstranitev označevalnih tabel s historičnimi imeni trgov in ulic, če jih ne popravijo tako, da bodo – po njihovih besedah – ustrezale zakonodaji. Koprski župan Aleš Bržan se je v znak nestrinjanja z navedbami v odločbi odločil, da tabel ne bodo umaknili, temveč jih protestno le obrnili. Zaplet je dosegel vrhunec tudi na državni ravni, saj so z nalogo, naj umiri strasti, v Koper poslali ministrico za kulturo Asto Vrečko. Table z nekdanjimi poimenovanji ulic in trgov v Kopru, ki naj bi obogatile zgodovinsko jedro mesta in nadgradile turistično podobo kraja, so v zadnjih tednih sprožile burne razprave o (ne)primernosti t. i. toponimov, ki ne pritičejo nazivu večkulturnega turističnega kraja, s katerim se mesto rado pohvali. Pa tako previdno so jih postavljali. Ne vseh naenkrat,

Primer obrnjene table

**OBIŠČI NAS
TUDI NA
SPLETU!**

www.obalaplus.si

**VSE KAR
MORATE VSAK
DAN VEDETI O
DOGAJANJU NA
OBALI**

Mnenja SRC SAZU

- V Italiji je pri zgodovinskem imenu močno poudarjen napis »già«, zgodovinski napis pa je zapisan z manjšimi črkami. V Kopru je na obravnavanih tablah stanje drugačno: večjezični napis »nekdanji/già/formerly« je tako rekoč neopazen, italijansko zgodovinsko ime pa močno poudarjeno.
- Pri tabli z zgodovinskim napisom v Italiji je uporabljena enaka vrsta tipografije (oblika črk), a so črke po velikosti bistveno manjše in zapisane v nekrepki različici pisave. Na obravnavanih tablah v Kopru je uporabljena druga vrsta tipografije (oblike črk), ki je opaznejša od tiste na tablah z uradnimi oznakami ulic. Debelina črk je večja, uporabljena je črna barva za razliko od manj vidne bele na uradnih tablah. Podlaga obravnavanih tabel pa črne črke dodatno poudari (za razliko od bele barve črk uradnih dvojezičnih napisov na rdeči podlagi). Črke na uradnih dvojezičnih napisih so višje s tanjšimi črtami, kar omogoči več besedila v eni vrstici, a pomanjša opaznost in berljivost. Črke na obravnavanih tablah v Kopru so v višino manj razpoteegnjene in zato bolj berljive in opazne, hkrati pa se razporedijo tudi v več vrstic.

samostanu. Tamkajšnji pater se je namreč odločil, da o usklajenosti table z zakonodajo povpraša stroko.

»2022 smo poslali obvestilo, da bi na obzidju na Cankarjevi ulici postavili tablo z dodatnim zgodovinskim imenom ulice. Dobili smo odgovor, da se pater Rus s tem ne strinja, ker je hodonim samo v italijanskem jeziku,« je dejal Fischer.

Predstojnik Frančiškanskega samostana sv. Ane, Bogdan Rus, ki je tja prišel službovat prav 2022, nam je potrdil, da se je po pomoč obrnil na Službo za slovenski jezik Ministrstva za kulturo in ne na inšpektorat ter poudaril, da prijave nikoli ne bi podal. Po prejetju odgovora, da tabla ni v skladu z zakonodajo, postavitve ni dovolil.

“Vsekakor ne drži, da naj bi jaz podal prijavo na inšpekcijsko službo. Kar sem naredil, je čisto neškodljivo dejanje,” je zapisal.

Inšpektorat: Prevoda nismo zahtevali

Je pa njegovo poizvedovanje sprožilo postopek, ki se je zaključil z odločbo inšpektorata. Po njej naj bi se občina morala odločiti, ali bo imena ulic prevedla v slovenščino ali table odstranila. Na Inštitutu za slovenski jezik ZRC SAZU so večkrat poudarili, da v svojem mnenju, za katerega jih je inšpektorat zaprosil, nikoli niso navajali, da vidijo rešitev v prevodu.

“Ukrep v odločbi Mestni občini Koper ne nalaga prevoda besedil na zadevnih tablah, temveč navesti enakovredno velika besedila v slovenščini in poleg v italijanščini ali pa odstranitev tabel. Tako ne drži, da je bilo z odločbo naloženo izdelati prevod besedil, tega namreč Zakon o javni rabi slovenščine ne zahteva,” pa so na naše vprašanje o zahtevi po prevodu odgovorili na Inšpektoratu RS za kulturo in medije.

Fischer: Sprva bi morali toponime prevesti

Na občini so napotke upoštevali, nam je pojasnil Damian Fischer, in pripravili nove predloge, a brez uspeha. Ob tem je izpostavil, da je po poglobljeni preučitvi problematike marsikdo delno spremenil pogled najo, najbrž pa je k temu prispeval tudi politični pritisk z različnih strani.

Zadnji predlog table

Nekdanje nabrežje/già

RIVA DEI CANTIERI

hodonim/odonimo – 1884

“Na začetku je namreč bilo določeno, da moramo toponime prevesti, ob spoznanju o pomenu odnosov na narodno mešanem območju pa so se mnenja omehčala,” je dejal.

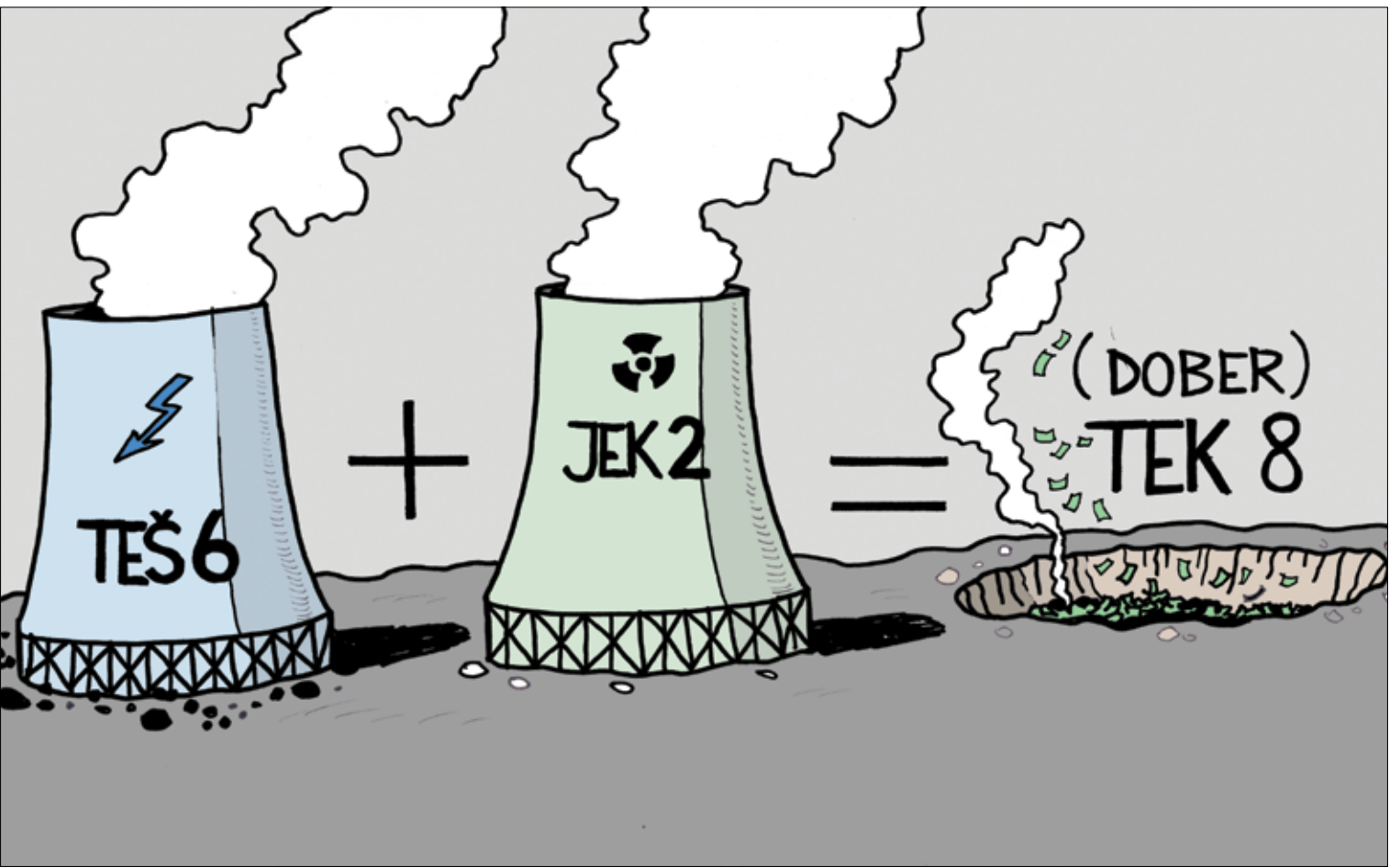
V KRAVKEM NA PROČELJH NOVE TABLE

“V sistemu je bila zaznana napaka, ki jo je treba odpraviti, in o tem sva se pogovarjala z ministrico. Bližamo se epilogu te zgodbe. V kratkem bodo postavljene nove table s primernimi imeni, ki ne bodo prevedene, ker bi to bilo nesmiselno. Bo pa dvojezičen uvod,” je pojasnil župan Bržan.

Po njegovih besedah so v zadnjih tednih našli nekaj različic tabel, a ne on ne ministrica ne moreta odločiti, katera je res primerna.

“Table bodo nove, s primerno obliko in velikostjo napisov, da bodo vzdržale tudi ob morebitni prijavi inšpektoratu. Iskreno povedano, upam, da je ne bo,” je po obisku ministrice za kulturo Aste Vrečko v Kopru dejal župan Aleš Bržan.

Da se tovrstni zapleti v prihodnje ne bi več dogajali, bodo na državni ravni poiskali tudi sistemske rešitve, ki bodo ustrezale specifičnim območjem, med katere sodi tudi koprška občina. O tem, kakšne bodo te rešitve, ministrica ni želela govoriti, je pa prepričana, da bodo ustrezale vsem.

NOVA TOYOTA C-HR

HYBRID ELECTRIC ALI PLUG-IN HYBRID

VSATA IZBIRA ŠTEJE

DO 10 LET JAMSTVA

Povprečna poraba goriva za vozila Toyota C-HR Hybrid: od 4,7 do 5,1 l/100 km in emisije CO₂: od 105 do 116 g/km. Emisijska stopnja: za 2,0 hibrid EURO 6 AP in za 1,8 hibrid EURO 6 AM. Emisije NOx: od 0,0036 g/km do 0,0049. Oglikov dioksid (CO₂) je najpomembnejši toplogredni plin, ki povzroča globalno segrevanje. Emisije onesnaževal zunanega zraka iz prometa pomembno prispevajo k poslabšanju kakovosti zunanega zraka. Prispevajo zlasti k čezmerno povišanim koncentracijam prizemnega ozona, delce PM₁₀ in PM_{2,5} ter dušikovih oksidov. 10 letno jamstvo hibridne baterije velja ob rednih servisih na 1 leto ali 15.000 prevoženih km (kar nastopi prej) pri pooblaščenih prodajno-servisni Toyotini trgovski mreži. Po preteku tovarniške garancije vam ponujamo brezplačno vključitev v program jamstva Toyota Relax (vse do starosti 10 let ali 185.000 km). Slika je simbolična. Več na www.toyota.si.

AVTO CENTER JEREB 051/233-101, 051/682-666

Le attività della CAN costiera

LE ATTIVITÀ DELLA CNI

LE ATTIVITÀ DEL DEPUTATO

Felice Žiža: le nostre iniziative per il rispetto della lingua italiana sui documenti

Il gruppo parlamentare delle Comunità nazionali al Parlamento sloveno ha depositato le integrazioni alle leggi sulla carta d'identità e sui documenti di viaggio. Tendono a ripristinare il rispetto delle lingue minoritarie nei territori nazionalmente misti, dove quale lingue ufficiali vanno inserite al secondo posto, dopo lo sloveno, nei formulari per i documenti. Ciò attualmente viene violato, dando la precedenza alla lingua inglese. Al Parlamento sarà proposto di far rispettare le norme vigenti in materia di uso dell'italiano e dell'ungherese come lingue ufficiali nei Comuni dove le due comunità nazionali sono autoctone. La vertenza è aperta dallo scorso anno quando furono messe in circolazione le nuove carte d'identità. Alcuni connazionali notarono e fecero presente l'inadeguatezza

dell'ordine in cui erano messe le diciture in italiano e fecero seguito le reazioni del deputato Felice Žiža e della CAN Costiera, che chiesero al ministro degli interni, Boštjan Poklukar di sospendere il rilascio dei documenti non corretti e di sostituire quelli già emessi. I funzionari governativi pur ammettendo l'errore, comunicarono che non vi sarebbero state le risorse finanziarie per correggere i documenti. Se le modifiche di legge ora in armonizzazione intergovernativa e che sembra poter avere vasto appoggio alla Camera, non dovesse comunque passare o essere attuata in tempi brevi, si passerà alla fase successiva. "Con un consulente legale, esperto di questioni costituzionali, stiamo preparandoci per un ricorso alla Corte costituzionale, chiamandola ad esprimersi definitivamente sul rispetto delle lingue minoritarie. La sua eventuale delibera, che auspico non sia in ogni caso necessaria, dovrà essere poi tenuta in considerazione dall'esecutivo".

CAN COSTIERA: INNALZAMENTO DELLA QUALITÀ DELL'ISTRUZIONE

Il Ministero della Coesione e dello Sviluppo Regionale ha approvato un finanziamento europeo per il progetto "Innalzamento della qualità dell'istruzione bilingue per la comunità nazionale italiana in Slovenia e la comunità nazionale slovena in Italia". Il progetto, cofinanziato da fondi europei, coinvolgerà la Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana nella preparazione di varie attività o laboratori per

arricchire l'istruzione bilingue, promuovendo atteggiamenti positivi verso le lingue italiana e slovena e la conservazione del patrimonio culturale. Verranno utilizzati nuovi approcci e forme di insegnamento per costruire il supporto linguistico della lingua madre e rafforzare e conoscere i valori culturali della nazione vicina. Il progetto contribuisce inoltre all'accettazione delle differenze e promuove il dialogo interculturale e l'inclusione sociale dei giovani di entrambi i lati del confine. Il progetto "Innalzamento della qualità dell'istruzione bilingue per la comunità nazionale italiana in Slovenia e la comunità nazionale slovena in Italia" è attuato nell'ambito del Programma della politica di coesione europea 2021-2027 in Slovenia, priorità "Competenze e un mercato del lavoro reattivo" e persegue l'obiettivo specifico "Migliorare la qualità, l'inclusività, l'effici-

enza e la pertinenza al mercato del lavoro dei sistemi di istruzione e formazione, anche valorizzando l'apprendimento non formale e informale per sostenere l'acquisizione di competenze chiave, comprese le competenze imprenditoriali e digitali, e promuovendo l'introduzione di sistemi di formazione duale e di apprendistato". Il Fondo sociale europeo plus contribuirà con 151.886,70 euro al progetto, che ha un valore di 379.716,74 euro.

ATTIVITÀ CAN COMUNALI

CAPODISTRIA- NECESSARIO IL CONSOLIDAMENTO DI PALAZZO GRAVISI BUTTORAI

Sono stati resi noti di recente i risultati delle perizie statiche a Palazzo Gravis Buttorai, di proprietà della CAN di Capodistria e sede della Comunità degli Italiani "Santorio Santorio". "Dopo le prime riunioni svoltesi a gennaio 2023 tra la Presidenza della CAN e il Presidente della CI Santorio Santorio, e tenendo conto dell'antichità del palazzo (nella parte più antica, risalente al 1664 - 360 anni fa) e considerando anche il fatto che sono passati ormai trent'anni dal grande restauro dell'edificio risalente alla prima metà degli anni '90, che il palazzo presenta alcune criticità (cedimenti) ma soprattutto per la volontà di avvicinarlo quanto più a quelli che sono oggi gli standard e normative antisismiche, abbiamo voluto commissionare questo studio statico dell'edificio" ha rilevato in merito al problema la presidente della CAN capodistriana, Roberta Vincoletto. L'iniziativa è stata sostenuta finanziariamente dalla CAN, grazie ai mezzi concessi dal Comune città di Capodistria, al fine ultimo di garantire la sicurezza e il mantenimento del patrimonio storico-culturale. "Lo studio è stato affidato all'Istituto nazionale sloveno per l'edilizia (ZAG), con 75 anni di esperienza alle spalle, che per delibera governativa è l'ente pubblico centrale per l'industria edile in

Slovenia, questo per indicare che ci siamo affidati ad esperti a livello nazionale" ha puntualizzato ancora la Vincoletto. Già nella seconda metà del 2023, è iniziata la collaborazione con lo ZAG, e per diversi mesi, c'è stato prima questo lavoro di recupero di diversa documentazione storica/tecnica/edile, relativa al Palazzo, ai vari restauri, susseguendosi degli anni, per arrivare poi a gennaio 2024 ai sondaggi, eseguiti in diversi punti del Palazzo (25 in tutto), per verificare lo stato delle fondamenta, dei muri portanti e delle strutture in legno. Sono stati prelevati anche diversi campioni di materiali che sono stati analizzati successivamente in laboratorio. La C.AN ha provveduto prontamente a risanare tutte le aree intaccate nel Palazzo. A fine aprile 2024 ci hanno inviato una relazione di oltre 160 pagine, che nella parte finale presenta una sintesi dello stato attuale dell'edificio e delle linee guida su come procedere con il consolidamento. Il rapporto statico è stato inviato anche

alla referente dell'Ente per la tutela dei beni culturali, che ha in supervisione il palazzo e con la quale abbiamo instaurato un ottimo rapporto di collaborazione, anche per i lavori regolari di manutenzione dell'edificio. La parte finale presenta innanzitutto una visione dello stato attuale dell'edificio per quanto concerne le fondamenta, muri portanti, strutture intermedie, connessioni strutturali (ammorsamenti), danni visibili e resistenza sismica dell'edificio, con tanto di consigli su come procedere per consolidare le fondamenta, non ovunque abbastanza larghe e continue, i muri vanno supportati per ridurre il peso e migliorare l'uniformità strutturale. Da rinforzare anche i soffitti in legno. "L'obiettivo primario dei prossimi interventi, e breve e medio termine della CAN sarà quello di garantire un ambiente sicuro, tenendo conto delle nuove norme antisismiche e della sicurezza in generale, preservando al contempo l'importante patrimonio storico e culturale che lo stesso Palazzo rappresenta, pertanto i grandi investimenti in tale stabile, nei prossimi anni saranno finalizzati a questo obiettivo" ha concluso la presidente Vincoletto. I risultati di tale rapporto (ZAG) sono stati presentati in luglio al Consiglio della CAN e di recente anche al Consiglio della CI "Santorio Santorio".

PIRANO- NUOVO STATUTO E RINNOVO DEL PERSONALE

La CAN di Pirano dopo dettagliati e reiterati dibattiti, ha stilato il testo del suo nuovo statuto. Non presenta molte novità, ma quelle introdotte sono molto importanti e

soprattutto uniche per il mondo minoritario. I connazionali di Pirano sono giunti alla conclusione che è saggio ridurre la durata massima dell'incarico affidato al pre-

sidente. Sarà fissata in 12 anni, ossia tre mandati completi. Definito in 10 il numero delle firme per sostenere le candidature (singola o di lista) e viene fugato ogni

dubbio su quando vanno indette le elezioni suppletive del Consilio- vanno indette quando un terzo dei consiglieri non può o non desidera più svolgere il proprio lavoro. Il Consiglio della CAN ha approvato anche i piani finanziari di lavoro e di massima per il prossimo biennio. Saranno all'insegna di profondi cambiamenti nell'organico di Casa Tartini. In febbraio, infatti, si congederà la responsabile dell'ufficio professionale e coordinatrice culturale, Fulvia Zudič

che ha deciso di andare in pensione. »Sarà difficilmente sostituibile. Conosciamo tutti il suo modo di lavorare e l'impegno che ci mette. Dobbiamo, però, ragionare sul futuro e abbiamo pensato di emettere un bando di concorso per un coordinatore culturale, che penserà quindi a realizzare, con gli altri dipendenti della CAN, il programma che stabiliremo. Sappiamo già che sarà molto ricco e alcuni di noi si chiedono se non sia troppo vasto. Abbiamo

anche 2 o 3 eventi settimanali il che ci da questa connotazione di Comunità molto attiva, ma che diventa di difficile armonizzazione in fase di realizzazione. Non sono in discussione, ovviamente, appuntamenti tradizionali come il Carnevale, San Giorgio, il compleanno di Tartini, la Festa dei salinai e San Bortolo. Rivedremo tutto il cartellone, provvedendo, se necessario, a snellirlo» ha rilevato ancora il presidente Andrea Bartole.

ISOLA

Ripresa delle attività con Ethnoinsula 2024 Già il quattro di settembre sono riprese le attività della CAN di Isola. Il primo appuntamento ha riguardato la musica di Ethnoinsula, con il concerto del nuovo quintetto Molet. Si tratta di un gruppo ancora in via di consolidazione, sebbene abbia già tenuto la sua prima esibizione in Dalmazia, a Drniš, nel mese di giugno, ottenendo un gran successo. Il gruppo ha presentato diversi arrangiamenti di canzoni istriane scritte dal noto cantautore isolano Rudi Bučar. Il gruppo è composto da istriani

senza frontiere, come amano definirsi. Il primo tenore, Aleksandar Pavletič, proviene da Pinguente ed è anche membro - solista del Pinguentum Klapa, più volte vincitore del Festival di Omiš. Gli altri due tenori sono Stevo Vujič, fondatore e leader del quintetto, dalmata di nascita e residente a Capodistria, volto e voce nota di numerosi complessi, Edvin Panger, originario di Corte d'Isola, membro del famoso Quartetto 7 Plus, Leon Bučar, baritono - isolano, anch'egli membro del Quartetto 7 Plus e Teo Biloslavo, bassista, originario di Cas-

telvenere, direttore artistico di numerose klapa dell'Istria. L'obiettivo del quintetto è quello di avere un repertorio vario di canzoni istriane, slovene, dalmate e anche qualcosa dal repertorio del Quartetto 7 Plus. Il tempo ci dirà di cosa sono capaci, per ora stanno solo lavorando e non vedono l'ora di esibirsi- hanno scritto gli organizzatori nella presentazione del concerto, che è andato molto bene, entusiasmando il numeroso pubblico accorso in Piazza Manzioli.

do 20 otrok (+ 4 let)

torta iz Café Centrala

5 različnih tematik

animator in fotografiranje

Kontakt in rezervacije

T. 051 276 772 • E. animacija@lifeiclass.net

Istrabenz Turizem d. d., Obala 33, 6320 Portorož

VEČ INFO & CENE:

11|

OBALApus AKTUALNO

SOLINE

Soline imajo izjemen potencial

Pogovarjali smo se z novim direktorjem družbe Soline, Pridelava soli d.o.o., Aleksandrom Valentinom.

Foto: Turistično Združenje Portorož, g.i.z.

Piranske soline so eden najdragocenejših slovenskih naravnih biserov, ki že stoletja ohranjajo tradicijo pridelave soli po starodavnih metodah. Novi direktor družbe Soline, Pridelava soli d.o.o., Aleksander Valentin, se je po premoru (vodenja Turističnega združenja Portorož (TZP)) znova vrnil v domače okolje. Predstavil nam je svoj pogled na trenutno stanje solin, izzive, s katerimi se soočajo, in vizijo za prihodnost. **Kakšni so prvi vtisi na novem položaju, funkcijo direktorja ste namreč prevzeli prvega julija letos ...** Krajinski park Sečoveljske soline in družba Soline Pridelava soli d.o.o. s pridobljeno koncesijo za upravljanje Krajinskega parka so resnično edinstven proizvodni kompleks, ki zahteva izjemno skrbnost in predanost. Gre za unikatno območje, ki predstavlja neizmerni potencial. Pri nas namreč še vedno uporabljamo tradicionalne metode pridelave morske soli, kot so jih poznali že naši predniki. Naša sol, pridelana na petoli, je čista, bela in vsebuje bogato mineralno sestavo, kar ji daje poseben okus in kakovost. Moj prvi vtis je vsekakor, da imajo soline ogromen potencial, ki ga lahko še nadgradimo, zlasti v izvozu in prepoznavnosti na tujih trgih. **Menite, da so Sečoveljske soline in Piranska sol dovolj prepoznavne v tujini?**

Naša sol je v Sloveniji dobro poznana, medtem ko je v nekaterih delih sveta še vedno premalo. Mislim, da je v tem velik potencial, zato smo si povečanje izvoza zadali kot enega ključnih ciljev. Prepričan sem, da imamo veliko priložnosti za odprtje novih tržnih kanalov in povečanje izvoza. Naš izdelek ima visoko dodano vrednost, potencial vidim zlasti v vrhunski kulinariki, zato menim, da lahko z dobrim načrtovanjem in učinkovitim trženjem dosežemo še več. **Pa količine soli, ki jo pridelate, sploh zadostujejo morebitnemu povečanju izvoza na tuje trge?** Res je, da je zaradi nepredvidljivih vremenskih razmer, ki vplivajo na naš način proizvodnje, soli v zadnjih letih premalo. Pridelava soli je namreč močno

odvisna od naravnih pogojev, predvsem od vremena. V zadnjih letih se je zaradi pogostih in močnih nalinov količina pridelane soli zmanjšala. Če smo v preteklih letih pridelali približno 2500 ton letno, jo zdaj tisoč ton ali malo več. To nas vsekakor omejuje pri možnosti izvoza, si pa želimo, da bi več soli izvozili in zanjo dosegli višjo ceno. Trenutno v Sloveniji ostane približno 80 odstotkov naše soli, preostalih 20 pa izvozimo. Moja želja je povečati delež izvoza na vsaj 50 odstotkov ali celo več. Usmeriti se želimo v segmente, ki prinašajo večjo dodano vrednost, zlasti tiste, ki so za kakovostno sol, kot je naša, pripravljeni plačati več.

Kako bi ljudem preprosto pojasnili, zakaj je vredno kupiti Piransko sol in zanjo plačati več od običajne soli, ki jo najdemo na trgovskih policah?

Naša sol ni zgolj natrijev klorid, kot so ostale soli, ki jih najdemo na trgovskih policah. Ker pridelujemo sol na petoli oziroma na naravni podlagi v kristalizacijskih bazenih solin, je sestavljena iz mineralov, mikroorganizmov in drugih snovi, ki deluje kot filter ter zagotavlja čistost in kakovost pridelane soli, naša sol tako vsebuje še veliko drugih mineralov in organskih spojin, ki jih druge soli nimajo. Ta bogata sestava daje naši soli edinstven okus, ki je milejši in bolj prijeten. Razlika je tudi v teksturi in videzu, kar našo sol naredi za idealno izbiro v vrhunski kulinariki. Solni cvet, ki je še posebej cenjen, pa se odlikuje s posebnim načinom kristalizacije. Na površini vode se pri solnem cvetu namesto klasičnih kockastih kristalov oblikujejo piramidasti kristali, ki so naravno bolj fini in mehkejši. Zaradi te svoje finosti ima solni cvet tudi drugačno, bolj subtilno slanost in vsebuje več primesi mineralov in drugih elementov. Pridelava solnega cveta zahteva izjemno natančnost in veliko ročnega dela, saj je potrebno paziti, da se

ANDREJA ČMAJ FAKIN

kristali nežno poberejo s površine kristalizacijskih bazenov, ne da bi jih poškodovali. Vsak gram solnega cveta je skrbno ročno pregledan in očiščen vseh nečistoč, nato pa ročno pakiran v embalažo. Ta edinstveni postopek pridelave in pakiranja daje solnemu cvetu visoko dodano vrednost, zaradi česar je nepogrešljiva začimba za zaključevanje najprestižnejših jedi, zato je tudi njegova cena bistveno višja od ostalih, običajnih soli.

Letošnja sezona pridelave soli se je začela nekoliko kasneje, kakšna bo letošnja letina?

Res je, letošnja sezona se je začela z zamudo, in sicer zaradi deževja maja in junija, kar je podaljšalo prvi proces priprave slane. Na začetku julija smo končno lahko začeli pobirati sol in zdaj delo poteka kar na polno. Kljub temu se je poleti dvakrat zgodilo, da smo zaradi vremena morali proces za kakšen dan ustaviti, vendar smo imeli na račun ugodnih vremenskih razmer v juliju na srečo dovolj pripravljene slane.

Ugodno vreme je tako držalo vse do prve polovice septembra, nakar so močni nali-vi, v katerih je padlo preko 200 mm dežja na kvadratni meter, sezono pobiranja soli zelo na hitro ustavili. Vremenska ujma je namreč do take mere zmeščala teren, da se ponovna vzpostavitev pridelave letos ne izplača več.

Kaj to pomeni, če govoriva v številka?

Lani smo pridelali približno 700 ton jedilne soli, kar je bilo nekoliko pod povprečjem. Letos smo v skladišča pospravili 1.250 ton soli, ki je zelo visoke kakovosti, kar je, ob pomanjkanju kadra, kar dober rezultat. Še posebej, če temu dodam še 24 ton pobra-nega solnega cveta. Vsekakor, bi ob teh rezultatih rad pohvalil pridne roke in delo naših solinarjev.

Koliko ljudi je zaposlenih v vašem podjetju in kako se soočate z morebitnimi kadrovskimi izzivi?

Trenutno imamo v podjetju približno 90 zaposlenih, ki delujejo v različnih segmen-tih poslovanja, saj pokrivamo širok spek-ter disciplin. Največ zaposlenih je seveda v pridelavi soli, kjer imamo okoli 19 delavcev, solinarjev je devet, poleg tega pa sodelu-jemo tudi z nekaj sezonskimi delavci. Ker sami proizvajamo tudi vse začimbne soli, imamo tudi posebno ekipo, ki je specializi-rana za mešanje in pripravo teh izdelkov. Poleg tega imamo ekipo v skladiščih in

Foto: Soline, d.o.o.

transportu ter ekipo, ki skrbi za prodajo. Naša malo-prodaja obsega več prodajaln po Sloveniji, v Piranu, Portorožu, Kopru, Ljubljani in na Bledu ter uspešno spletno trgovino, prek katere naše izdelke pošiljamo po vsej Evropi.

Pomemben del podjetja je tudi razvojna ekipa, ki skrbi za nove jedilne produkte, kozmetiko in druge inovacije, kot so čokolade in soli z različnimi okusi. Posebno pozornost posvečamo tudi vzdrževanju solin, kjer skupaj z ministrstvom za naravne vire in prostor skrbimo, da naši nasipi zdržijo vse vremenske pogoje. Ta del pod-jetja je ključen, saj brez pravilno vzdrževanih nasipov soline ne bi mogle delovati.

Naravovarstvo je prav tako pomemben del našega posla, saj skrbimo za ohranjanje Krajinskega parka Sečoveljske soline. Del ekipe skrbi za sprejem obisko-valcev, vodenja in organizacijo večjih turističnih sku-pin, skupina sodelavcev pa je zadolžena za talasso del oziroma Lepo Vido.

Kar zadeva kadrovske izzive, se zavedamo, da je za-nimanje za poklic solinarja danes manjše. Naš cilj je strukturirati proces ohranjanja te tradicije in ponov-no vzbuditi zanimanje za poklic solinarja. Veseli nas, da se veliko mladih solinarjev, ki delajo pri nas, zave-zuje k delu v naravi in črpa inspiracijo iz tega edin-stvenega okolja. Radi bi vzpostavili trajnosten proces izobraževanja novih solinarjev in obudili spoštovanje do tega poklica, saj je solinarstvo zahtevno, a tudi iz-jemno pomembno delo, ki prinaša veliko zadovoljstva.

Najbrž je ena od prednosti poklica solinarja tudi ta, da si ves čas v stiku z naravo in nimaš fiksnega urnika?

Res je, to je ena izmed velikih prednosti tega poklica. Zanimivo je opaziti, da veliko mla-dih solinarjev, ki delajo pri nas, išče ravno to – stik z naravo in svobodo, ki jo takšno delo pri-naša. V resnici si solinarji sami določajo urnik in procese dela, kar jim omogoča veliko avto-nomije. Seveda je poleti delo nekoliko bolj zahtevno, saj je treba biti prisoten na solin-skem polju zjutraj in zvečer, ko se obravnavajo vodni režimi znotraj solnega fonda. A ritem, ki ga narekuje narava, mnogim prinaša zadovoljstvo. Zanimivo je tudi, da je med solinarji veliko umetniških duš, ki v tej naravi in okolju črpajo inspiracijo za svoje kulturno ustvarjanje. To je nov fenomen, ki ga opažamo pri nas, in kaže, kako poseben je ta poklic.

Tako je denimo eden od naših sodelavcev francoski slikar, ki je združil svojo strast do solinarstva in umetnosti. Ta preplet obeh ljubezni je pripe-ljal do izjemne razstave, ki smo jo postavili v naši galeriji. To

je le en primer, kako se poklic solinarja razvija in spreminja – gre za poklic, ki privlači ljudi, ki radi delajo z naravo in nimajo težav s fizičnim delom na vro-čem soncu. Naša želja je, da v prihodnje še naprej gradimo to tradicijo, okrepimo pripadnost in spoštovanje do solinarstva ter omogočimo mladim gene-racijam, da se izobražujejo in nadaljujejo to pomembno delo. Omenil bi sodelovanje z Znan-stveno-raziskovalnim središ-čem Koper (ZRS), ki na enem od naših polj v solinah izvaja raziskavo o tem, kako poteka prenos znanja med naravo in človekom. Namen te raziskave je, da do leta 2026 razvijemo strukturiran program, ki bo omogočal učinkovito delitev in prenos tega dragocenega znanja naprej. Veliko naših sta-rejših, izkušenih solinarjev se je namreč že upokojilo, zato se soočamo z izzivom, kako nado-mestiti ta manjko znanja. Naša naloga je vzpostaviti mentor-

stvo in izobraževalne programe, ki bodo mlajšim ge-neracijam omogočili, da nadaljujejo to pomembno delo in ohranijo tradicijo pridelave soli v naših solinah. **Omenili ste projekt Lepe Vide, ki je zaživel pred dobrimi desetimi leti in je tako med domačini kot tudi turisti zelo priljubljen. Imate v načrtu morda širitev oziroma morebitno nadgradnjo projekta z možnostjo nastanitev?**

Projekt Lepe Vide se je res zelo dobro prijel in naša glavna želja je, da bi Lepo Vido naredili še bolj atrak-tivno, jo pozicionirali kot res unikatno. Razvoja pre-nočitvenih zmogljivosti znotraj solin zaenkrat ne na-črtujemo, nenazadnje gre za Krajinski park, bilo pa bi idealno, če bi lahko ta izdelek še bolj povezali s turiz-mom v bližnjih krajih, kot je Portorož.

Dotaknila sva se področja turizma, na katerem ste bili aktivni do nedavnega. Kako so soline vključene v turistično ponudbo Slovenije in kakšni so vaši načrti za prihodnji razvoj turizma v solinah?

Sečoveljske soline so resnično eden najbolj unikatnih turističnih produktov, ki jih Slovenija lahko ponudi. Po-leg mestnega jedra Pirana so soline ena glavnih zna-menitosti tega območja.

Z vzpostavitvijo Krajinskega Parka Sečoveljske Soline pred nekaj več kot 20 leti in v sodelovanju z Muzejem Solinarstva smo Soline odprli obiskovalcem ter s tem izkušnjo tradicionalnega solinarstva in naravnega bogastva parka združili v unikatno doživetje, ki je po-membno obogatil turistično ponudbo Slovenske Istre.

Naša želja je, da še naprej razvijamo ta del in kar najbolj izkoristimo možnosti, ki jih ponuja prostor.

Kar se tiče načrtov za prihodnost, vseka-kor želimo prenoviti naš multimedijski cen-ter, ki je bil eden najboljših na tem območju pred 15 ali 20 leti, danes pa je zastarel, zato bo potrebno vlagati v njegovo prenovu in posodobitev, da bo lahko sledil sodobnim trendom in tehnologijam, kot je razširjena resničnost. Letos smo postali tudi člani Turističnega združenja Portorož, kar bo še dodatno okrepilo naše sodelovanje z lokal-no turistično skupnostjo. Osredotočamo se predvsem na luksuzni segment turiz-ma, saj želimo naše proizvode in izkušnje uvrstiti na najvišjo raven.

Izpostaviti moram, da vsa sredstva, ki jih pridobimo z naslova turističnega obiska solin, vračamo nazaj v park in v vzdrževa-nje solin. Naš cilj na tem področju ni do-biček, temveč ohranjanje in razvoj solin kot naravne in kulturne dediščine. S tem zagotavljamo, da ostanemo pomemben habitat in privlačna turistična destinaci-ja, ki prispeva k dolgoročni trajnosti tega edinstvenega okolja.

5

Makro5

Z vami gradimo že več kot 30 let.

18.10.2024

ob/alle 19.30

A

Gledališka predstava za abonma in izven/Spettacolo teatrale per abbonati e fuori abbonamento

Teater Tivoli, Mini teater in/e Cankarjev dom

Jean Marbœuf:
KAJ SE JE ZGODILO Z BETTE DAVIS IN JOAN CRAWFORD? /
CHE FINE HANNO FATTO BETTE DAVIS E JOAN CRAWFORD?

18.10.2024

ob/alle 19.30

T

Piranski glasbeni oder/Palcoscenico musicale di Pirano

MEDITERRANEAN MEETS ADRIATIC - Teo Collori & Momento Cigano feat. Custódio Castelo & Ana Paula Martins

VSTOPNICE / BIGLIETTI
www.avditorij.si

Vlasta Jeseničnik

Novinarka od 19 leta. Diplomirala je na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani, diplomirana politologinja mednarodne usmeritve. Pri enatridesetih, 1996, je odšla kot dopisnica RTV Slovenija v Moskvo in ostala do 2005. Poročala je iz vojne v Afganistanu, postala 2001 Slovenka leta in dobila nagrado Društva novinarjev Slovenije. Potem je bila šest let dopisnica iz Amerike in se nato 2013 vrnila v Moskvo. Njen mandat dopisnice se bo končal prihodnje leto, avgusta.

Mariborčanka, ki je z možem Silvom posnela številne reportaže in se javljala iz najbolj turbulentnih središč svetovnega dogajanja. Dopisnica, ki zna analizirati dogajanje in ga postaviti v kontekst. Kaj bo naslednje leto, ko se vrne iz Rusije? Ko je bila mlajša, je bila njena želja postati novinarka, diplomatka ali veterinarica. Skoraj ni možnosti za uresničitev ene od želja, 40 let je bila novinarka, 30 let na vrhu najboljših dopisnikov. Kaj ostane?! Pred osmimi leti sta z možem kupila hišo v Babičih, na Primorskem in ko sta v Sloveniji, sta tu. “V Moskvi sva uživala v mrzlih zimah, v obilici snega in škripajočem mrazu. Čeprav tudi ruske zime niso več take, kot so bile. Moskva je mesto, ki ti jemlje vso energijo, ki jo premoreš. Ko sva razmišljala, kje bo najin dom, sva si rekla, kjer je toplo in je morje. Oba imava rada vonj po morju, po slanem. Morje je globoko, skrivnostno in neraziskano in preko morja sem vedno povezana s svetom. Tukaj nama je lepo, spoznala sva krasne ljudi, nove prijatelje. Zdaj veva, kaj nama pomeni narava. Oljke, marelice, fige, vse to pronica skozi kožo in nama daje energijo”.

Se spomnite prvega dne v Moskvi?
Seveda. To je bilo konec avgusta 1996. Bil je lep dan, pripotovala sem z več potovalkami. Najprej sem šla na Rdeči trg, ki ne pooseblja samo Moskve, pooseblja Rusijo, Kremelj na Rdečem trgu pa pooseblja rusko oblast že stoletja. Fascinirana sem bila nad ogromnimi zgradbami iz obdobja Stalinove arhitekture. Tako se ve, kje je oblast in kje navaden človek. Rdeči trg res naredi vtis, s Kremeljskim obzidjem, kjer veš, da so se dogajale usodne odločitve, ne samo za Rusijo, za ves svet. Potem je pred tabo prelepa cerkva Vasilija Blaženega s čebulastimi strehami. Levo od tebe je znamenita trgovina GUM, ki je včasih zevala s praznimi policami, zdaj pa je to ena od najdražjih trgovin z vsemi svetovnimi znamkami.

Kako se pripraviš na dopisništvo? Kaj vse moraš/bi moral dopisnik vedeti, preden gre?
Leto dni preden sem šla v Rusijo, sem študirala v Ameriki, imela sem štipendijo na univerzi Tennessee v Knoxvilleu. Odkar vem zase, sem si želela postati dopisnica v Rusiji ali Ameriki. Ti dve državi sta me vedno zanimali, ker sta bili takrat, se pravi pred tridesetimi leti, najmogočnejši in najpomembnejši. Danes, trideset let kasneje, je tu še en velikanski imperij, Kitajska. Prijavila sem se na dopisniško mesto in ga dobila. Nikoli nisi zares pripravljen na dopisniško mesto. Ko sem odšla v Rusijo, sem bila stara 31 let. Nisem si predstavljala dopisništva tako, kot je bilo, pa saj o težavah prej ne razmišljaš.
Ne?!
Ne. Moja velika želja je bila spoznati to ogromno deželo, čeprav sem vedela veliko, preden sem šla. Hotela sem biti tam in poročati od tam. Ker poročati iz Ljubljane o tem, kaj se kje dogaja, nikoli ni isto, nikoli. Dopisništvo je fenomenalen poklic, ki od človeka zahteva ogromno, delaš

sedem dni v tednu, 24 ur. Nikoli ti ne narekuješ dogodkov, dogodki narekujejo tvoje življenje, tudi zasebno. Za tako pomembno mesto sem bila relativno mlada tudi zato, ker je Rusija zelo specifična, zelo zahtevna. Res sem si želela delati tam, veliko truda sem vložila v to, da bi bila dobra dopisnica. Takrat nisem imela družine, bila sem sama in zato si toliko bolj vpet v dopisniško delo. Ko začneš dopisništvo, začneš iskati stike. Rusija je bila takrat zelo drugačna, neprimerljiva z današnjo. Najprej se povežeš s kolegi, novinarsko gledano je bil tudi to popolnoma drug svet. Takrat nas je bilo tam veliko, ko pa se je pred dvema letoma za-

čela vojna z Ukrajino, je ogromno novinarjev odšlo iz Rusije. Rusija je bila v enem obdobju manj zanimiva, kot je danes in velike medijske hiše so zmanjševale število novinarjev v svojih dopisništvih. Z aneksijo Krima in vojno se je vse spremenilo, zanimanje za Rusijo je ogromno. Rusija 1996 in Rusija 2024, ko počasi končujem svojo kariero, sta popolnoma različni državi.

Tudi socialne razlike so se poglabile. Če so eni noro bogati, morajo biti drugi revni.

Devetdeseta leta so nekaterim res omogočala priložnosti tako kot v vseh postsocialističnih državah. Večja, kot je država, več je bilo možno divje privatizirati/pokrasti, bogatejši so bili ljudje in tudi socialne razlike toliko večje. 70 let je Sovjetska zveza živel v komunizmu, kjer so bile socialne razlike minimalne. Ko pa se je začela privatizacija in je prišel zahodni kapital, so se socialne razlike povečevale, Rusija se je takrat gospodarsko še iskala. Vzpostavljal se je nov sistem, 70 let si živel po enih pravilih, potem pa so se ta pravila začela čez noč spreminjati, gospodarska in politična in vse to vpliva tudi na pravila, ki veljajo v družbi. Takrat je bil problem zdravstvo, ni bilo normalnih bolnic, ljudje so morali v bolnice prinašati svoja zdravila, povoje ...

Kakšni so bili pogoji za delo dopisnice? Kako, kje inod koga ste zbirali informacije? Samo iz medijev najbrž ne?!

V Rusijo sem odšla v analognem obdobju, tehnološko gledano je bil to povsem drugačen svet, telefoni, pametnih telefonov še ni bilo.

V primerjavi z danes težavno obdobje?!

Hja, ne bom rekla romantično, zagotovo pa novinarsko gledano bolj čisto, ker si takrat vse informacije lahko še normalno preverjal. Nisi bil pod vplivom bombardiranja tviterjev, družabnih medijev, družbenih omrežij, kjer

je vsak že novinar, vsak komentira in vsak spravlja neke informacije v obtok. Če bi želel preverjati informacije na družbenih omrežjih, bi moral početi samo to. S prihodom družbenih omrežij je naše klasično novinarsko delo šlo k vragu. To bitko je/bilo nemogoče dobiti. Novinarji smo naredili veliko napako, ker smo dovolili, da nam družbena omrežja vsiljujejo ritem dela, ostati bi morali pri klasičnem novinarstvu, seveda upoštevajoč nove tehnologije. Veliko bolj bi morali zaupati lastnim virom informacij, kot pa slediti influencerjem, tviterašem, politikom, ki brišejo sledi s tem, da mečejo informacije v družbena omrežja. Moja devetdeseta leta so bila ta, ko je še bilo veliko novinarske solidarnosti, novinarji smo se družili tudi zato, ker ni bilo družbenih omrežij in si se moral z nekom dobiti, telefonirati, preveriti informacije. Seveda si imel manj virov informacij, a so bili zanesljivejši. Devetdeseta so bila leta polne odprtosti medijev v Rusiji, nastajali so novi mediji, ki so tekmovali, kdo bo boljši. Dokler Putin ni “naredil reda”, prišli so pod popoln nadzor Kremlja. Od kod sem črpala informacije? Iz medijev, imela sem svojo mrežo, svoje vire. Iščeš ljudi, ki so zanesljivi, takrat so se bili ruski politiki še pripravljali pogovarjati. To so bila res fenomenalna leta za nas, novinarje v Rusiji. Za poročanje televizijskih novinarjev je bila ključna točka studio EBU-ja v Moskvi, kamor smo vsi prihajali. Vsa naša oglašanja v živo so bila od tam, iz hotela Rusija na Rdečem trgu. Za nas je bilo to ikonično mesto, v ozadju je bil Rdeči trg. Danes tega hotela ni več.

Tako legendarnega hotela ni več?!

Ne. Tam je zdaj lep park s koncertnimi dvoranami. Takrat smo tudi veliko potovali. Ogromno se je dogajalo, vojna v Čečeniji, Jelcinova bolezen, predsedniške volitve, teroristični napadi, druga čečenska vojna. Razburljiva in dramatična leta. Ta leta so me kot dopisnico izoblikovala.

V Rusiji ste ostali do 2005. Katere so bile Putinove prve poteze, ki so že nakazovale, kako bo vladal?

Mediji. Jasno je bilo, da ne bo dopuščal medijev, ki so ga kritizirali. Pod nadzor Kremlja je prišlo vse, kar so nadzirali oligarhi, Gusinski, Beresovski.

Večina nas je prepričana v srbski pregovor Pare dupe vrte. Kako si je Putin podredil tudi največje bogataše, oligarhe?

Z njim so prišli oziroma se vrnili na oblast tudi njegovi nek-

danji kolegi iz KGB, represivni aparat. Vse, kar se je dogajalo, je bilo povezano s siloviki in bivšimi KGBjenci. Z njimi se vrnil tudi stari, že znani način upravljanja države. Rusijo je, zgodovinsko gledano, vedno upravljala nekdo od zgoraj. Car, komunistična partija, zdaj Putin, ki pooseblja represivni aparat in silovike. Putin je zelo hitro tudi oligarhe postavil na svoje mesto. Zaseješ strah s tem, da je nekaterim ljudem pokazal, da ne bo nobenih odstopanj, tudi ko gre za bogastvo. “Ukvarjajte se s svojim bogastvom in ne silite v politiko! S politiko se ne boste ukvarjali in ne morete vplivati na dogajanje tako kot v času Jelcina.” Večina je ta namig razumela. Oligarh Hodorkovski (2003 je bilo njegovo premoženje ocenjeno na več kot 15 milijard dolarjev) je stvari videl drugače, mislil je, da bi neka svoboda kapitalu vendarle bila potrebna in potem ti nekaj najdejo, recimo utajo davkov, tako kot nekoč mafijcem v Ameriki in greš v zapor.

No, nekateri zdaj padajo skozi okna bolnišnic.

Hodorkovski je dobil več let zapora, potem ga je, tik pred olimpijskimi igrami v Sočiju, Putin pomilostil. Hodorkovski je odšel iz države in predstavlja rusko opozicijo v tujini. Vsi ostali so razumeli, da je denar denar, in da se s politiko ne bodo ukvarjali. Vsake toliko jih Putin vse pokliče v Kremelj, pove, kako je in da bo treba razvezati mošnjo z denarjem, ker ga država potrebuje. Seveda so parlamentarne in predsedniške volitve v Rusiji. Pri predsedniških je znano, kdo bo zmagal, pri parlamentarnih pa tudi. Nekako se vzpostavlja enopartijski sistem.

2005 odidete kot dopisnica v Ameriko.

V Ameriki sem bila šest let, v zelo zanimivem obdobju. Konec predsednikovanja G. Busha, zgodovinske volitve, izvolijo prvega temnopoltega predsednika Obamo.

Imeli ste srečo. V pravem trenutku ste bili tam.

Ja, res sem imela srečo. No, tudi Trumpovo obdobje je bilo zanimivo, pa zdaj prihajajo nove volitve, fascinantno, kandidatka za predsednico je nebela ženska. Ji bo uspelo? Mislim, da je res čas, da Amerika dobi žensko predsednico. Po Ameriki sem bila v Ljubljani dve leti in se

2013 vrnila v Rusijo, tik pred naj-
bolj dramatičnim desetletjem, ki
sem mu živa priča. Z možem, ki
je zdaj moj snemalec in delava v
paru, sva prišla v Moskvo tik pred
dramatičnimi dogodki v Ukrajini,
ki so tlakovali pot vsemu, kar se
je dogajalo v zadnjih desetih letih.
Najprej aneksija Krima, začetek
vojne na vzhodu Ukrajine, ki je
trajala osem let in pripeljala do
te, velike vojne 2022, ki determi-
nira svetovni red za nekaj dese-
tletij. Žal v slabem, ker so padla
vsa pravila, ki se jih je do takrat
držala svetovna politika.

***Iz analognega prvega obdobja
ste skočili v digitalno dobo. Kaj
je to pomenilo za vaše delo?***

Država, v katero sem se vrnila po
osmih letih, je bila druga Rusija.
Putin je spet dobil volitve, se vrnil
v Kremelj. En mandat je namreč
državo vodil Medvedjev. Takrat
se je že zelo dobro vedelo, kaj lah-
ko počnejo mediji, čeprav so bili
2013 mediji, v primerjavi z zdaj, še
relativno svobodni in še vedno jih
je bilo veliko. Nastajali so družbe-
ni mediji, ki imajo vpliv na delo no-
vinarjev. Čeprav jim sicer sledim,
niso pa moj vir informacij. In tudi
nikoli ne bodo. Če padeš na vsa-
ko tumparijo, ki jo vidiš na druž-
benih omrežjih, ki jim sledijo tudi
uredniki, potem ne bi prišel nika-
mor. Velikokrat si rečem, vem, kje
so kaj “pobrali”, ker vsa družbena
omrežja in avtorji nosijo nek pe-
čat, po slogu veš, kdo je avtor. Mi,
profesionalci vemo, kdo širi kate-
reinformacije. Nad spletnimi me-
diji v Sloveniji sem zelo razočara-
na, ker mi, klasični mediji nikoli
ne bomo dobili te bitke s časom,
izgubljam pa verodostojnost,
ker sledimo vsem neumnostim,
ki jih objavljajo spletni mediji. Še
posebej v primeru Rusije, ki se
vedno bolj zapira in upam si trditi,
da glede na vse moje dolgoletne
izkušnje, na spletnih medijih ne
znajo niti prevajati dobro. Hkrati
pa z objavo neke informacije na
spletu določijo smer in timing
objav. Način dela se je zelo spre-
menil. Vse je postalo dosegljivo,

eno samo hitenje, šparanje, “saj o
tem lahko poročate preko telefo-
na.” Ja, ampak mi smo televizija.
S hitenjem se izgublja kakovost
poročanja/naša kredibilnost. V
bitki s časom, da bomo prvi obja-
vili neko novico, jo imeli prvi v od-
daji, ne moremo preverjati novic.
Za mano je 40 let novinarstva,
pri 19 sem začela delati, v top
novinarstvu sem več kot 30 let,
v dopisništvu 26. Znam preveriti
informacije in vidim, da to hitenje
res ubija novinarstvo. Spremljam
vse medije, tudi rusko propagan-
do, torej državne medije. Po slo-
gu pisanja veš, kaj bo iz neke in-
formacije izluščil ruski medij, kaj
BBC, kaj CNN, kaj Guardian, kaj
Le Monde in kaj RTV Slovenija. Če
gledaš informacijo iz Slovenije, je
seveda poudarek na tistem delu,
ki zadeva Slovenijo, sicer pa iz
neke nevtralne informacije točno
veš, kdo bo kaj poudaril. Med voj-
no in propagando z vseh strani,
posebej rusko, kjer to zelo dob-
ro obvladajo, vedo, kako označiti
kakšno javnost. Tudi s pomočjo
stotine lažnih profilov na druž-
benih omrežjih. To je zdaj vse del
hibridne vojne. Rusi to že dolgo
obvladajo.

***Vojna med Rusijo in Ukrajino
je sprožala na tisoče komen-
tarjev, razlag, med drugim tudi
to, da so bili Ukrajinci ti, ki so
v svoji državi zatirali Ruse, jim
niso dovolili govoriti ali se učiti
njihovega jezika. Vedno znova
pa se sprašuješ, glede na to, da
poznamo zgodovino vojn, pred-
vsem pa posledice, kako sploh
do njih pride. A se tisti, ki jih za-
čenjajo, ne zavedajo posledic,
števila mrtvih, invalidov, nasilja,
bednega vsakdanjega življenja,
lakote. Vemo pa, da obstajajo
drugi sofisticirani načini pod-
jarmljanja države. Zakaj torej
vojne?***

Ta vojna je bila res neizzvana,
ne pritrujem tem, ki trdijo, da
je krivec Nato. In ti vedno zno-
va pravijo, kako pa mislite, da bi
se odzvala Amerika, če bi imela
Rusija svoje baze na Kubi. Bivše

sovjetske baltske republike so vstopile v Nato in bile na mejah z Ru-
sijo, pa Rusija zato ni začela nobene vojne. Velikokrat sem spraševala
ruske analitike, politike, zakaj so začeli to vojno. Eden od res izjemno
uglednih ruskih analitikov, ki je zelo blizu Kremlja, mi je rekel: “ Očitno
je Nato podcenjeval naše strahove, mi pa smo precenjevali grožnjo
Nata.” Zanimiva razlaga človeka, ki je blizu Kremlja. Putin ne priznava
obstoja ukrajinskega naroda. Rusi, Ukrajinci, Belorusi so zanj en na-
rod . Da je začel veliko vojno z Ukrajino zaradi genocida na vzhodu, ne
drži. Genocida ni bilo. Velikokrat sem bila na vzhodu Ukrajine, v Don-
basu, med osemletno vojno. O tem sem posnela dokumentarni film.
Ko se je začela velika vojna, pa na vzhod Ukrajine, če si kot novinar
akreditiran v Rusiji, ni bilo več mogoče priti. Ta vojna ni bila izzvana in
je absolutno neupravičena. Končala se bo slabo za ukrajinsko stran.

In za svet tudi!

Tudi, ker se nihče več ne drži pravil.

***Pred nekaj dnevi je Putin zagrozil, če bodo Američani dopustili
Ukrajini uporabo orožja z dolgim dosegom, s katerim lahko doseže-
jo Moskvo, to pomeni vojno z Natom. Tudi diplomati opozarjajo, da
nobena pravila ne držijo več, nobeni dogovori, obrambni ministri v
EU govorijo, da se je treba pripraviti na vojno, Nato zahteva večje
vsote za obrambo tudi od Slovenije. Nam, v Evropi grozi vojna ve-
likih razsežnosti, 3. svetovna vojna? Ali gre predvsem zato, da po
farmacevtski industriji, ki je bajno zaslužila z epidemijo, zdaj hoče
še več zaslužiti trgovina z orožjem?***

Težko je reči, kdaj bodo pogajalci sedli za pogajalsko mizo, so pa signa-
li, da bodo. Ukrajinska stran govori o tem, da bi na naslednji mirovni
konferenci morali sodelovati tudi Rusi. Kmalu bodo ameriške volitve,
ki bodo zelo vplivale na to, kako se bo ta vojna razvijala naprej. Če bo
zmagal Trump, to še ne pomeni, da ameriške pomoči Ukrajini ne bo
več, jo bo pa, če bo zmagal, v to sem prepričana, zmanjšal. On vojne ne
more končati, končali jo bodo Rusi in Ukrajinci. Tudi iz Kremlja priha-
jajo znaki, da so se pripravljene pogajati, ampak na osnovi sporazuma
iz Istanbula 2022. To je zanje osnova. Vsaka vojna se konča za pogajal-
sko mizo. Ne verjamem v 3. svetovno vojno. Igračkanje s temi beseda-
mi in veliki naslovi, ali je možna, vzbuja v ljudeh strah in paniko. V takih
primerih ljudje marsikaj neumnega počnejo. Verjamem v racional-
nost ključnih svetovnih voditeljev, verjamem, da v interesu svetovnega
kapitala ni svetovna vojna, tudi če govorimo o omejeni jedrski vojni s

taktičnim jedrskim orožjem. Atomske bombe so že padale. Američani
so z njimi prisilili Japonce k predaji in končala se je 2. svetovna vojna.
Toda med orožjem iz 1945 in 2024 je razlika več svetlobnih let. Danes
rakete lahko letijo po vsem svetu. Prepričana sem, da 3. svetovne voj-
ne ne bo, da obstaja močan razum, da se to ne bo zgodilo in da se
ključni igralci Kitajci, Američani, Rusi zavedajo, kaj pomeni uporaba
taktičnega jedrskega orožja. Veliko je že bilo rožljanja z orožjem, tudi
iz Kremlja so prihajale grožnje, “mi bi lahko uporabili taktično jedrsko
orožje”, tudi zdaj, če bi Ukrajina dobila dovoljenje za uporabo orožja z
dolgim dosegom. Ukrajina tako ali tako že dosega cilje v Rusiji, dosega
jih z droni. Ukrajinske sile so na ruskem ozemlju, zasedle so del Kurske
oblasti. Res verjamem v razum velikih držav in svetovnega kapitala, ki
mu ni v interesu svetovna vojna. Svetovna vojna ne pomeni več, da boš
s tanki in letali obstreljeval cilje, temveč boš uporabil jedrsko orožje, ki
je sredstvo zastraševanja. Da se pa spreminja ruska jedrska doktrina,
pa je dejstvo.

Kako se spreminja?

Verjetno bo bolj zaostrena. V novo doktrino, ki se pripravlja zdaj, bodo
vnesli nov element, v kakšnem primeru bi lahko Rusija uporabila jedr-
sko orožje.

***Jasno je, da novinarje zanima visoka politika, ker je od tega odvis-
no, kaj se bo dogajalo z državo in po svetu. Kaj pa vsakdanjik v Rusi-
ji? Kako živijo običajni ljudje. Pravkar sem prebrala pogovor z neko
aktivistko, ki se je izselila v Srbijo in razlaga, kako nezaželeni so Rusi
v Evropi zaradi dolgih postopkov izdaje vizumov, dovoljenj za biva-
nje itd. Od začetka vojne pa naj bi se iz Rusije izselilo med 650 tisoč
in milijon ljudi. Najbolj prijazna je do njih Srbija.***

In zdaj bo to še Madžarska, ki bo za Ruse in Beloruse sprostila pogoje
za vstop v Evropo.

***Aktivistka pripoveduje tudi, kako hitro lahko končaš v zaporu zara-
di objave na spletu, ker si LGBT ... Ljudje živijo v strahu?!***

Ja, to je država strahu, vendar Rusi še vedno lahko potujejo v Evropo,
države jim izdajajo vizume, ne glede na vojno, še vedno se vabi ruske
umetnike, tudi Slovenija jih. Ko je vojna in gre za umetnike in športnike,
se mi zdi pomembno, da se izjasniš glede vojne. Ne moreš pričakovati,
da te bo svet sprejemal, če nisi te vojne obsodil. Kot človek, posebej
pa še kot umetnik in športnik. Ne moreš podpirati Putinovega režima,
ki je začel in nadaljuje to vojno in hkrati pričakovati, da boš lahko na-

stopal na glasbenih odrih in na
športnih tekmovanjih. Velikokrat
sem se spraševala, ali je to moje
mnenje preostro, a mislim, da ni.
Ja, v Rusiji med ljudmi vlada
strah. Vsakič, ko jih vprašajo, za-
kaj ne greste na ulice, se je treba
spomniti, da so ob začetku ruske
invazije na Ukrajino protestirali
proti vojni. Potem pa so v treh te-
dnih sprejeli take zakone, da vsak
o tem razmisli zelo resno. Družba
strahu pa je že tudi družba totali-
tarizma. Človek, ki živi v krču, se
ne bo nikoli razvijal, ne bo razmi-
šljal s svojo glavo, ker se boji, kako
se bo to zanj končalo. Ponavadi
pa se vedno konča slabo. Spreje-
ta zakonodaja v Rusiji je res taka,
da greš zaradi tvita v zapor. Pa ne
govorimo o mesecih, govorimo o
večletnih zapornih kaznih. To ni
šala. Ljudje se bojijo govoriti na
glas o vojni. Recimo v metroju, na
ulici, v restavracijah. Ko delaš in-
tervjuje z ljudmi, vsi vedo, kakšni
zakoni veljajo zanje in zame tudi.
Ljudje zelo pazijo, kaj govorijo in
zelo težko jih dobiš pred mikro-
fon, še težje pred kamero. Ljud-
je se bojijo, ker je lahko usoden
pogovor v metroju, gledanje vi-
dea ukrajinske spletne strani na
telefonu. Poleg tebe sedi kakšna
babuška, ki vidi kaj gledaš in na
naslednji postaji metroja te čaka-
jo Ljudje iz varnostnih služb in te
odpeljejo. Ljudje, ki še razmišljajo
s svojo glavo, absolutno živijo v
krču in strahu. Kdo še daje inter-
vjuje? To so v glavnem ljudje, ki ne
živijo več v Rusiji. In vedno huje je,
ker se vse to prenaša tudi na oto-
roke. Šolski sistem deluje tako, da
ne smeš razmišljati s svojo glavo,
tudi starši so pazljivi, kaj govorijo
z otroki doma. Celo nekatere uč-
iteljice, ki so se z otroki pogovarja-
le o vojni, so izgubile službo in bile
obsojene. Tudi to je eno od prek-
letstev mobitela, vse je posneto.

***Vas je kdo poklical in vam po-
vedal, da vaše poročanje ni v
redu?***

Ne, to ne, obstajajo drugi načini.
V začetku vojne so nas vse šefe
dopisnike poklicali na pogovore,

ruska stran nam je predstavila
svoje videnje vojne, mi smo imeli
priložnost predstaviti svoje in to
je bilo to. Obstajajo drugi načini,
kako ti zagrenijo življenje. Vsakič,
ko se vračam v Moskvo, (leteti je
mogoče samo preko Beogra-
da ali Istanbula), ti mejni organi
pokažejo, kdo si. Vzamejo mi po-
tni list, v posebni sobi čakaš na
predstavnikne mejnih organov, ki
te zaslišujejo o vojni, kako poro-
čáš, s kom komuniciraš. Jemali
so tudi telefone in zahtevali, da ga
odpreš, posebej prvo leto vojne
je bilo tako. Zadnje leto pa zelo,
zelo dolgo traja postopek, vsakič
si v dodatnem preverjanju in zelo
dolgo čakaš, da ti vrnejo potni
list. Obstajajo sofisticirani nači-
ni, da ti dajo vedeti, da vedo vse
o tebi.

***Mandat se vam izteče nasled-
njega avgusta. Kaj boste po-
tem?***

Moj delodajalec je RTV, TV Slove-
nija, zunanje politična redakcija.
Tako, kot je videti zdaj, se vračam
tja, bi pa res težko napovedala,
kako bo naprej. Za sabo imam
bogato kariero, vedno sem tisoč
odstotno resno jemala svoje delo
in izjemno spoštujem gledalce,
poslušalce in bralce . Njih naj-
bolj spoštujem, kar bi morali vsi
novinarji in si prizadevati, da jim
damo največ, čimbolj preverje-
no informacijo, brez odvečnih
komentarjev. Človek si naj sam
ustvari sliko. Res bi težko rek-
la, kaj bom, ko se vrnem, veliko
razmišljam kako naprej, morda
o spremembi. V življenju sem si
želela biti novinarka, diplomatka
ali veterinarica. Eno od tega nikoli
ne bom, ostali dve pa... Vsekakor
bi rada počela nekaj s tem, kar
znam. Mislim, da vem zelo veliko,
saj sem Rusijo in ZDA spremljala
neposredno več kot dve dese-
tletji. Dobro analiziram stvari,
dobro jih postavljam v kontekst.
Razmišljam o marsičem.

Celoten intervju
lahko preberete na
www.obalaplus.si

Uporaba telefonov v šolah

Slovenske šole so po trenutni ureditvi same pristojne za uvedbo morebitnih omejitev uporabe mobilnih telefonov. Pretirana uporaba med otroki vpliva na duševno zdravje in učno uspešnost, česar se zavedajo tudi v istrskih osnovnih šolah.

Enotne politike glede uporabe mobilnih telefonov v šolah, kot jo poznajo v nekaterih državah Evropske unije, v Sloveniji ni, jo pa na ministrstvu za vzgojo in izobraževanje načrtujejo. Za STA so pojasnili, da na tem področju načrtujejo sistemske spremembe, podrobnosti pa zaenkrat niso razkrili.

UVAJAJO SE OMEJITVE

Medtem številne šole po Evropi uvajajo omejitve uporabe mobilnih telefonov, nekatere med njimi tudi popolno prepoved uporabe. V Sloveniji je ta problematika prepuščena posameznim šolam, ki področje tako urejajo s pravili šolskega reda, hišnim redom in vzgojnimi načrti. Maja Cetin, ravnateljica izolske osnovne šole Livade, nam je pojasnila, da imajo vse v zvezi z uporabo mobilnih telefonov zapisano v Pravilih šolskega reda. »Dokument je javno objavljen in se ga na šoli držimo. Z njim so seznanjeni vsi zaposleni, učenci in starši,« je povedala. V šolskem redu tako preberemo, da je med poukom in drugimi organiziranimi dejavnostmi dela kakršnakoli uporaba mobilnih telefonov in drugih elektronskih naprav prepovedana. V primeru, da učenec v šolo prinese mobilni telefon oziroma drugo elektronsko napravo, zanj v celoti odgovarja, šola pa razume, da ga ima učenec v šoli z vednostjo staršev.

Več študij je opozorilo na zaskrbljujoče povezave med prekomerno uporabo zaslonov in posledičnim negativnim vplivom na duševno zdravje in učno uspešnost otrok in mladostnikov. Nekatere raziskave, med njimi projekt Nordijske osnovne šole, ki ga izvaja Univerza v Helsinkih, pa dokazujejo, da je povezava med mobilnimi telefoni, šolskim življenjem in učnimi dosežki bistveno bolj kompleksna in da je treba o uporabi mobilnih telefonov razpravljati širše, ne le kot o motečih dejavnikih v šolskem procesu.

Kako je pri sosedih?

V Italiji je vlada s tem šolskim letom prepovedala mobilne telefone v učilnicah. Tablice in računalniki se lahko še vedno uporabljajo s soglasjem učiteljev.

Na Hrvaškem ni enotnih pravil, vendar so nekatere šole že sprejele odločitev o prepovedi uporabe mobilnih telefonov v času, ko so učenci v šoli, torej tudi med odmori.

UČITELJ LAHKO TELEFON VZAME

Če učenec mobilni telefon uporablja in tako ovira šolsko delo (to velja tudi na dnevih dejavnosti, športnih dnevih, ekskurzijah ...), mu ga učitelj začasno odvzame. Učenec mobilni telefon, ki ga je brez dovoljenja uporabljal med poukom izklopi in ga izroči učitelju. Učitelj preda mobilni telefon ravnatelju, kjer telefon lahko prevzamejo učenčevi starši. Strogo je prepovedana uporaba mobitelov z namenom fotografiranja ali snemanja v šoli oziroma v šolskem prostoru med vzgojnimi izobraževalnimi dejavnostmi razen v primeru učiteljevega privoljenja. Šola pa za poškodovane, izgubljene ali odtujene mobilne telefone in druge elektronske naprave ne odgovarja.

Podobno je zapisano v Pravilih šolskega reda na drugi izolski osnovni šoli Vojke Šmuc. Tam je uporaba mobilnih telefonov prepovedana tudi med odmori, po končanem pouku na dvorišču in pri zelenih vhodnih vratih.

»Pravila dam otrokom prebrati in se o tem pomenimo,« nam je o tem povedal ravnatelj Anton Baloh in dodal, da sicer s telefoni v šoli načeloma ni težav. »Ko gredo iz šole, takoj sklonijo glavo in začnejo brskati po telefonu,« še pripoveduje ravnatelj. Po njegovem mnenju otroci do petega razreda lahko po potrebi s starši komunicirajo prek zaposlenih v šoli, nato pa lahko imajo telefon, a pod nadzorom staršev.

RAZLIČNE PRAKSE

Mojca Mihelič, predsednica Združenja ravnateljev in pomočnikov ravnateljev, ki vključuje osnovne in glasbene šole, je za STA pojasnila, da imajo sicer šole v Sloveniji glede uporabe mobilnih telefonov različne prakse. Večina šol po njenih besedah omogoča rabo elektronskih naprav v šoli za šolsko rabo, a na različne načine. Nekatere šole uporabo popolnoma prepovedujejo, ponekod morajo učenci naprave ob prihodu oddati na za to predvideno mesto, nekatere šole dovoljujejo naprave v torbah, če ne motijo pouka, ponekod je dovoljena uporaba naprav pod nadzorom.

»Če je šola prostor učenja in če učenci ne dobijo lekcije o pametni rabi elektronske naprave doma, je dobro, da se tega naučijo v šoli,« je dejala Miheličeva. V nasprotnem primeru učencem po njenem mnenju sporočamo, da je ta naprava le igrača. Če pa je eden od virov učenja tudi splet, pa je smiselno, da se učenec tega nauči na svoji napravi, meni.

Podoben pristop je tudi v srednjih šolah. Predsednica Zveze srednjih šol in dijaških domov Slovenije Nives Poč-

EVA
BRANC

kar je za STA pojasnila, da se večina srednjih šol v šolskih pravilih odloči za omejitve, ker se sicer dijaki igrajo, gledajo po telefonu, snemajo in ne sledijo pouku.

JE POPOLNA PREPOVED SMISELNA?

Popolna prepoved uporabe telefonov v šolah po njenem mnenju ni smiselna, saj lahko telefon uporabljajo tudi za potrebe pouka, bistveno pa se ji zdi, da se mlade nauči, kaj je primerno. »Temu vzgojnemu momentu bi dala večji pomen,« je poudarila. V šolah po njenih besedah tudi ne bodo mogli mimo umetne inteligence, zato se ji zdi bolj smiselno, da se dijaki naučijo, kako naj se telefon uporablja za pravo stvar.

V Pravilniku šolskega reda Gimnazije Koper je denimo navedeno, da v času pouka in drugih šolskih dejavnosti dijakom ni dovoljena uporaba naprav za povezovanje s podatkovnim in telekomunikacijskim omrežjem. Naprave morajo biti tam med poukom izklopljene, razen če učitelj dovoli uporabo. Je pa uporaba za povezovanje s podatkovnim in telekomunikacijskim omrežjem dovoljena med odmorom. Prepovedana pa je uporaba naprav, ki omogočajo kakršnokoli audio in video snemanje šolskih prostorov in ljudi.

»Seveda je najlažje prepovedati uporabo, ampak tisto, kar je prepovedano, je najslajše. Nagibam se k temu, da bi dijake naučili, kaj je smiselno in kaj ne in da bi telefone tudi uporabili pri pouku, ko je to smiselno,« je pojasnila Počkarjeva. Sama ne vidi možnosti za ureditev tega področja na sistemski ravni, ampak lahko to naredi vsak učitelj pri svojem predmetu. »Učitelj, ki ima več avtoritete, s telefoni nima težav,« še pravi.

DUŠEVNO ZDRAVJE, SOCIALIZACIJA, SPLETNO NASILJE

Po Evropi številne šole sicer uvajajo prepovedi ali omejitve uporabe mobilnih telefonov zaradi rastočih bojazni glede njihovega vpliva na duševno zdravje mladih in socializacijo ter spletnega nasilja. Poenotenih predpisov na ravni EU ni, je pa julija predsednica Evropske komisije Ursula von der Leyen opozorila na problematiko in obljubila, da bo ukrepala.

ANDREJ MREVLJE

AMERIKA

V enajsti minuti nagovora svojim pri-
stašem v bližini Butlerja v Pensilvaniji
je Donald Trump obrnil glavo v smeri
publike na njegovi desni. Trenutek za
tem se jez desnico plosknil po ušesu. Vtis
je bil, da odganja komarja. Logično, zboro-
vanje je bilo na kmetiji, kjer je to vrstnih
letalcev veliko. Trump je nato naredil nekaj nenavadnega, ozrl se je po tleh in
se nato zložil za govornilni oder. Zamahu proti ušesu ni sledil izraz bolečine na
obrazu, krik ali vsaj presenečenje. Zgolj miren izraz na obrazu nekoga, ki je
navajen mrčesa. Trump je poniknil za manj kot minuto, nato se je izza govor-
niškega odra pokazala njegova pest, ki je udarjala proti nebu. Enkrat, dvakrat,
trikrat. Gesta, ki je pomenila boj, poziv k boju (fight!). Streslo me je. Množica je
Trumpovi gesti odgovarjala z vzkliki fight, fight, fight! Sprejela je dejstvo, da so
na Trumpa naredili atentat, da maščevanje sledi. Že, že, toda v kolumni imam
pravico, da podvomim, da so na Trumpa poskusili narediti atentat. In to kljub
temu, da so agentje Tajne službe, ki štiti predsednike, na približno 120 metrov
oddaljeni strehi ustrelili 21. letnega Thomasa Matthewa Crooksa. Ne dvomim,
da je bil Crooks strelec, ni pa mi jasen Trumpov brezizrazen obraz, če mu je
krogla prestrellila uho. Poleg tega naj bi strel prišel z desne, kri pa je preplavila
njegov obraz? Morda je vredno še enkrat pregledati fotografije Douga Millsa,
fotografa New York Timesa, ki mu je kroglo uspelo ujeti v objektiv. Ko so Tru-
mpa štirje agentje dvignili izza odra ter ga odvekli v blindiran avtomobil, je
bivši predsednik še vedno mahal s pestjo ter klical na boj. Da bi bila podoba še
bolj verodostojna, so agentje in Trump z dvignjeno pestjo ter zastavo v ozadju
poupodobili sliko, ki je nastala ob ameriškemu zavzetju Ivo Jime. Toda pomeb-
nejše od laži je, da je Trump v tistem trenutku, ko je bil obstreljen in je pozval v
maščevalni boj, tudi zmagal na volitvah. Vsa Amerika se je združila okoli bivše-
ga predsendnika, mediji so objavili statistike in biografije predsednikov, ki so
jih usmrtili v atentatih. Dejstvo, ki priča, kako zelo pomembna je predsedniška
inštitucija v Ameriki, četudi gre za gangsterja, kot je Trump. Pred atentatom
sta se Biden in Trump soočila pred kamerami, mizeren nastop njihovega
kandidata je med demokrati sprožil paniko. Na predsednika so začeli priti-
skati, naj se umakne. Dilema demokratov ni bila v političnem porazu, temveč
v grožnji, da bi Trump po zmagi v Ameriki vzpostavil avtoritaren režim. Toda
tokrat so se stvari razvile zelo hitro. Dva dni po poskusu atentata so republi-
kanci Trumpa okronali za predsedniškega kandida, takoj za tem pa je Biden
končno spoznal, da je država pomebnejša od njegovih interesov in se umaknil.
Demokratski predsedniški kandidat je postala Kamala Harris, podpredsedni-
ca ZDA, ki je v nekaj dneh vnela Ameriko. Zgodovina je narejena iz drobcev.
Trumpova v nebo dvignjena pest, ki poziva k upor. Njegov krvavi obraz. Na
prvem soočenju je Kamala med predstavitvijo kandidatov vdrla v Trumpov
prostor za podijem, mu ponudila roko in dejala: "Jaz sem Kamala Harris." Sli-
šalo se je kot: "Jaz sem James, James Bond!" Trump je med soočenjem ostal
v kotu ringa, medtem ko je Kamala z argumenti udrihala po njem. Pogledal je
ni niti enkrat. Kamalin trenutek traja, odkar je bila imenovana za demokrat-
sko kandidatko. Kljub temu pa vse ankete kažejo, da bo rezultat v novembru
neodločen. Trump je pred nekaj dnevi poskusil z režijo novega atentata, ki pa
je zelo malo verjeten. Domnevni atentator naj bi v grmovju golf igrišča pustil
puško, ki jo je opazil agent, ki je streljal v smeri nevidnega atentatorja. Ta je
zbežal, kmalu zatem pa so ga ujeli v njegovem avtomobilu. Prezgodaj je, da bi
lahko izmerili, kakšen vpliv bo imel nov poskus atentata na Trumpovo pozicijo
v volitvenih anketah. Vsakor je zdaj vrsta na Kamali Harris.

KATJA PEGAN

DEŽ V
SEPTEMBRU

Letošnje septembrsko deževje je
prizaneslo stanovanjem in hišam
naše družine. Tudi avtomobilov
nam ni zalilo. Smo pa lanskega no-
vembra v Brdih sredi nevihtne noči
stali v bazenu vode, ki je nastal v kuhinji, ko se je voda zlivala
kot v slapovih skozi novo električno omarico. Po čistem naključju
nam ni padlo na pamet, da bi prižgali luč. Klic za pomoč ob enih
zjutraj v klicni center elektro podjetja je bil bolj komične narave.
Naše vprašanje, ali lahko pride do kratkega stika in ali lahko zago-
ri, je duhoviti mož na drugi strani označil kot popolni nesmisel, da
pa lahko pri tako silnem in obilnem dežju s hišo vred potonemo, je
bolj verjetno. Potem smo vso zimo popravljali strehe, tudi streho
gledališča, ki je bila polna lukenj, in zadnji deževni nalivi so bili us-
pešno obranjeni. So bili pa nekateri odrezani od svojih šol in služb,
saj je poplavelo ceste, pa tudi nevarnost plazov je bila velika. Ko sem
z veliko lešnikovo čokolado iskala po gledališču Matijo, ki je imel ta
četrtek po nalivu rojstni dan, so sodelavci povedali, da ga ni, ker ne
more v Koper. Se ne da. Čokolado je dobil naslednji dan, ko so uredili
cesto, njegova odsotnost pa je sprožila različne komične prispevke
na temo Kam je šel Matija? Tisto, da se je vkrcal na Noetovo barko in
šel na fish picnic, poznam še iz gimnazijskih let, ko smo vsaj enkrat
na leto ostali na avtobusni postaji v Piranu, ker do gimnazije, ki je
bila nekoč nad Akvarijem, nismo mogli. V Piranu je v času moje mla-
dosti sirena tulila dvakrat: ob sobotah ob 12., ko smo si ravnali čas,
ter takrat, ko se je morje dvignilo in preplavilo Tartinijev trg, včasih
tudi cesto in ulice. Dvigovanje morja, ki se je sprehodilo po mojem
mestu, je bilo nekaj, na kar smo bili navajeni. In ko smo jeseni stali na
avtobusni postaji in je bilo jasno, da do gimnazije ne pridemo, smo
morju dali nekaj časa, da se odpravi nazaj domov, mi pa smo ta čas
skupaj s profesorji počakali v bistroju Pod skalco. Tudi mi, ki smo
živel na hribu in smo sireno zjutraj slišali, smo se solidarno privlekli
do bistroja, saj ni boljšega kot jutranji kapučino, pa še eden pa še
eden, ker se v šolo res ne da. Pa še profesorji so bili dobre volje,
ker proti naravi res ničesar ne moreš. Ne spomnim se, da bi takrat
razmišljali o prihodnosti drugače, kot smo. Kako se bomo zelo hitro
odselili iz tega majhnega in na konec sveta pripetega mesteca, šli
študirat v Ljubljano ali katero drugo mesto v Jugoslaviji, pa tudi v
Italiji, postali zdravniki, pravniki, ekonomisti, zgodovinarji, hotelirji,
si ustvarili družine, potovali v Grčijo, smučali v Avstriji ali Franciji;
skratka, prihodnosti smo se veselili. Pripadala je nam in prav nič
nas ni bilo strah družbenih sprememb, ki so se že risale na obzor-
ju. Danes naši otroci pišejo pisma, v katerih prosijo za pomoč, tale
zapis o anksioznosti zaradi strahu pred koncem sveta, je bil objav-
ljen na družbenih omrežjih: »Pred pol leta sem se začela bat, da bo
konec sveta ... Postaja nevzdržno, saj se neprestano bojim, da bo
kaj, da bomo umrli, da mi bo umrla družina, ponoči ne spim ... Če
kdo omeni kakšne naravne katastrofe, postanem panična ... Lepo
prosim, da ne pišete, kdaj bo konec sveta, kaj se dogaja po svetu,
ker postanem zelo panična, depresivna.« Lahko naredimo kaj, da
bo morje še vedno samo morje in neurje samo neurje?

LEON MAGDALENC

POLITIČNI
MULTIPRAKTIKI

V mladosti sem večkrat slišal ci-
tat ali zvočni posnetek našega ta-
kratnega največjega in »oh in sploh«
voditelja, ki se je glasil: »Državi s takšno mladino se ni potrebno
bati za prihodnost.«
Danes bi lahko brez besed kakšnega »oh in sploh« voditelja za-
pisal, da se državi s tako sposobnimi posamezniki v političnem
vrhu ni potrebno bati za prihodnost. Pri nas, v zadnjih letih ali
pa celo kar od osamosvojitve naprej, na površje splavajo po-
samezniki, ki so na meji genijalnosti, ne genijalnosti, temveč na
meji multipraktikov. Usmerjeno izobraževanje nas je enkrat v
preteklosti poizkušalo usmeriti v nišne in specializirane poklice,
vendar jim ni uspelo. Zrasli so osebk, ki znajo vse, se spozna-
jo na vse. Lahko prevzamejo vsako funkcijo in vsako ministrsko
mesto. Sinonim za vse te izvenserijske modele je bil Karel Erja-
vec, ki spet napoveduje, da še ni zmanjkalo političnih mest na
njegovem jedilniku želja, zadnji pa veterinar Borut Sajovic. To je
tisti šef poslanske skupine največje parlamentarne stranke, ki se
ni znal nikoli obleči in nikoli nič tehtnega povedati. Govoril pa je
lahko cel dan, če bi ga bil kdo voljan poslušati. Je pa veterinar ki,
bo po poslanski karieri in vodenju občine Tržič postal obrambni
minister. Iz tega resorja se malo norčujemo, saj so bili v njem
kar nekajkrat zanimivi posamezniki, ki z obrambo niso imeli nič
skupnega, od zadnjega Marjana Šarca, predzadnjega Mateja
Tonina in že omenjenega Karla Erjavca. Morda pa je zadaj glob-
ji razmislek. Zvičajna genijalnost naših multipraktikov. Z vsemi
temi posamezniki očitno Slovenija svetu sporoča radikalno mi-
sel: »Glejte, mi se obrambe ne gremo zares.« Na čelo lahko pos-
tavimo kogarkoli. Igralca ali pa veterinarja. Torej, mi smo nekaj
korakov pred vsemi in koncept podružbljanja ljudske obrambe
prenašamo iz starih časov. Ljudsko pač pomeni, da lahko ta re-
sor vodi kdorkoli. Kdorkoli iz ljudstva.
To, da bo zdaj veterinar ta ljudski izbranec, pa je nasploh simpa-
tična gesta. Svet ni nič drugega kot živalska farma, jurski park,
zverinjak ali akvarij, poln morskih ps. Grozi nam obdobje, ko se
bodo vse te podivjane živali strgale z verige in edini, ki se jim lah-
ko postavi po robu, je usposobljeni veterinar. Zveri na globalni
vojaški fronti bo potrebno umiriti. Odrediti odstrel, premestitev
ali pa uporabiti splošno anestezijo.
Genijalnost naših multipraktikov pa je še v nečem. Hitro pozabi-
jo zamere. Hitro vsem oprostijo in odpustijo. Z eno izjemo, ki pa
vse skupaj dela že več kot trideset let zanimivo in vedno znova
angažira vse proti sebi. Zadnji primer tega odpuščanja sta Ro-
bert Golob in Marta Kos. Robert je Marto pred dvema letoma
že vrgel čez rame in zdaj jo je spet sprejel nazaj v gnezdo. Marta
je to vrnitev opisala s simpatičnimi besedami. Ja, zaupanje se je
izgubilo in zdaj se je spet povrnilo. Kako preprosta je ta politi-
ka v svetu izjemnih posameznikov. Tistih, ki lahko počnejo vse in
sprejmejo vse funkcije.

DORJAN MARUŠIČ

ZAKONODAJA

Pokrit bazen v Kopru je ponov-
no odprt. Nova sezona, ponovno
nabiram kilometre. Plavam, raz-
mišljam in čakam temo za kolumno.
Čas za oddajo se izteka ...
Ali se sploh lahko izognem pisanju o zdravstvu? Prav sedaj, ko
se v zdravstvenem sistemu spet trese in grmi. Vlada ureja zdra-
vstveno dejavnost, ukrepe in aktivnosti, ki jih po medicinski dok-
trini in ob uporabi medicinske tehnologije opravljajo zdravstveni
delavci ter sodelavci pri varovanju zdravja, preprečevanju, od-
krivanju in zdravljenju bolnikov ali poškodovancev. Skratka, ureja
vsebins, procese in povezovanje zdravstvenih delavcev in orga-
nizacij. Spet je tu že dolgo znan scenarij od snovanja do objave
sprememb. Zdravstveni strokovnjakih iz vseh vetrov letijo vkup.
Najprej preventivna opozorila kolesarjev z ulice že med samim
pisanjem sprememb, nato vsi vizionarski kolumnisti pred samo
uradno objavo dokumenta in začetka javne razprave. Pogloblje-
ni komentarji na vsako predlagano spremembo različnih verzij
se kar vrstijo, mediji se polnijo s poglobljenimi mnenji ... Lahko se
vprašam, čemu je sploh potrebna enomesečne javna razprava.
Ker je potrebna poglobljena proučitev in navedba trdih, prepri-
čljivih argumentov za morebitne predloge popravkov. Tako naj
bi delovala demokratična in kulturna javna razprava. Sam lahko
samo sklenem z ugotovitvijo, da je aktualna levosredinska koali-
cija opredelila javno mrežo, kjer javni del izvajanja zdravstvenih
storitev sestavljajo javni zdravstveni zavodi in koncesionarji. Po
ukinitvi prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja in s tem jasni
razmejitvi javnih in zasebnih sredstev financiranja zdravstvenih
storitev bo sedaj potrebna premišljena regulacija (in ne samo
razmejitev) javne in zasebne zdravstvene mreže. Tu se bom usta-
vil, ne bom ponavljal vseh navedenih predlogov, ki naj bi odpravili
vse nakopičene negativne odklone pri izvajanju zdravstvenih stor-
itev, zato samo sledite medijem in si ustvarite lastno mnenje o
posledicah za vas in vaše zdravje. Premišlujte o tem, kje in kdo vas
bo zdravil, skrbel za vaše zdravje. Prav v tej nevihti je Vlada mirno
sprejela še dva zdravstvena zakona, eden od teh je predvsem Za-
kon o zagotavljanju kakovosti v zdravstvu. Po mojem prepričanju
gre za enega najpomembnejših, celo daleč najpomembnejšega
zakona na področju zdravstva. Vgraditev zakona v zdravstveni
sistem naj bi dvigovala kakovost zdravstvenih storitev, izboljšala
varnost pacientov ter povečala učinkovitost in uspešnost izvaja-
nja zdravstvenih storitev. Naj parafraziram anglosaksonsko defi-
nicijo kakovosti v zdravstvu: želimo opraviti pravilno storitev (kaj),
pravi osebi (komu), pravočasno (kdaj) in storitev pravilno opraviti
že prvič! Morda časovna usklajenost razgrnitve zakonskih pre-
dlogov predstavlja golo naključje, sam bolj verjamem v posluh, iz-
kušnje in znanje ministrice za zdravje. Naj se krešejo misli, padajo
dovtipi, naj se trese gora - če bo le kakovost (in z njo varnost), pos-
tala glavno gonilo sprememb v zdravstvu. Naj sklenem z mislijo, ki
jo po WHO ponavljam že celo desetletje: vsaka četrta opravljena
zdravstvena storitev naj ne bi bila potrebna. Varujte svoje zdravje!

Jeklene magnolije Katje Pegan v mestnem gledališču Brno

Premiero v gledališču Městské divadlo Brno na Češkem je imela predstava Jeklene magnolije, ki je nastala pod slovensko režisersko taktirko. Očarljiva komedija v režiji Katje Pegan je odprla novo sezono brnskega gledališča.

Prva premiera nove gledališke sezone 2024/2025 na dramskem odru **Městské divadlo Brno**, je številne obiskovalce očarala z močjo ženskega prijateljstva, v predstavi je nastopilo šest ženskih zvezd **Mestnega gledališča Brno**, za piko na i pa je vse skupaj nastalo pod burnim očesom ženske – slovenske režiserke **Katje Pegan**.

Večer v znamenju ženske ustvarjalnosti, bi lahko rekli. Za oksimoronskim naslovom Jeklene magnolije se namreč skriva komična melodrama o šestih ženskah, ki vsaka po svoje rešujejo svoje probleme in dokazujejo, da so pogosto močnejše od moških.

Celotno dogajanje v igri se odvija v frizerskem salonu Truvy Jones v izmišljenem malem mestu v Louisiani, kjer se redno srečuje pet žensk. Tja ne zahajajo le zato, da bi poskrbele za svoj videz, temveč predvsem za svojo dušo. So krhke in ranljive kot čudovit cvet magnolije, a hkrati močne kot jeklo, da lahko prenesejo težo vsega, kar jim usoda nameni. Tako se postopoma odvijajo zgodbe nove frizerke Annelle, katere ljubimec je v zaporu, županove vdove Clairee, M'Lynnine matere, njene bolne hčerke Shelby in Ouiser, katere humor in razgledanost delujeta kot zdravilno sredstvo. Ameriški dramatik in režiser Robert Harling, ki prihaja iz Louisiane, v svojem delu opisuje žalostno družinsko tragedijo, ko je njegova mlajša sestra umrla za sladkorno

boleznijo, kar je gotovo razlog, da je znal ta boleči dogodek prikazati zvesto in pristno.

PREDSTAVO JE REŽIRALA KATJA PEGAN IZ GLEDALIŠČA KOPER

Zgodba o potrebi po bližini, razumevanju in prijateljstvu, izpovedana na lahkoten in humoren način, je bilo veselo srečanje za občinstvo in žensko igralsko zasedbo. Režijo je prevzela gostujoča režiserka Katja Pegan, direktorica Gledališča Koper, dopolnila pa jo je preverjena oblikovalska ekipa Mestnega gledališča Brno – scenograf Jaroslav Milfajt in kostumografinja Andrea Kučerová – in z njo režiserkin stalni sodelavec in redni gost MdB, skladatelj Mirko Vuksanović.

Avtorica češkega prevoda je Zuzana Čtveráčková, vse skupaj pa je burno spremljal dramaturg Jan Šotkovský. Sekstet ženskih vlog so odigrale Radka Coufalová (Truvy), Barbora Slaninová (Annelle), Ivana Vařková (Clairee), Eliška Hladilová (Shelby), Markéta Sedláčková (M'Lynn) in Alena Antalová (Ouiser).

Jesen v Obalnih galerijah Piran

Zaključek poletne razstavne sezone Obalnih galerij Piran (OGP) je obeležila podelitev nagrad Ex-tempore 2024 Piran na Tartinijevem trgu. Portoroška galerija Monfort vabi v jesensko-zimskem času na ogled serije dokumentarnih fotografij s čarobnimi podobami slovenske krajine, kjer skupaj z Občino Piran in National Geographic pripravljamo vznemirljivo fotografsko razstavo Jake Ivančiča.

MESTNA GALERIJA PIRAN, GALERIJA HERMAN PEČARIČ IN LESENA DVORANA MONFORT, PORTOROŽ

V Mestni galeriji Piran sta do 17.11.2024 na ogled dve vsebinsko povezani razstavi: **Ex-tempore 10, nagrajena dela iz zbirk OGP 2014-2024** in **Ex-tempore Piran 2024**, nagrajena dela letošnje edicije. V **Leseni dvorani Monfort v Portorožu** pa so do 29.9. 2024 razstavljena **izbrana dela Ex-tempora Piran 2024** in otroški izdelki Ex-tempora Muza Meduza 2024. Razstava **Tare Rubinič**, lanskoletne prejemnice Nagrade mladi, je na ogled do 27.10.2024 v Galeriji Herman Pečarič.

Jaka Ivančič, foto: Arin Rapuš

GALERIJA MONFORT, PORTOROŽ

Avtor razstave **Jaka Ivančič** je izbor krajinskih motivov, ki prikazujejo lepote Slovenije in Primorske, poimenoval **Simfonija razgledov**. Ankarancan, ki že več kot dvajset let dela na Radiu Capris kot fotograf, producent, grafik, upravljalec spletnih strani in socialnih omrežij, se v zadnjem obdobju intenzivno posveča krajinski fotografiji. Na otvoritvi, ki bo v **Monfortu 10.10.2024 ob 19:00**, bodo prisotni **Jaka Ivančič**, kustos razstave **Arne Hodalič** in predstavniki Občine Piran. Otvoritev razstave bo obenem uvod v praznovanje občinske proslave "Piranska simfonija", ki bo 11.10.2024 ob 19:00 v Grandu. **Ogled razstave je za občane slovenskih istrskih občin brezplačen**. Razstava bo na ogled do 12.1. 2025.

GALERIJA LOŽA, KOPER

Gostovanje osebne razstave slik mari-borskega umetnika **Boruta Popenka** z naslovom **Odpiranje**, ki jo bomo odprli **27.9.2024**, je izmenjalna razstava za letošnjo januarsko predstavitev del primorske umetnice **Lare Marconi Jeranko** v prostorih **Umetnostne galerije Maribor**.

IZMENJALNA RAZSTAVA IN MEDNARODNO SODELOVANJE V GDANSKU

Z veseljem napovedujemo, da bo na pobudo Obalnih galerij Piran v **Galeriji mesta Gdansk (GGM) na Poljskem** od 8.10.2024

do 15.12. 2024 na ogled razstava Dissident Histories. Insurgent Futurities, ki predstavlja 40-letno ustvarjanje umetniškega dvojca **Marine Gržinič** in **Aine Šmid**, pionirk političnega videa. Projekt je realiziran ob podpori: Ministrstva za kulturo Republike Slovenije, Mestne Občine Koper, 4G – Günter Grass Gallery (GGM), Goethejevega inštituta v Gdanku, Mesta Gdansk, Ministrstva za kulturo Poljske in Galerije Photon iz Ljubljane, pod pokroviteljstvom Ambasade RS na Poljskem in Akademije likovnih umetnosti v Gdanku.

ANDRAGOŠKE IN PEDAGOŠKE AKTIVNOSTI

V sklopu Ex-tempore Piran 2024 bodo organizirani **pogovori s strokovnjaki in umetniki** ter zabavne **pedagoške delavnice**. Program srečanj: Mestna Galerija Piran, **sobota, 19.10.2024 (gostji: Tina Fortič Jakopič in Ulla Žibert)** in **9.11.2024, od 10:00 do 12:00 (gosta: Miran Mohar in Tina Konec)**. Delavnice za otroke: **Mestna galerija Piran, v petek, 4.10. in petek, 15.11.2024, od 16.00 do 17.30**. Za več informacij nam pišite na: info@obalne-galerije.si.

Članek uredila: Mara Ambrožič Verderber, direktorica OGP

Dejan Krajlah, avtor kriminalnih uspešnic

Najprej je treba biti bralec, šele potem pisec

KER NIKOLI NOČE SILITI V OSPREDJE, O NJEM LE MALO VEMO. LJUBITELJI PISANE BESEDE PA NARAVNOST OBOŽUJEJO ŠTAJERCA DEJANA KRAJLAHA, KI GA JE SRCE PRED DESETLETJI PRIPELJALO V ISTRO IN UŽIVA IN USTVARJA V BLIŽINI KOPRA. NJEGOVA BIOGRAFIJA JE IMENITNA IN POLNA: JE NEKDANJI POLICIST, KRIMINALIST, SVETOVNI POPOTNIK, MIROVNIK, MOJSTER BORILNIH VEŠČIN, PA TUDI PISATELJ LEPOSLOVJA Z MEDNARODNO USPEŠNICO NA AMAZONU IN USTANOVITELJ CENTRA ZA UPORABNE VEŠČINE IGROW. PREPRIČLJIVO. MEDTEM KO SO KRIMINALKE NJEGOVA POSEBNA LJUBEZEN, JE NAPISAL TUDI DVE KNJIGI ZA SAMOPOMOČ. UČBENIK USPEHA IMA PRECEJ POMENLJIV PODNASLOV - BOGATO IN USPEŠNO ŽIVLJENJE NI STVAR SREČE, AMPAK ODLOČITVE DRUGA NJEGOVA KNJIGA, KI BO MARIKOMU V POMOČ, PA JE PRAKTIČNO UČENJE.

»Bralec. Najprej sem bralec, šele potem pisec. Čisto zares. Ne samo zato, ker sem nor na knjige in veliko berem, ampak predvsem zato, ker se je moja pisateljska pot začela ravno z branjem, dobesečno; pred leti sem bil več časa v tujini. Prebral sem vse, kar se je prebrati dalo, potem mi je v nekem trenutku zmanjkalo knjig (pravim knjig, ker branje na bralnikih in elektronskih napravah pač ni isto branju iz knjig). Iz čiste ga dolgčasa in pomanjkanja pisane besede sem prižgal računalnik in napisal nekaj stavkov. Takih, kot bi si jih sam želel prebrati, na primer na začetku kake dobre kriminalke. Vrata so se tiho zaprla in moška sta sedla. Vsak na svoj pisarniški stol, z manjšo belo mizo med njima ... Nekaj takega, klišejskega. Tem sem dodal še nekaj stavkov in tako naprej. Začela je nastajati neka zgodba. Povsem spontano, od stavka do stavka. Taka zgodba, kot bi jo jaz, po stotinah in stotinah prebranih kriminalk, z užitkom prebral (še vedno pa zgodba, napisana le za enega bralca, to je zame),« pripoveduje Dejan, ki se je nato v domovino in na vse skupaj pozabil. Čez čas pa je spet naletel nanjo, jo nadaljeval in tudi zaključil (vmes ji je dal še ime; First Mission Paris). Hotel je pozabiti vse skupaj, ko je napisano dal prebrati nekaj ljudem, njihovi nadvse navdušeni odzivi pa so ga presenetili. Da se to bere kot čisto prava knjiga, so trdili. Če je res tako, se je odločil, jo objavim. »Ker nisem bil uveljavljen avtor, založbe pa ne želijo tvegati z neznanimi

avtorji in ker na samozaložbo sploh nisem pomislil, sem se odločil za tretjo možnost, Amazon, zato sem jo najprej prevedel v angleščino, si nadel vzdevek Leone R. Giuliani, nato pa izdal pri tem največjem svetovnem prodajalcu. Na moje veliko presenečenje se je pojavila med top 20 v kategoriji International Mystery and Crime, čez nekaj dni celo na četrtem mestu, potem pa nekega lepega dne na prvem. Postala je Amazon No1. bestseller! Neverjetno!« se spominja Dejan.

ROJSTVO LEONA R. GIULIANIJA

Od tu naprej je šlo zlahka. Opasan s tako referenco dobiš pogodbo z vsako založbo. Tisto leto je obiskal ljubljanski knjižni sejem, potoval med stojnicami in ugotovil, da mu bi najbolj ustrezala založba Meander. Ker se že izdaja take kriminalke, pa ljubzenske zgodbe in Pariz, mesto luči, pogosto pojavlja v njihovih naslovih. Kot nalašč zanj (to da čisto slučajno izdaja še knjige njegovega priljubljenega avtorja Leeja Childa, mu je seveda pomagalo pri odločitvi). Pristopil je k njim, takoj so našli skupni jezik, kmalu po tem se je na knjižnih policah pojavila Prva misija Pariz. To je bilo to, tako se je vse skupaj začelo ...

»Leone R. Giuliani je bilo ime, ki se je kot avtorju podalo glavnemu junaku knjige, policijskemu pogajalcu Enricu Morettiju, ki ni klasični super junak, se ne zna pretepati in ne zna ubijati. Še zdaleč ne. Le brihten je. Načitan. Bolj ljubimec kot morilec. Daleč od junakov smrtno resnih kriminalk skandinavskega tipa. Očitno je prav ta drugačnost, skupaj s skrivnostnim avtorjem, pritegnila bralce, zato avtorjevega vzdevka nismo spreminjali niti v knjigah, ki so sledile: Dunaj kliče, Berlinski psi, Tujec v Moskvi in zdaj še Sence nad Črno goro. Le načina še nismo našli, kako knjige L. R. Giuliani premakniti s polic tujih avtorjev na domače. Še vedno so postavljene med tuji mi in tudi prodajalci potencialne kupce pogosto prav lepo podučijo, da gre za tujega (seveda italijanskega) avtorja. Slišal sem

že za več takih primerov, katerim se lahko le nasmehnem. Vsake toliko pa le pomislim, da bi bilo morda bolje, če bi jih objavljaj pod svojim imenom, sploh ker so v zadnjem času vse bolj popularni tudi slovenski avtorji žanrske literature, še posebej kriminalk,« pripoveduje Dejan, ponosen na to, da je RTV SLO izbrala Morettija na razpisu za izvirno TV-serijo. Na to se je prijavil lani in v televizijsko serijo s šestimi deli spremenil in prilagodil drugo zgodbo, Dunaj kliče. Ne ve, v kateri fazi je trenutno vse skupaj, o tem ga ne obveščajo. Tako pa obstaja torej čisto dejanska možnost, da bomo Morettija gledali tudi po televiziji (po dveh odmevnih kriminalnih serijah, ki se dogajata ena v Ljubljani in druga v Mariboru, se bo serija Moretti dogajala na območju naše Istre, največ Kopra).

PISANJE JE TUDI UČENJE NOVEGA

Dejanova zadnja knjiga, Sence nad Črno goro, pa je drugačna. Moretti se je umaknil glavni junakinji Blanki Lombardi, ki je mojstrica borilnih veščin in nekdanja pripadnica Slovenske vojske, ki za razliko od Morettija, težav ne rešuje z mediteransko ležernostjo, ampak s smrtno resno brutalnostjo. Zna vse to, o čemer se Morettiju še sanja ne in počne vse to, česar si Moretti za nič na svetu ne bi upal. Čistokrvna akcijska junakinja, za katero so na portalu Dobreknjige.si, kjer slovenske splošne knjižnice priporočajo branje, zaključili recenzijo z zapisom, da gre za privlačno demonstracijo psihofizičnih sposobnosti in premišljene taktike. S čimer se kar strinja, saj se je pri tej knjigi z namenom čim bolj verodostojnega prikaza njenih pretefov in bojevanja nasploš obrnil na mojstrico borilnih veščin,

najverjetneje pa tudi najboljšo slovensko karateistko Glorijo Švetak. Ta mu je s svojim strokovnim znanjem svetovala pri opisu borb, da so te videti natanko tako, kot bi potekale v resničnem svetu brez pretiravanja, brez kakršnih koli nadnaravnih elementov, ki ne bi prestali testa resničnega sveta. Potem so te borbe čisto zares oživele. Ker so na svečano predstavitev knjige prišli karateisti njenega kluba (Karate Akademija Slovenija, s sedežem v Srminu pri Kopru) in jih pod njenim vodstvom tudi odigrali tako, kot so zapisane. To je bilo spektakularno za gledalce, ki so lahko videli, kako dejansko je videti to, o čemer berejo, in zanj, ki je imel možnost opazovati, kako je oživel tisto, o čemer je pisal.

DOBRA METODA LASTNIH IZKUŠENJ

Da je Dejan izbral ravno kriminalni žanr, seveda ni naključje. »Kar nekaj let sem delal kot policist, potem kriminalist (na različnih vsebinskih področjih), na koncu pa še kot policijski šef. To pomeni, da delo policijskih preiskovalcev poznam iz prve roke. Tu ne potrebujem pomoči. Če temu dodam še tone prebrane žanrske literature, je jasno, zakaj ravno kriminalke. Zdi se mi, da lahko dovolj suvereno pišem le o nem, kar dodobra poznam, kar čutim, kar je del mene. Knjige so del mene, od nekdanj. Pa tudi stripi. Že od malega, zato ni čudno, da so naslovnice mojih kriminalk takšne, kot so. Prvo naslovnico, ki spominja na strip, sem kupil na internetu za 120 USD. Z njo sem opremil Amazonovo First Mission Paris. Ko smo to isto knjigo kasneje izdali v slovenščini, so na založbi uporabili isto naslovnico (zanjo sem že imel pravice), le poslovenili so jo. Pri drugi knjigi, to je Dunaj kliče, so že sami našli podobno stripovsko podobo, ki bi krasila naslovnico, s čimer sem se seveda strinjal. Takrat lahko re-

ANDREJA
COMINO

čem, da je bil trenutek, ko smo se zares začutili. Obe strani sva vedeli, da razmišljava podobno, da sva na isti valovni dolžini. Od takrat naprej so te stare, vintage stripovske naslovnice pravi zaščitni znak Morettijevih dogodivščin. Kot kaže, so jih lepo sprejeli tudi bralci, na kar sem resnično zelo ponosen,« pove ta vsestranski človek, ki se je lotil tudi drugih žanrov.

PREMAKNI SE, NISI DREVO!

Vmes je pri založbi 5ka izdal še dve knjigi s precej drugačno tematiko. Tudi do tega je prišlo čisto spontano. Nekaj časa je pisal kratke zgodbe o Morettiju in takrat je naletel na uspešnico Skrivnost avtorice Rhonda Byrne, ki je obnorela svet. Zlato pravilo, ki pravi da to, kar daješ, dobiš, je eno izmed najstarejših zapisanih modrosti. Ker je v življenju srečal vse preveč posameznikov, ki so za vse svoje težave in tegobe krivili svet okoli sebe, je napisal priročnik o tem, da obstaja razlog, zakaj je naše življenje ta trenutek točno tako, kot je. Dejan ima še veliko navdih tako, da bomo o njem še veliko slišali, pardon, brali.

Pisarna Solis
Piranska cesta 2, 6000 Koper

• **POSLOVNI NASLOV oz. VIRTUALNA PISARNA**
možnost registracije vašega novega podjetja (d.o.o., s.p.) ali pa selitev obstoječega podjetja na novi naslov

• **NOSTRIFIKACIJA TUJIH DIPLOM**
Imate tujo listino o izobraževanju, za katero želite, da bi bila priznana v Sloveniji? Uredimo vse potrebno, da bo vaše opravljeno izobraževanje imelo veljavo

• **DOVOLJENJA ZA TUJCE - VIZE**
delovna dovoljenja, združitve družine, študij,...

• **FINANČNE STORITVE**
- pridobivanje finančnih sredstev
- javna naročila

• **PRAVNI NASVETI**
- pritožbe
- pogodbe,...

• **GEODETSKE STORITVE**
- parcelacije
- ureditev mej
- vpis stavb v kataster stavb
- geodetski načrti, etažne delitve

Tel.: +386 (0)31 27 66 27 | e-mail: pisarna@pisarnakoper.si | www.pisarnakoper.si | FB: Pisarna Solis

Mag. Miran Križančič, dr. med., o pozitivnih plateh hujšanja z zdravili in operativnem odstranjevanju odvečne kože

Nihče se ne zredi od ljubezni in zraka!

V ZADNJEM ČASU SE JE KOT POŽAR V VETRU RAZŠIRILO HUJŠANJE S POMOČJO ZDRAVILA ZA SLADKORNO BOLEZEN, KATEREGA STRANSKI UČINEK JE IZGUBLJANJE KILOGRAMOV. ČEPRAV SE GA V LEKARNAH DOBI NA »BEL RECEPT«, TOREJ SAMOPLAČNIŠKO, PO NJEM POSEGAJO ŠTEVILNI, KI BI SE RADI ZNEBILI ODVEČNIH KILOGRAMOV, VENDAR JE SHUJŠATI ENO, DRUGO JE NOVO TEŽO OHRANITI, TRETJE PA, KAKO SE REŠITI ODVEČNE KOŽE, KI »VISI IN OPLETA«. PRIZNANI ESTETSKI KIRURG MAG. MIRAN KRIŽANČIČ, DR. MED, PRAVI, DA JE UČINKOVITA REŠITEV SAMO ENA – KIRURŠKO ODSTRANJEVANJE (ODVEČNE) KOŽE. STROKOVNJAK RAZLAGA, KAJ VSE TO PRINAŠA S SEBOJ.

Pri vzpostavljanju želenega videza je treba začeti s prvim korakom. »Tako, kot se je začel prvi korak, da je nastala visoka telesna teža, se je treba tudi njenega izgubljanja lotiti na začetku. Nihče se ne zredi čez noč. Preden se pogovarjamo o zdravilih, ki so v pomoč, pa je treba identificirati, kje so tiste napake, ki so privedle do takega stanja. Zdravila za hujšanje namreč pomagajo zgolj, dokler jih uživamo, ko pa prenehamo z jemanjem, se stanje povrne nazaj, če v tem času res ne spremenimo načina življenja, ki je privedlo do debelosti. To je tudi največji problem. Če smo iskreni, vsak pri sebi ve, kaj dela narobe, četudi nekateri tega ne priznamo. Pogosto slišimo izjave, da ljudje menda pojedjo samo pol kosila in čisto nič sladkega za kosilo, večerje sploh ne, nikakršnih večernih prigrizkov, pa imajo vseeno 150 kilogramov. Nihče se ne zredi od ljubezni in zraka! Takšno zanikanje problema ne more prinesiti nobene rešitve niti z zdravili. Človek se mora najprej zavedati problema, da ga lahko reši,« je odločen sogovornik,

ki dodaja, da imamo vsi radi bližnjice, da bi nekdo zvečer ne jedel namesto nas, jemal tablete ali injekcije, vendar se mora odločiti vsak sam.

KILOGRAMI KOT POSLEDICA ŽIVLJENJSKEGA SLOGA

In zakaj se nam začnejo kopičiti kilogrami? Največ jih je zaradi našega vsakdanjika. Skozi ves dan delamo in hitimo, nimamo časa za obrok takrat, ko bi bil primeren. Ob koncu dneva, včasih ob sedmih ali še kasneje, ko pa vmes ni bilo dovolj hrane, da bi imeli ustrezno energijo, potem zvečer, ko se končno umirimo, »napademo« poln hladilnik ali zavijemo v bližnjo trgovino. Obenem pa je neakovostna hrana (še vedno) poceni in dosegljiva na vsakem koraku. Tako zvečer vnesemo tisto količino hrane, ki bi bila mogoče čisto primerna, če bi se razdelila na več obrokov čez dan in bi »mlinček metabolizma to sproti zmllek«. Če pa zvečer damo vse to vase in gremo spat, naše telo tega ne more porabiti in kar se ne porabi, se uskladišči. Formu-

la je tako zelo preprosta – kar vnesemo vase, se bodisi porabi ali pa se uskladišči. Dejstvo je, da imajo nekateri hitrejši, drugi pa počasnejši metabolizem. Nekateri lahko pojedjo skoraj koliko hočejo, pa se ne bodo zredili. Drugi pa pojedjo malo in se jim takoj pozna. To je posledica genetike, ki je zaenkrat ne moremo spremeniti. Z leti se količina kalorij, ki jo človek potrebuje, zmanjšuje. To, kar je pri 20 letih čisto v redu in smo sproti porabili, se po 40., 50. letu izkaže za bistveno preveč. Metabolizem se upočasni, potrebe se upočasnijo, čeprav se naše življenje mogoče ni upočasnilo. Ljudje se premalo zavedamo, da kar je bilo nekoč čisto v primerno, je kar

naenkrat preveč. Sprememba našega telesa mora privedi do spremembe v naši glavi in zavedanja, da smo v drugem življenjskem obdobju.

HRANA KOT SREDSTVO NAGRAJEVANJA

Obenem pa je občutek sitosti in lakote zelo subjektiven in v glavi. Če si navajen, da si stalno lačen, potem boš stalno lačen. Če navadimo telo, da nima potrebe po toliko hrane, je tudi ne bo imelo. Procesi v možganih so isti kot pri odvisnosti od alkohola, drog, spolnosti ... Mehanizmi hlepenja in tolaženja teh občutkov so enaki, zato prihaja do problema zasvojenosti s hrano. Ko nekaj poješ, se počutiš bolje, telo hlepi po nagra-

di. »To je posledica naše družbe, kjer so pričakovanja velika in če človek le-teh ne izpolnjuje, se takoj počuti slabo. Za izpolnjevanje te luknje uporabljamo hrano ali kakšne druge stvari. Nekateri na srečo šport, vendar tudi pretiravanje s tem ni v redu. Najpogostejše je kompenzacija hrana,« pravi dr. Križančič in dodaja, da si ljudje v zadnjem času pri hujšanju zelo pomagajo z zdravilom semaglutide, znanim kot Ozempic, ki jim pomaga izgubiti kilograme. Izkušnje s tem zdravilom so precej dobre. Tisti, ki ga v redu prenašajo, kar je večina, imajo običajno bistveno manj težav z izgubo telesne teže, z občutkom lakote, potreba po sladkem in mastnem je bistveno manjša.

ZDRAVILO, KI POMAGA ŠTEVILNIM

»Zdravilo je bilo odkrito naključno. Substanca je bila prvotno namenjena zdravljenju sladkorne bolezni. Potem so opazili, da jih večina krasno shujša. Pri nas je še vedno predpisano na recept za zdravljenje sladkorne bolezni, za zdravljenje debelosti ni možno predpisati na recept, vsaj ne na zelenega, da bi krila zavarovalnica. To je ekonomsko verjetno neracionalno, saj sicer stroški zdravlila res niso majhni, a glede na koristi, kot se je izkazalo, je to prav gotovo manjši strošek, kot veliko pretežkim ljudem vse življenje plačevati zdravlila proti sladkorni bolezni in kasneje zdravlila proti pritisku, holesterolu, menjavati kolena zaradi večletne preobremenitve. Za zavarovalnico bi bilo verjetno bistveno ceneje, če bi omogočila zdravljenje predebelim s pomočjo semaglutida – seveda pod zdravniškim nadzorom in seveda le tistim, ki imajo resne težave z odvečnimi kilogrami in ne tistim, ki imajo tri kilograme preveč.

Pri ljudeh, kjer je indikacija za operativno zmanjšanje želodca (ali druge operacije) in če se da pomagati brez kirurškega noža s tem, da si dajo enkrat mesečno injekcijo ali uživajo tablete, je to bolj pametno in smiselno kot odhod na operacijo z vsemi možnimi zapleti in s tem povezanimi stroški,« pove zdravnik, h kateremu pridejo ljudje potem, ko uspejo shujšati z visečo kožo na različnih mestih telesa. Višek kože nastane z leti pri vseh ljudeh zaradi tanjšanja kože, izgube kolagena in elastičnosti. Višek na trebuhu pa se pogosto pojavi tudi po nosečnosti. Pri mlajših ženskah ima koža še dovolj elastičnih lastnosti, da se skrči in je trebušček pogosto tudi po nosečnosti brez strij in odvečne kože. Pri starejših pa se prožnost in elastičnost kože zmanjšuje, enako je tudi pri ljudeh, ki so shujšali.

KOŽE SE NE DA NATRENIRATI

Po izgubi telesne teže je primerno, da z redno vadbo in telesno aktivnostjo uvrstimo mišice, da se bodo napele, dobile svoj volumen, vendar pa je po določenem času, denimo pol leta, zaman upati, da se bo skrčila in napela tudi koža. Ne bo se in če je moteča, je zaenkrat edini način, da jo odstranimo s kirurškim posegom. Obstaja sicer kopica metod, ki obljublja učinkovito

krčenje kože. Problem vseh teh metod je, da temeljijo na skrčenju obstoječih kolagenskih vlaken, torej na poškodbi tkiva. Če uvedeš neko energijo bodisi laser, radio frekvenco ali usmerjen ultrazvok, ta energija skrči kolagenska vlakna podobno, kot se skrči zrezek, ko ga pečemo. Popravljalni mehanizmi v telesu to »poškodbo« v parih mesecih pozdravijo, kolagenska vlakna se obnovijo v vsej svoji prvotni dolžini in stanje se ponovi. Vse te metode so torej sicer začasno uspešne, dolgoročno pa ne.

Ko se nekdo odloči, da ga koža tako moti, da jo je treba operativno odstraniti, pride najprej na posvet k plastičnemu kirurgu. Tu se pogovorimo o trenutnem stanju in poskušamo najti najboljši način za uspešno povrnitev bolj skladne postave. Običajno je poleg kože potrebno odstraniti še maščobo, prestaviti popek, na trebuhu dodatno približati premi trebušni mišici. Na posvetu razjasnimo vse nejasnosti, povemo, kakšne so predoperativne priprave, kako bo potekal poseg, kakšna je predvidena rehabilitacija. Pogovorimo se tudi o možnih komplikacijah, ki so sicer redke in se jim seveda poskušamo na vsak način izogniti. Sledi poseg, po njem redno spremljanje, kako poteka celjenje. Odstranjeno kožo običajno tudi stehamo. Odstranjene kože je lahko nekaj kilogramov pa tudi več kot deset. Pri osebah, ki so shujšale, 50 ali še več kilogramov in se jim koža na trebuhu praktično vesi do kolen, na stegnih pa ovira hojo, pomembno vpliva na kakovost življenja. Z odstranitvijo se le-ta bistveno izboljša.

DOBRO SKRITE BRAZGOTINE

Operacija odstranjevanja odvečne kože traja od treh do šestih ur. Včasih je operacija večstopenjska, saj tveganje za komplikacije raste z dolžino posega. Poseg odstranitve odvečne kože okrog pasu lahko vključuje tudi dvig povešene kože na stegnih in dvig zadnjice. »Takemu posegu rečemo spodnji body lift in traja običajno kakih šest ur. Krožno odstranimo kožo in na novo oblikujemo to področje. Ljudje lahko po takem posegu normalno nosijo kopalke, brazgotine so dobro skrite s perilom. Potek brazgotin natančno načrtujemo že pred posegom. Dejstvo je, da vsaka operacija pušča brazgotine doživljensko. Resda so sčasoma čedalje manj opazne, a za to je potreben čas. Na začetku so bolj rožnate, trde, sčasoma pa se zmehčajo in

zbledijo. Operacije je smiselno načrtovati v hladnih mesecih, ko je manjša možnost vnetij, saj se bakterije na toplem hitreje množijo, rana pa je idealno področje za množenje bakterij. Kljub temu veliko teh operacij naredimo tudi poleti, ko ljudje za to izkoristijo dopust. Če se človek drži osnovnih pravil, potem tudi to ni ovira, glede na to, da imamo klime.

Dr. Križančič še pove, da korektivne operacije lahko zajemajo vsa področja telesa, kjer je kože preveč, je pa trebuh prav gotovo najpogostejše področje. Viseča koža se lahko pojavi tudi na obrazu. Pri povešenem obrazu naredimo face lift, to je odstranitev odvečne kože in dvig povešenih delov obraza. Pri povečenih prsih naredimo dvig prsi, lahko jih tudi napolnimo z lastno maščobo ali silikonskimi vsadki. Na vseh operiranih mestih načrtujemo brazgotine ran, kjer so, kar se da dobro skrite – za ušesi, v lasišču, na rokah na notranji strani, na stegnih pa na notranji strani.

Po odstranitvi kože je zelo priporočljivo, da se človek ponovno ne zredi. To lahko dosežemo zgolj s temeljito sprememba načina življenja in miselnosti, sicer se pojavi tako imenovani je-jo-jo efekt - vzdrževanje teže zgolj nekaj časa, nato pade motivacija in pridejo življenjske preizkušnje, pa spet posežemo po tolažbi – hrani in se čarobni krog zavrti. »Bistveno lažje je vzeti tableto in čakati rešitev kemije. Ta pot je sicer sedaj možna, sčasoma se bo ugotovilo, ali je dolgoročno vzdržna. Bojim se, da se bo sčasoma izkazalo, da imajo tudi stranske učinke, ki niso bili opazni na začetku, pa se bo precej zmanjšalo število uporabnikov zdravil za hujšanje,« sklene zdravnik.

Andreja Comino

Perfekcionizem in pričakovanja v šoli in službi

Začetek šolskega leta in vrnitev v službo po poletju pogosto prineseta nov val pričakovanj in pritiska po uspehu. Mnogi se znajdejo v začaranem krogu perfekcionizma, ko občutek, da nikoli niso dovolj dobri, vpliva na njihovo počutje in učinkovitost. Perfekcionizem, ki sprva deluje kot želja po dosežkih, lahko postane škodljiv.

Dvojna narava perfekcionizma

Perfekcionizem do določene mere velja za pozitivno lastnost, saj ljudi žene k uspehu in izpolnjevanju visokih meril. A pogosto se za to ambicijo skriva notranji nemir povezan z nizko samopodobo. Ko težnja po popolnosti postane pretirana, se pojavita stalna samokritičnost in občutek nezadostnosti, kar vodi do stresa, tesnobe in izčrpanosti. Namesto zadovoljstva prihaja frustracija, saj perfekcionisti menijo, da njihovi dosežki nikoli niso dovolj dobri, kar vodi v nenehno iskanje novih ciljev.

Korenine perfekcionizma

Ta lastnost se pogosto razvije v otroštvu, ko otrok verjame, da mora biti za pohvalo in sprejetost popoln. Takšna dinamika oblikuje prepričanje, da mora biti človek vedno brezhi-

ben, da bi bil cenjen. V Sloveniji je perfekcionizem pogost, saj kultura poudarja visoke standarde in delavnost kot znak vrednosti. Ta pritisk po doseganju popolnosti pogosto vodi v večje obremenitve in stres.

Perfekcionizem in izgorelost

Perfekcionisti pogosto prevzamejo preveč odgovornosti, saj verjamejo, da nihče drug ne bo opravil naloge dovolj dobro. To vodi v izgorelost, ki se kaže kot kronična utrujenost, pomanjkanje motivacije in čustvena izčrpanost. Ko človek izgubi sposobnost počitka in sprostitve, se občutek neuspeha in samokritičnost le še poglobljata, kar vodi v še večje osebno in poklicno nezadovoljstvo.

Kako prepoznati škodljive vzorce?

Perfekcionizem se lahko neopazno prikrade v vsakdanje življenje. Opozorilni znaki vključujejo nezmožnost uživanja v dosežkih, stalen strah pred napakami in nenehno samokritičnost. Pogosto se pojavi tudi izogibanje nalogam zaradi strahu pred neuspehom, kar vodi do občutka preobremenjenosti, tesnobe in zmanjšane produktivnosti.

Premagovanje perfekcionizma

Premagovanje perfekcionizma zahteva zavesten trud in samodisciplino. Pomembno je, da postavljamo realne cilje in sprejemamo, da napake niso znak neuspeha, temveč priložnost za učenje in rast. Pomaga tudi, če se osredotočimo na proces dela in ne zgolj na končni rezultat. Sočutje

DR. KATJA KOZLOVIČ

Zakonska in družinska terapevtka, izvajalka igralne terapije ter kadrovska svetovalka
www.lanimaj.si • www.kei.si

do sebe je ključno – prijaznost do sebe zmanjšuje pritisk in omogoča večje zadovoljstvo. Psihoterapija lahko dodatno pomaga pri prepoznavanju in razumevanju globoko zakoreninjenih vzorcev ter pri učenju tehnik za obvladovanje stresa.

Dovolj je biti dober

Perfekcionizem ni dosegljiv in tudi ni potreben. Sprejemanje napak in omejitev je ključno za psihično in fizično zdravje. Ko se osvobodimo nerealnih pričakovanj, najdemo več notranjega miru in zadovoljstva v življenju, ne glede na družbeni pritisk po popolnosti. Ključ do sreče ni popolnost, temveč ravnovesje med prizadevanji in sprejemanjem sebe, kar omogoča bolj izpolnjeno in mirno življenje.

Informacijske table o zelenih zakladih Piranskega zaliva

OKOLJE PIRAN JE NA PLAŽI V PORTOROŽU NAMESTILO INFORMACIJSKO TABLO, KI OBISKOVALCE OSVEŠČA O POMENU MORSKIH TRAVNIKOV. TABLA, PRIPRAVLJENA V SODELOVANJU Z ZAVODOM YOUSEA, POUČUJE KORISTI MORSKIH TRAV, KI JIH MNOGI ZMOTNO DOJEMAJO KOT UMAZANJO.

Morski travniki, ki rastejo v plitvih obalnih vodah, so eni najbolj produktivnih ekosistemov, saj zagotavljajo hrano in zatočišče za številne morske vrste. Prav tako so nepogrešljivi za proizvodnjo kisika, prisotnost morske trave pa je pokazatelj dobre kakovosti obalnega morja.

»Mnogi gostje menijo, da je morje umazano, ko opazijo morsko travo. To prepričanje želimo spremeniti. Listi morske trave v morju

in na obalah niso znak onesnaženja. Tako kot drevesa na kopnem tudi morske trave občasno odvržejo in obnavljajo svoje liste, delavci na plaži pa jih nato vsako jutro pograbijo in poberejo,« pravi v Okolju.

Da bi se morali kopalci v morju razveseliti podvodnih livad, je prepričana tudi ustanoviteljica Zavoda YouSea, dr. Irena Fonda: "Morski travniki so habitat, v katerem živijo, se prehranjujejo in razmnožujejo mnoge vrste, zato

želimo z Okoljem Piran obiskovalce in domačine spodbuditi, da si nadenejo masko ter odkrijejo, koliko morskega življa se skriva med bilkami.»

Poleg tega, da so morski travniki zibelke morskega življenja, zagotavljajo tudi številne okoljske in ekonomske koristi.

- Čistijo vodo: morske trave filtrirajo hranilne snovi in zmanjšujejo količino onesnaževal v morju.
- Zmanjšujejo erozijo: morski

travniki blažijo moč valov, korenine morskih trav pa stabilizirajo morsko dno in zmanjšujejo erozijo obalnih območij.

- Proizvajajo kisik: morske trave pomembno prispevajo k proizvodnji kisika in izboljšujejo kakovost zraka.
- Podpirajo biodiverzitetu: travniki so življenjski prostor za številne morske organizme, ki so ključni za zdravo morsko okolje.
- Shranjujejo ogljik: morske trave absorbirajo in shranjujejo ogljikov dioksid, kar pripomore k zmanjšanju toplogrednih plinov v ozračju.

Čisto in zdravo morje je tisto, ki vsako poletje pritegne ljudi v Portorož. Slednji bodo lahko sedaj s pomočjo informacijskih tabel brez strahu raziskovali travnata območja na kopališču in se seznanili z življenjem pod vodo.

Vino in olje

V primorskem okolju je jesenski čas zaznamovan s pridelavo vina in olja. To sta plemenita sadova naše zemlje, ki sta kljubovala vročini in drugim preizkušnjam.

Vino je fermentirani sok vinske trte, pijača za druženje in praznik. V evangeliju in literaturi je svatba povezana z vinom, ki povezuje tolike okuse in dviga duha k ljubezni, veselju in dobroti. Kjer ni vina, je grenkoba. Z vinom proslavljamo uspehe, krepimo načrte, ob njem nastajajo zavezništva, ki jih ni mogoče lahkomišelnost potepati. S tem so povezani sijoči obrazi, naklonjenost in solidarnost. Nekoč so imeli mnogi malo kmetije in so pridelovali tudi vino. Danes je ta pridelava vedno bolj zaupana posameznikom, ki se ji posvetijo skoraj profesionalno, zato je tudi vedno manj 'slabega' vina in več dobrega, brez napak. Vino je tako znamenje uspeha, kulture, skrbi in plemenitosti. Poleg veselja je vino tudi znamenje žrtve, daritve. Jago de je treba zmleti in sprešati, podobno kot mora iti vsako življenje skozi stiskalnico in dozoreti. Vretje pomeni mladost in sposobnost dozorevanja, napredovanja. Sprostiti

se morajo energije in roditi plemenito tekočino z novimi okusi in življenjem.

Dozorelo vino spominja na leta v življenju, na prijeten okus zvestobe in vztrajnosti. Pri vsaki stvari je potrebna mera, drugače se vsa lepota in prijetnost spremenita v žalost in ujetost. Menihi govorijo o trezni opojnosti, ki jo je težko najti, ko ljudje bežijo v eno ali drugo skrajnost. Podobno kot vino je tudi olje plemeniti sad oljk. Ta čudovita tekoča snov daje vsemu okus in mehko, je znamenje povezanosti in ljubezni, naredi življenje, da teče in prinaša svetlobo. Olje daje občutek polnosti in zdravlja, prav tako je tudi blažilo za rane, lajšanje boleznih in tolažba. Z oljem namažemo obraze in druge dele telesa, da se pomladijo in zaživijo. Olje varuje srce in ožilje, da se soočimo s

PRIMOŽ KREČIČ

Koprski stolni župnik

težavami in ne omahujemo pri naporih, prav tako je olje znamenje poguma, da gledamo pozitivno na dogajanje in se borimo.

Od starih časov je izlitje olja pomenilo posvetitev, z oljem so mazili preroke, kralje in duhovnike, da so opravljali svoje poslanstvo s polnim časom in celovito odgovornostjo. Kakor olje poveže vse v telesu in doseže vsak konec našega bitja, da se vključi v dogajanje življenja, tako nas olje spominja odgovornosti za skupnost in sodelovanje. Kaj pomenijo dobrohotni ljudje v družbi, ki prinašajo dobre in prijetne dišave? Če predstavlja olje veselje, praznik, slavnostne jedi in polnost življenja, so tudi trenutki, ko na olju zagori stenj v spomin na življenje, ki se je poslovilo. Dobrodošli so ljudje, ki stopijo k nam z oljem sočutja, da nam lajšajo bolečino in pospešujejo celjenje ran.

Zgodba o vinu, olju in tudi kruhu je podoba življenja, ki se je podarilo in lahko s svojim plemenitim darom nasiti pričakovanja, razveseli užaloščena srca, ozdravi najgloblje rane in okrepi utrujene ude.

REŠI DREVO!

Z ZMANJŠANJEM PORABE PAPIRJA, POMAGAJ OHRANJATI PLANET.

PREKLOPI NA SCEGLI račun @ pagamenti

 marjetica KOPER

www.marjeticakoper.si/eracun

Celostna programska rešitev PRESTIGE

GIS Prestige za gostinstvo in družbeno prehrano

TS Prestige za trgovske dejavnosti

Relax Prestige za storitvene in wellness storitve

Spletna trgovina

Razvoz in spletno naročanje hrane

DocForward sistem za elektronsko izmenjavo dokumentov med dobavitelji in naročniki

POS ELEKTRONČEK d.o.o. Livarska ulica 7, 1241 Kamnik | T: 01 8309 550 | M: 041 642 260 | prodaja@pos-elektroncek.si

REDNI OBISKI SAVNE POMAGAJO KREPITI IMUNSKI SISTEM TER ZMANJŠUJEJO STRES.

Jesenski obisk savne

V današnjem hitrem življenjskem ritmu je pomembno, da si vzamete čas zase in poskrbite za svoje zdravje ter dobro počutje. Prečiščevanje telesa je pomembno za odstranjevanje toksinov in obnavljanje energije, pri čemer je savnanje izredno pomembno. Redni obiski savne pomagajo krepiti imunski sistem, izboljšajo cirkulacijo in poskrbijo za boljšo prebavo, hkrati pa zmanjšujejo stres. Čeprav je vsak dan dober za obisk savne, je jesen še posebej primerna za razstrupljanje telesa in sprostitev po poletnih obremenitvah.

Če iščete kraj, kjer bi se popolnoma sprostili in razstrupili, vam priporočamo **Cliff Spa Belvedere**. Nahaja se v prelepi naravi Krajinskega parka Strunjan, kjer boste lahko uživali v finski savni, bio zeliščni savni, infrardeči in turški (parni) savni, vse pa ponujajo svoje posebne blagodejne učinke. S savnanjem očistite svoje telo, izboljšate kožni tonus in se rešite napetosti v mišicah. Za tiste, ki želite posebno izku-

šnjo, je na voljo tudi VIP savna s popolno zasebnostjo. Savnanje je čudovito, a če želite izkoristiti vse prednosti razstrupljanja, poskusite tudi očiščevalni piling, ki odstrani odmrle celice, in razstrupljevalno masažo telesa za popolno obnovo. V Cliff Spa nudijo tudi vrhunske kisikove terapije, ki čistijo celice in povečajo učinek savnanja, s čimer še dodatno poskrbite za svoje zdravje.

Za ljubitelje gibanja je na voljo fitness središče z najnovejšo TechnoGym opremo in čudovitim razgledom na morje, kjer bo vsaka vadba postala pravi užitek. Ne glede na to, ali iščete sprostitev ali aktivno prečiščevanje telesa, boste to našli prav v Cliff Spa Belvedere, kjer narava in razvajanje hodita z roko v roki.

Za informacije: kontakt@belvedere.si

Foto: Grega Teraž, Mitja Božič

Aktivno na Kraškem robu

Ob odprtju novega Centra za obiskovalce Kraški rob, ki se nahaja tik pod viaduktom, se letos prvič ob koncu tedna, vse do 6. oktobra, odvija festival aktivnosti na prostem pod imenom »Vikendi na robu«. Gre za aktivne vikende, polne adrenalina in sprostitev v osrčju narave. Program vključuje organizirane in vodene dejavnosti, med njimi kolesarjenje, pohodništvo, jogo, lokostrelstvo, ogled jam, kino na prostem, kulturni program, glasbene večere in še mnogo več. Vse se odvija v novem Centru za obiskovalce Kraški rob in po vaseh na območju Kraškega roba.

POHODI, JOGA, DRUŽINSKA DOGODIVŠČINA IN ŠE VEČ

Program tega vikenda, 27., 28. in 29. septembra, je raznolik in zagotovo bo vsak našel nekaj zase. Tokrat začnemo že v petek, ko se bo Kino Istra preselil v Center za obiskovalce Kraški rob. Ob 20. uri si boste lahko ogledali film Kiti, varuhi planeta. V soboto in nedeljo bodo v ospredju jutra-

foto: Jaka Ivančič

nja joga na Rižanskem labirintu (pri izviru reke Rižana), jutranje opazovanje divjadi v spremstvu lovcev, pohod po poti narcis, voden ogled Svete jame na Socerbu, zvočna kopel z gongom ob sončnem zahodu,

voden družinski pohod po poti Velikanov Istre v Kubeđu in številne druge aktivnosti. Za podroben program povprašajte v TIC-u Koper, v Centru za obiskovalce Kraški rob ali obiščite spletno stran visitkoper.si.

I FEEL SLOVENIA
#ifeelsLOVEnia

VIKENDI NA ROBU

VSAK VIKEND

14. 9. - 6. 10.

Več informacij →

DOŽIVETJA NA ROBU

Zakaj so energetske izkaznice pomembne?

Energetska izkaznica je javna listina, ki prikazuje energetske učinkovitosti stavbe in omogoča vpogled v dragocene in pomembne informacije za kupce ter najemnike. Samo z natančnimi podatki o energetske učinkovitosti stavbe se lahko izboljša energetska učinkovitost oziroma se zmanjšajo stroški.

V Sloveniji izdajo energetskih izkaznic ureja Energetski zakon, sprejet februarja 2014, ki določa, da morajo lastniki nepremičnin pred sklenitvijo kupoprodajne pogodbe ali pri oddaji nepremičnine v najem za obdobje enega leta ali več kupcem oziroma najemnikom predložiti veljavno energetska izkaznico. Prav tako je obvezno navajanje energijskih kazalnikov pri oglaševanju nepremičnin.

Kdaj je ne potrebujemo?

Energetska izkaznica ni obvezna za stavbe, ki

so zaščitene kot kulturna dediščina, industrijske in nestanovanjske kmetijske stavbe, ki niso ogrevane, ter enostavne in nezahtevne objekte z manj kot 50 m² uporabne površine. Prav tako izkaznice niso potrebne pri oddaji nepremičnine za manj kot eno leto, prodaji zaradi javne koristi, prodaji v postopku izvršbe ali stečaja in v primeru, ko je nepremičnina v lasti države ali lokalne skupnosti. Energetska izkaznica izdelajo neodvisni strokovnjaki z licenco, ki jo podeli pristojno ministrstvo po uspešno opravljenem usposabljanju.

Energetske izkaznice so ključne v prizadevanjih za zmanjšanje energetske porabe in varovanje okolja. Dober rezultat energetske izkaznice lahko bistveno vpliva na ceno nepremičnine in tako koristi prodajalcem in kupcem. Prodajalcem, ker zviša ceno nepremičnine, kupcem pa niža stroške vzdrževanja ter lajša odločitve za energetske investicije.

Kdaj je normirani s.p. prava izbira?

Normirani s.p. (samostojni podjetnik) in normirani popoldanski s.p. sta v Sloveniji priljubljeni obliki samozaposlitve, predvsem zaradi svoje preprostosti in ugodnejšega davčnega sistema. Ta status omogoča podjetnikom, da svojo dejavnost vodijo z manjšimi administrativnimi obveznostmi in preprostejšim računovodstvom, kar je privlačno za posameznike, ki želijo delovati z manjšimi dejavnostmi ali kot dodatek k redni zaposlitvi.

Vlada RS je konec avgusta potrdila prvi paket predlogov davčnih sprememb, ki spreminjajo pogoje za vstop in obstoj v sistemu ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov ter skladno s tem tudi pogoje za določanje maksimalne višine normiranih odhodkov.

V sistem normiranih odhodkov po novem lahko vstopi zavezanec, ki je v preteklem davčnem letu dosegel prihodke iz dejavnosti do 60.000 evrov in je bil obvezno zavarovan na podlagi samozaposlitve za polni delovni čas neprekinjeno vsaj devet mese-

cev. Za preostale zavezance, ki tega pogoja ne dosežajo, pa se pogoj dohodkov v preteklem davčnem letu določi v višini do 30.000 evrov.

Normiranci bodo za prihodke do mejnega zneska 60.000 ali 30.000 evrov lahko uveljavljali odhodke v višini 80 odstotkov, medtem kot je bila ta možnost sedaj omogočena do višine 50.000 evrov. Stopnja davka na dohodek je 20 %, kar pomeni, da bodo normiranci plačali 4 % davka na vse prihodke. Za prihodke nad mejnimi zneski pa bodo obdavčeni s stopnjo 20%. Za prag izstopa iz sistema normiranih odhodkov pa se po novem določi povprečje prihodkov dveh zaporednih let v višini 60.000 evrov oz. 30.000 evrov, odvisno od izpolnjevanja pogoja vključenosti zavezanca v zavarovanje v teh dveh zaporednih letih. Za zavezance, ki bodo samo eno od dveh let vključeni v zavarovanje, se prag določi na 45.000 evrov.

Sicer so predvideli tudi prehodno obdobje za preverjanje izstopnih pogojev v 2025 in 2026. 2025 bodo kot izstopni pogoji veljali še sedaj veljavni pogoji (torej brez sprememb), 2026 pa se bo izstopne pogoje po novih kriterijih preverjalo zgolj z upoštevanjem prihodkov iz 2025.

Sicer je normirani s.p. primerna izbira za podjetnike,

BRANKO
LONČAR

Obala
nepremičnine

Obala nepremičnine d.o.o.

Obala 16, 6320 Portorož

Tel: 05 674 10 30

Mob: 041 35 22 00

info@obala-nepremicnine.si

www.obala-nepremicnine.si

JURE
HALIK

ki imajo nizke stroške poslovanja in ne potrebujejo upoštevanja dejanskih odhodkov za znižanje davčne osnove. Prav tako je privlačna možnost za tiste, ki si želijo preprostejšega načina poslovanja z enostavnejšim vodenjem knjigovodstva.

RAČUNOVODSKI SERVIS

fidata
finance

FIDATA d.o.o.

Ankaranska c. 7b, 6000 Koper

Tel: +386 59 052 423

info@fidata.si

http://www.fidata.si

1STOVNO
obroki pri roki

ALI GB LEASING

MOŽEN NAKUP NA OBROKE: Z SUMMIT LEASING

MOŽEN NAKUP NA OBROKE: Z SUMMIT LEASING

KRILNI POGONI & AVTOMATIKE

Terrier 200
že od 379 €
do 250 kg / 2,5 m

skeniraj QR kodo
in preglej ostalo
ponudbo!

TRAPEZNA KRITINA 9G Z IZOLACIJO

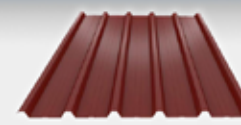
9G 21,00 €/m²

skeniraj QR kodo
in preglej ostalo
ponudbo!

AKCIJA! POPUST do 20%!
do 30 m² - 5%
od 31 do 100 m² - 10%!
od 101 do 200 m² - 15%!
od 201 m² naprej - 20%!

TRAPEZNA PLOČEVINA

T20	13,69 €/m ²
T20Filc	15,69 €/m ²
T35	14,69 €/m ²
T35Filc	16,69 €/m ²
T45	15,69 €/m ²
T45Filc	17,69 €/m ²

DRSNI POGONI & AVTOMATIKE

Joytech AC600
do 650 kg
že od 229 €

skeniraj QR kodo
in preglej ostalo
ponudbo!

TOPLOZRAČNI KAMINI NA PELETE KK

skeniraj QR kodo
in preglej ostalo
ponudbo!

Sole MCZ8000 Slim
moč 6,5kW že 699 €

TOPLOVODNI KAMINI NA PELETE KK AQUA

KK10kW-1800 €
KK15kW-1900 €
KK20kW-2000 €
KK24kW-2300 €

Priključ na centralno!

VSA GARAŽNA VRATA NA ENEM MESTU!

SEKCIJSKA VRATA
KIPLIFT - že od 839 €!

Debelina polnila: 4 cm!

NAROČILA

040 974 470
030 479 955
030 464 480
030 360 630

KIP KOP
www.dvizna-vrata.si
e-mail: info@kipkop.si

ROLO VRATA
KIPROL77 - že od 839 €!

PERGOLE - AKCIJA

Ročne:
304x304 - 2280 €
304x401,5 - 2649 €

Električne:
290x290 - 4449 €
290x395 - 4990 €

SENDVIČ PLOŠČE 2. KLASA

že od 12 €/m²!

MONTAŽNA GARAŽA 300x600

RAL 9006 = 2249 € | RAL 7016 = 2399 €

PANELNE / ŽIČNE OGRAJE IN STEBRI

4 mm
103 x 250 cm 21,70 €
123 x 250 cm 23,20 €
153 x 250 cm 28,60 €
200 x 250 cm 40,20 €

5 mm
103 x 250 cm 29,30 €
123 x 250 cm 33,70 €
153 x 250 cm 42,80 €
200 x 250 cm 53,40 €

stebri v. 105 cm 18,40 €
stebri v. 125 cm 20,00 €
stebri v. 155 cm 23,40 €
stebri v. 205 cm 27,50 €

INDUSTRIJSKI DIZEL

ATS AGREGATI

CGM 7,2 kW 3350 € | 20 kW 7049 €
50 kW 9390 € | 100 kW 13949 €

VILIČARJI NIULI

Nosilnost: 3500kg

22.570 €

4D MASAŽNI STOL

2.990 €

ŠOTOR - 261 m²

Širina - 12,2 m, Dolžina - 21,4 m, Višina v grebenu - najvišja točka 6,4 m, konstrukcija pocinkana cik-cak povezana, cerada 600g/m², na sprednji strani vrata iz cerade. Na zalogi do razprodaje.

16.470 €

Preveri svoj limit

Enostavni obročni nakupi.

leanpay

VLAK JE ZA VSE

Najboljše poti so tiste, ki jih
skupaj ohranjamo zelene.

Z električnimi vlaki **100 % BREZ CO₂**

Dirka CLASSIC MOTO RACE FESTIVAL predstavljena iz Portoroža na Vransko

V prejšnji številki Obale Plus smo najavili, da bo v počastitev 75. obletnice moto GP dirk AMD Domžale, 13. oktobra 2024, na letališču v Portorožu organiziral Festival starodobnih dirkalnih motorjev in promocijske dirke v razredih od 50 – 750 ccm, pod imenom CLASSIC MOTO RACE FESTIVAL.

Dogodek se prestavlja na Center varne vožnje na Vransko so nam sporočili organizatorji in še zapisali:

"Tako se bodo častnega gosta, najuspešnejšega voznika v cestno hitrostnem motociklizmu petnajstkratnega svetovnega prvaka Italijana GIACCOMA AGOSTINIA razveselili na Vranskem, ne pa v Portorožu. Kot nam je povedal vodja prireditve iz AMD Domžale Peter Verbič, dogodka zaradi

neživiljskih pogojev s strani Aerodroma Portorož operativno ne morajo izpeljati na letališču v Sečovljah.

»Dogodka v Portorožu so se veselili vsi motoristični navdušenci, za nami je stala in dogodek podpirala tako Občina Piran kot Turistično združenje Portorož, ki so nam nudili vso podporo pri izvedbi dogodka, zato nam je zelo žal, da se prestavlja na Vransko.« Na CLASSIC MOTO RACE FESTIVAL-U bodo razstavljeni dirkalni motorji iz obdobja začetkov moto GP dirk, kot so Benelli, MV Agusta, Honda, Yamaha in drugi. Dirke se bodo udeležili dirkači iz Slovenije, Hrvaške, Italije Avstrije, Nemčije in drugi, ki bodo nastopili v vseh tekmovalnih razredih. Med tekmovalci promocijske vožnje, bo na Vranskem tudi nekaj motoristov z Obale.

V tem športu je svoj pečat pustila tudi tovarna Tomos in njihovi vozniki, ki so uspešno zastopali slovenske barve na dirkah za svetovno prvenstvo. Prve moto dirke so bile po cestah Portoroža že leta 1958 in do leta 1968 in jih je obiskalo preko 50.000 gledalcev na posameznih dirkah ter nadaljevale leta 1991 na Aerodromu Portorož vse do leta 2002. »Prav zaradi teh dejstev smo želeli organizirati dirko v Portorožu, ker smo želeli ponovno vzbuditi to motociklistično vzdušje in se vrniti v čase izjemnih dosežkov Tomosa in privabiti čim več gledalcev ter obogatiti dogajanje za turiste, kraju in motorističnim navdušencem pričarati športno obarvan dogodek. Posebna razred Tomosa, kot spominsko bodo nastopili tekmovalci s tradicionalnimi Tomosovimi dirkalnimi motorji s katerimi so leta 1982 tudi postali evropski prvaki v počastitev Tomosa.

Dirka starodobnih dirkalnih motorjev združuje posameznike in somišljenike. Gre za neke vrste praznovanje tehniške dediščine, kar navdušencem omogoča ceniti zgodovino, oblikovanje in inženiring preteklih obdobj. Organizacija tovrstnih dogodkov zahteva precejšen vložek časa, denarja in logistike. AMD Domžale tovrstne dogodke dela že vrsto let, od leta 1991, tako na letališču v Sečovljah, letališču Maribor in Cerklje in s tem imajo dobre izkušnje, zato verjamejo, da bi bil dogodek CLASSIC MOTO RACE FESTIVAL v Portorožu uspešno in varno izpeljan in privabil veliko gledalcev. Dirka na Vranskem bo 13. oktobra 2024. Uradni treningi, merjenjem časa v posameznih kategorijah pričnejo ob 9. uri in bodo trajali do 12. ure. Ob 12.45 uri svečano odprtje festivala in ob 13. uri, pa začetek dirk. Vsem nastopajočim, bo ob koncu dirke, ob 15. uri, Giacomo Agostini podelil posebno plaketo ob počastitvi 75. obletnice moto GP dirk, zmagovalcem pa pokale. Vsekakor bo to veliko doživetje za motoristične navdušence."

AMD Domžale

Svetovni dan turizma v Portorožu in Piranu

Ob svetovnem dnevu turizma, ki letos poteka pod geslom Turizem in mir, bo Turistično združenje Portorož pripravilo raznoliko dogajanje za obiskovalce, domačine in strokovno javnost.

S cilji trajnostnega razvoja do sprememb: okrogla miza in razstava

V petek, 27. septembra, na svetovni dan turizma, bo v Portorožu potekalo odprtje razstave in okrogla miza z naslovom **S cilji trajnostnega razvoja do sprememb**, ki jo Turistično združenje Portorož pripravlja v partnerstvu s Fakulteto za turistične študije – Turistico in Slogo – platformo nevladnih organizacij za razvoj, globalno učenje in humanitarno pomoč. Dogodek, ki je eden izmed registriranih dogodkov Svetovne turistične organizacije (UNWTO) ob letošnjem Svetovnem dnevu turizma, se bo pričel ob 11. uri v razstavišču Avla Turistica. Z razstavo želijo organizatorji opozoriti na tesno povezanost ciljev trajnostnega razvoja in turizma, ki ima pomembno vlogo pri spodbujanju miru in blaginje v globalnem merilu.

Odprtju bo sledila **okrogla miza z istim naslovom**, na kateri bodo predstavniki turističnega sektorja, raziskovalci trajnostnega razvoja in humanitarnih organizacij izpostavili, kako so cilji trajnostnega razvoja povezani s turizmom in mirom na globalni ravni. Govorci omizja bodo **Dubravka Kalin**, generalna direktorica Direktorata za turizem na Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport RS, **dr. Emil Juvan**, dekan UP FTŠ Turistica, **dr. Irena Fonda**, direkto-

rica Zavoda za ohranjanje biodiverzitete YouSea Morska oaza Piran in **Mirna Buić**, vodja projektov kulturno izobraževalnega društva PiNA Koper.

»PORTOROŽ IN PIRAN RES POZNAM?« – BREZPLAČNI VODENI TEMATSKI SPREHODI

Ste prepričani, da res poznate Portorož in Piran? To lahko odkrijete v nadaljevanju praznovanja svetovnega dne turizma, v soboto, 28. septembra, ko vas Turistično združenje Portorož vabi na **tri brezplačne tematske sprehode**, na katerih boste lahko spoznavali bogato dediščino Pirana, Portoroža in podeželja skozi pristne zgodbe in okuse.

Prvi sprehod **»5 legend Pirana«** se bo pričel ob 9.30 na Tartinijevem trgu in bo trajal približno dve uri. Skozi pripovedi o

piranskem ščitu, vratih skozi zgodovino ter ognju in vodi bodo udeleženci spoznali srce in dušo Pirana. Takoj za tem, ob 12. uri, se obiskovalci lahko z organiziranim avtobusom ali lastnim prevozom odpravijo na drugo doživetje **»Najboljši par – okusite oljčno olje in tartufe v Padni«**. Sprehod po očarljivi vasi Padna bo ponudil vpogled v pristno istrsko arhitekturo in kulinariko, udeleženci pa bodo uživali v okušanju lokalnih dobrot – oljčnega olja in tartufov. Nikakor pa ne gre zamuditi še popoldanskega (16.30) sprehoda po zgodovini razvoja turizma v Portorožu – **»Portoroške vile nekoč in danes«**, kjer bodo udeleženci izvedeli več o bogati zgodovini turizma in ohranjanju dediščine v tem prelepem obmorskem letovišču.

Vsi trije tematski sprehodi so brezplačni, vendar je število mest omejeno. Organizatorji zato pozivajo vse zainteresirane, da se čim prej prijavijo prek elektronskega obrazca na spletni strani Turističnega združenja Portorož: www.portoroz.si.

Foto: Jaka Ivančič

Izbrani biseri Istre

Za vas smo izbrali najboljše darilo

STE ŽE VAJENI PREDNOVOLETNIH PRESENEČENJ DARILNE PONUDBE VINAKOPER? ČE ŠE NE, SE KAR NAVADITE, KAJTI TUDI LETOS NAM V SVOJEM NABORU DARIL PONUJAJO SAME PRESEŽKE, V SREDIŠČE VSEH PA POSTAVLJAJO INOVATIVNO, NA SLOVENSKEM TRGU PRVIČ PREDSTAVLJENO SENZACIJO, S KATERO OBELEŽUJEJO TUDI 1500 LET MESTA KOPER.

Da je Koper s svojo kulturno dediščino in sodobnim utripom eden od biserov naše regije, se zagotovo strinjamo vsi. Da si kot tak v letu, ko praznuje 1500 let nastanka, zasluži posebno pozornost, prav gotovo tudi. Še več, zasluži si poseben, njegovi duši enak poklon, s katerim lahko razveselimo vse meščane, obiskovalce in prijatelje mesta po svetu. Letošnja Esenca Istre by Vinakoper, ki so jo v kleti razvili v partnerstvu z Mestno občino Koper, je natanko to, pravi izbor za praznično obdarovanje tako poslovnih partnerjev kot naših najbližjih.

ENE IN EDINE - VINSKE PERLE ROSÉ

Zagotovo niste še imeli priložnosti obdarovancu izročiti takih biserov, kot jih boste z letošnjo Esenco Istre. V mali škatlici skrbno shranjene perle so inovacija, ki je posebej za to priložnost nastala v sodelovanju z Michelinovo zvezdico nagrajenim chefom Filipom Matjažem iz restavracije COB. Čvrste navzven, idealnih oblik, kot bi jih izoblikovalo morje, so polne svežine roséja iz sorte refošk, ki v ustih sproži val lahkosti in svežine. V Esenci Istre so pika na i mogočnemu panettonu iz kakavovega biskvita z refoškom prepojenimi rozinami ter gladkim, mestoma hrustljavim čokoladnim prelivom.

»Perle iz roséja so zagotovo eden večjih izzivov, ki sem se ga lotil na pobudo Vinakoper, a hkrati so tudi dokaz, kako pomembne priložnosti se rojevajo z ustvarjalnimi, svežimi pristopi ter sodelovanjem. Podariti vinske perle rosé zato res pomeni podariti bisere narave in sporočilo, da se s skupnimi močmi lahko doseže vse,« je pojasnil avtor recepture vinskih perl, chef Filip Matjaž iz Restavracije COB.

ZELO ŠIROKA PONUDBA DARILNIH PAKETOV

Z Esenco Istre pa se zgodba šele začne. Ponudba daril iz Božičkove delavnice Vinakoper to leto odraža celotno vzdušje in utrip jubilejnega Kopra. Med njimi najdete tudi mnoge kulinarične novosti, ki dopolnjujejo obstoječo gastronomsko ponudbo Vinakoper, v kleti pa so poskrbeli tudi za možnosti izbora in personaliziranja embalaže. Celotno ponudbo daril lahko raziščete v zbranem katalogu na spletni strani Vinakoper oziroma izbrane pakete naročite v novi spletni prodajalni. Prav tako so vam na voljo v Vinskem butik v Kopru, ki je odprt od ponedeljka do petka, od 8.30 do 19.00, ob sobotah pa od 8.00 do 13.00.

Restavracija
MARINA PORTOROŽ

Restavracija Marina Portorož vabi na jesenske dogodke

Poletna sezona je za nami in v **Restavraciji Marina Portorož** se želimo zahvaliti vsem gostom, ki so z nami ustvarili nepozabne trenutke ob okusni hrani, odlični glasbi in čudovitem vzdušju ob morju. Vaša podpora in zaupanje nam pomenita ogromno, zato bomo tudi v jesenskem času nadaljevali z bogatim naborom dogodkov, ki vas bodo navdušili.

Že **4. oktobra** nas bodo z glasbo razveselil bivši član **skupine Faraoni** – pričakujete lahko prijetno druženje ob dobri hrani in pijači brez vstopnine. **19. oktobra** se pridružujemo Tednu restavracij, kjer bodo naši kuharski mojstri pripravili ekskluzivne menije iz lokalnih sestavin po posebnih cenah. **12. oktobra** se družimo na festivalu **Brda & Collio**, kjer boste lahko okušali vrhunska vina edinstvenega briškega vinorodnega območja. Sodelovalo bo več kot 50 vinskih hiš, tako iz **Goriških Brd** (Bregar, Valter Sirk, Jure Štekar, Nebo Winery, Sosolič, Zuljan, Dobuje, Šibav, Danilo Mavrič, Berblut, Klet Brda, Sirk, Amalia Mavrič,...) kot tudi bližnjega Collia. Poleg vinskih hiš se bodo na festivalu predstavili tudi različni kulinarični ponudniki, s poudarkom na butičnih sirarjih ter naša restavracija, ki bo poskrbela za vaše brbončice.

V novembru nas čaka smeha poln večer z **Domnom Valičem** na njegovem stand-up nastopu, prav tako pa bo na sporedu dogodek **"Viva Istra"**, kjer bodo v ospredju vrhunski vinarji Zaro, Rojac in Klenar. Poseben vrhunec jeseni bo dobrodelna večerja v sodelovanju z Lions Klubom Zarja Portorož, kjer bo celoten znesek hrane, pijače in licitacije doniran družinam v stiski. Meni bo znašal 100 evrov na osebo, licitirali pa bomo podpisane drese slovenskih šampionov, vrhunske buteljke in umetniška dela.

Ne zamudite priložnosti, da se nam pridružite tudi v jesenskih dneh!

Rezervacije sprejemamo že danes!

Obiščite nas in
skupaj ustvarimo še
več lepih spominov.

Podnebni prehod je skupna zaveza

Ladjarji v zadnjih letih več pozornosti namenjajo zmanjševanju svojega okoljskega odtisa, zato v koprskem pristanišču vse pogostejše beležimo prihode ladij, ki za pogon ne uporabljajo dizelskega goriva. V minulih dneh so na avtomobilskem terminalu privezali ladjo CMA CGM Indianapolis – prvo RO-RO ladjo francoskega ladjarja, ki jo poganja utekočinjen zemeljski plin. To je že peta ladja, ki je fosilna goriva nadomestila z alternativnimi, okolju prijaznejšimi.

200 metrov dolga in 38 metrov široka ladja lahko na 12 palubah prevaža 7.000 avtomobilov in je prva od štirih sestrskih ladij, ki jih ladjar CMA CGM letos vključuje v svojo floto. Ladjo poganja utekočinjen zemeljski plin (LNG), ki prispeva k znižanju negativnih vplivov pomorskega transporta na okolje in ohranjanju kakovosti zraka. Poleg nižjih izpustov toplogrednih plinov tak pogon omogoča tudi bistveno nižje izpustov drugih plinov, kot so dušikovi in žveplov oksidi.

»Veseli nas, da ladjarji sledijo ciljem podnebne prehod in tudi v praksi udeležajo trajnostne zaveze prihodnosti. Kot zeleno pristanišče smo že pred leti postavili ambiciozne cilje: postati energetska učinkovito poslovno okolje, ki postopoma krepi svojo energetska neodvisnost in povečuje delež energije iz obnovljivih virov. Kar nekaj korakov v smeri zmanjševanja obremenitev okolja smo že naredili, prizadevamo pa si, da bi v naše aktivnosti v čim večji meri vključili tudi ladjarje. Eden uspešnih projektov je vpeljava sheme Environmental Ship Index, ki čistejšim ladjam omogoča plačilo nižje pristaniške pristojbine,« je poudarila **predsednica uprave Luke Koper Nevenka Kržan**.

Indianapolis je že druga tovorna ladja francoskega ladjarja na utekočinjen zemeljski plin, ki so jo privezali v koprskem pristanišču. Prva – kontejnerska matica CMA CGM SCANDOLA, je v Koper priplula aprila letos. Do leta 2028 naj bi pri tem ladjarju število ladij, ki jih poganjajo razogljčena goriva, povečali na 120, s čimer bodo do 20 odstotkov znižali izpuste CO2 v primerjavi z ladjami na fosilna goriva.

Med ladjarje, ki v svojo floto dodajajo ladje na zeleni, alternativni pogon, sodita tudi japonski ladjar Mitsui O.S.K. Lines (MOL) in danski Maersk. Maja letos je v Koper, v okviru prvega potovanja, priplula ladja za pretovor vozil Cerulean Ace, ki jo poganja LNG, junija pa Astrid Maersk, danskega ladjarja, ena redkih tovornih ladij na zeleni metanol. Maersk tovrstno gorivo opredeljuje kot gorivo z najmanj 65-odstotnim zmanjšanjem emisij toplogrednih plinov v življenjskem ciklu v primerjavi z referenčnim fosilnim gorivom.

IZZIV PRIHODNOSTI: ELEKTRIČNO NAPAJANJE Z OBAL

Največji projekt, s katerim bo Luka Koper konkretno zakorakala v smeri podnebne prehod, pa je elektrifikacija obal. Ta bo po letu 2029 omogočila postopen priklop tovornih ladij na elektriko neposredno z obale. S tem bodo med drugim znižali hrup in vibracije, ki jih povzroča delovanje ladijskih motorjev ter izboljšali kakovost bivanja bližnjih stanovalcev. Prvi korak bo gradnja 110-kilovoltnega daljnovoda ali kablovoda iz Dekanov do transformatorske postaje na obrobju pristanišča, sledila bo izdelava projektne in prostorsko-okoljske dokumentacije. Oskrba ladij z obale je nedvomno prihodnost, ki zagotavlja še večje varovanje okolja, saj bodo pristanišča na ta način zmanjšala hrup in emisije v okolje za čas priveza.

Gramatik

Denis Jašarević (letnik 1984) je producent elektronske glasbe in DJ, bolj znan kot Gramatik. Doma je iz Portoroža. Pri trinajstih je že ustvarjal svojo glasbo in jo objavlj^{al} na port^{alu} Beatport. Opazil ga je ameriški manager, ga povabil v ZDA in njegova mednarodna glasbena pot se je začela. 2014 je bil nominiran za MTV European Music Awards, leto kasneje pa je ustanovil svojo glasbeno znamko Lowtemp, ki mu omogoča ustvarjanje glasbe, v katero verjame. Njegov koncert v Portorožu na začetku poletja je poslušala množica navdušencev.

Z glasbo ste se začeli ukvarjati zelo mladi.
Vedno me je privlačila glasba, že kot triletnega otroka so me sestra in starši dobili v naši dnevni sobi, kjer sem bil z ušesom prilepljen na zvočnik in z nogo udarjal po ritmu. Takrat so vsi ugotovili, da imam izjemen posluh, kar se je kasneje izkazalo kot resnično. Obiskoval sem tudi glasbeno šolo in se učil igrati klavir v glasbeni šoli Piran. Ob poslušanju različnih žanrov tudi s kaset svoje sestre, ki je poslušala Doorse, Dire Straitsa in podobne bande, sem si izoblikoval svoj glasbeni okus, ki se še vedno razvija.

Zakaj ravno elektronika?
Ker rad eksperimentiram in se mi zdi, da elektronika to najbolje omogoča.

Veliko, predvsem starejših, ne ve, kaj naj si o tej glasbi misli, niti ne ve, kakšna glasba je to. Kako bi jim razložili?
Moja glasba ni samo elektronska glasba, ampak v njo dodam veliko različnih žanrov, kot sta

jazz in blues, blizu tudi starejšim generacijam.

Velikokrat se zgodi, da me nekdo ne posluš^a, ker ne mara elektronske glasbe, ko pa slišijo kak moj chill out komad, pa se čudijo in jim je všeč.

Na mojih koncertih, še posebej v EU, lahko srečate najstnike kot tudi 60 in več let stare občudovalce.

Starejši rokerji, ki prisegajo samo na rock, trdijo, da elektronika uničuje pravo glasbo, ki jo ustvarja človek. V čem je ustvarjalnost elektronike?
Ne bi rekel, da elektronska glasba karkoli kvari. To je malo krivično. Vsaka zvrst ima svoje poslušalce in prav je, da vsak izbere to, kar mu sede v uho. Kakšen pa bi bil svet, če bi vsi poslušali isto?

Osebn^o poslušam veliko različnih zvrsti glasbe, navdušuje me tudi filmska glasba, gre pa seveda tudi za kakovost v vsaki zvrsti. Tudi elektronsko glasbo ustvarja človek, ker ni tako, da sedeš za računalnik, ki

naredi vse sam. Velko delov odigrajo glasbeniki v živo v studiju, se pravi jo ustvarja človek, kot producent pa vse to sestavim v celoto. Napačno je razmišljati o elektronski glasbi kot umetno ustvarjeni. Na mojih koncertih so poleg mene vedno glasbeniki, ki igrajo v živo.

Kakšna je torej vaša glasba?
Raznolika, kot sem že prej omenil, v moji glasbi najdete veliko različnih žanrov.

Novodobni DJ ne nosijo s sabo več niti vinilk, potrebujejo samo računalnik. Hm?!
Tehnologija napreduje v koraku s časom in prav je tako, sicer pa sem jaz v prvi vrsti producent, nisem tipičen DJ. Na koncertih vedno vrtim svojo, avtorsko glasbo.

Doma pa zelo rad poslušam vinilke. Pred kratkim sva s sestro brskala po starih škatlah in našla še stare vinilke, ki jih je zbiral naš oče v 70-ih, med njimi Tino Turner, Barrya Whita, Ello Fitzgeralda. Z navdušenjem sva si jih zavrtela in uživala v tipičnem zvoku vinilke.

Ustvarjate v Ameriki. Zakaj ste odšli?
To je bil sklop različnih dogodkov, ki so se ujeli. Moja pot v ZDA se je začela preko portala Beatport, kjer sem objavlj^{al} svoje beate in ker sem tam več kot osem mesecev zasedal prvih deset mest, me je opazil manager in me povabil na enomesečno turnejo po ZDA, kjer sem odpiral nastope za takrat že uveljavljene umetnike. Potem so se mi začela odpirati še druga vrata in jasno je bilo, da moram biti blizu dogajanja, zato sem ostal v ZDA. Ni pa vse tako enostavno kot se morda zdi na prvi pogled. Za moj uspeh je bilo potrebno veliko neprespanih noči, veliko ustvarjalnosti, ki ni vedno samoumevna, veliko odrekanja ter prilagajanja in seveda podpora družine, ki verjame vame in me še vedno vzpodbuja.

Vas je presenetilo, da vas je domače občinstvo navdušeno sprejelo?
Razprodal sem že tri koncerte v Križankah in tam me je publika sprejela z navdušenjem, seveda sem si enako želel tudi doma, je pa za umetnika ena večjih potrditev, če te imajo radi tudi doma. Saj veste, pogosto moraš najprej uspeti v tujini, da te cenijo doma in to ne samo v glasbi.

Želel sem si, da bi svoji publiki pripravil takšen dogodek, kot ga naredim na vseh večjih festivalih po svetu, ker sem menil, da si domača publika ne zasluži nič manj kot to. Ko smo začeli s skupino pripravljati dogodek z Občino Piran in Avditorijem, je bil to moj prvi in skoraj edini pogoj, da mora biti dogodek na svetovnem nivoju. V ta namen sem se odpovedal svojemu honorarju, da smo vsa sredstva vložili v produkcijo.

Glede na odzive in tudi članke, ki sem jih po koncertu prebral, nam je to očitno uspelo. Verjamem, da je bil za koga dogodek preglasen, a žal drugače ne gre, se jim pa zato opravičujem.

Kje je vaša najbolj zvesta publika?
Veliko zvestih poslušalcev imam očitno tudi v Sloveniji, to kažejo vsi štirje koncerti tu. To me iskreno veseli.

Če govorimo o Evropi, imam veliko zvestih poslušalcev v Franciji, pa tudi v Belgiji in Italiji.

ZDA so tako velike, da imam povsod občudovalce, v New Yorku me imenujejo »homie«, kar bi pomenilo domačin in to je znak, da so me vzeli za svojega, saj več kot deset let živim tam.

Modni vodič: čevlji za letošnjo jesen

Jesenska kolekcija čevljev prinaša raznolike možnosti.

Če želite v jesen vstopiti s preprosto čudovitim slogom, nujno potrebujete t.i. slingback čevlje oziroma čevlje z odprto peto. Tak dizajn vašim stopalom omogoča večjo zračnost in udobje, hkrati pa ohranja eleganten videz. Slingback čevlji te jeseni so lahko s peto ali brez, vsekakor pa so priljubljeni zaradi svoje vsestranskosti in prefinjenosti.

Letos se pojavljajo v različnih inačicah, od eno-, dvo- in celo večbarvnih, lahko so enostavni ali okrašeni s pentljami, sponkami in drugimi zanimivimi detajli.

IKONIČNI CHANELOV MODEL

Vsekakor med najbolj ikonične slingback čevlje sodijo slingback čevlji prestižne znamke Chanel, ki so bili predstavljeni 1957. Ta brezčasna mojstrovina se ponaša z značilnim dvobarvnim dizajnom, pri čemer je bež usnje zasnovano za eleganten podaljšek nog, medtem ko prednji, črni del, naredi čevlje privlačne. Nekoliko manj privlačna je njihova cena, ki se giblje okoli tisoč evrov.

Ikonični slingback čevlji znamke Chanel (www.chanel.com)

STE ŽE IZBRALI NOVE »SNEAKERSE«?

Če menite, da je eleganca povezana izključno z višino, se motite. Modne blagovne znamke so namreč tudi za to jesen ponudile številne modele športnih obuv oz. sneakersov, ki dokazujejo, da lahko udobje in slog hodita z roko v roki.

Sneakersi nove sezone združujejo vrhunski dizajn s popolnim udobjem. Od klasičnih usnjenih modelov do trendovskih različic iz semiša in drugih materialov. Vsak par ponuja nekaj posebnega. Njihove barvne kombinacije segajo od nevtrálnih tonov do živahnih odtenkov in celo živalskih potiskov, kar omogoča enostavno usklajevanje z različnimi oblačili.

Na voljo so tudi različne vrste podplatov, od visokih, ki vam bodo dodali nekaj centimetrov, do ravnih, ki zagotavljajo popolno udobje. Za tiste, ki imate rade detajle, boste našle modele z vstavki iz mrežastega materiala, kovinskimi zaključki in inovativnimi vezalkami, ki bodo vašo obutev še dodatno popestrile.

Sneakers (unsplash): Modna športna obutev je dokaz, da lahko udobje in slog hodita z roko v roki.

ANDREJA
ČMAJ FAKIN

KAJ ŠE OBUTI JESEN?

Dejstvo je, da bodo balerinke v vseh svojih različicah še naprej uživale svoj trenutek slave. Bodisi v klasični različici, s konico v obliki kroga ali kvadrata, bodisi s trakovi, ki ovijajo gleženj, ali s čipkastimi in drugimi detajli, kot so verižice, perlice in drugi dodatki, ki spominjajo na nakit. Če ste oboževalci balerink, vas bo razveselilo dejstvo, da bodo ti čevlji še vedno na vrhu seznama trendov te sezone.

Vsekakor nepogrešljivi za stilsko soočanje z začetkom jeseni so tudi mokasini, gležnarji in škornji. Med materiali bo v ospredju semiš in ne glede na to, ali gre za gležnjarje ali škornje, so semiš čevlji znak sproščenega in prefinjenega videza. Odlično jih lahko kombinirate z oblačili v zemeljskih tonih.

Poigravanje z materiali in barvnimi kontrasti lahko vašim kombinacijam dodajo osebni pečat. Pomembno pa vsekakor je, da pri izbiri čevljev razmislite o priložnosti in nenazadnje tudi udobju.

Dušanova noč

Dušan Mrdaković se je rodil v Postojni, 9. oktobra, na isti dan kot John Lennon, le 19 let pozneje. Kar nekaj skupnega sta imela: oba nadarjena glasbenika, odprte glave, občutljiva za teptanje pravic, borca za človečnost, s smislom za žlahten humor, ironijo, Dušan pa še dodatno bogat z balkansko-mediteransko karizmo, ki je sevala iz njega, vzbujala sproščenost in domačnost, je zapisal Boris Šuligoj pred meseci, ko smo se poslovili od Duleta.

Njegova družina se je odločila, da pripravi koncert za njegov rojstni dan in njihova želja, koncert v dobrodelne namene, se je uresničila. S tem so se strinjali vsi nastopajoči. Pihalni orkester Piran bo tako dobil nove instrumente. Koncert, imenovan Dušanova noč, se bo zgodil **9. oktobra** na njegov rojstni dan in bo potekal v **Tartinijevem gledališču v Piranu**. Vstopnice so bile razprodane v nekaj dneh. Obveščamo vse, ki so ostali brez vstopnic, da so se na Radiu Koper odločili, da bodo koncert snemali/predvajali v živo. Dogodek bosta povezovala Mojca Maljevac in Armando Šturman. Nastopali bodo Pihalni orkester Piran, Lidija Stanković, Zijah Sokolović, Denis Beganović in Denis Horvat, Martina Martinsson, Slavko Ivančič in Jure Lesar, Vlado Kreslin in Teo Collori Momento Cigano.

ZNANSTVENIK? ALI UMETNIK?

Prijetna dilema ...
Na vse, kar lahko prinese
prihodnost, se pripravite
z VARČEVALNIM NAČRTOM
v vzajemne sklade.

INTESA SANPAOLO BANK

Bank of INTESA SANPAOLO

SKRBIMO ZA VSE,
KAR VAM POMENI NAJVEČ.

f i y t u www.intesasnpaolobank.si

VPLAČILA
ŽE OD 40 €
NA MESEC
VARČEVALNI NAČRT

EURIZON
ASSET MANAGEMENT

OPOZORILO VLAGATELJEM IN OMEJITEV ODGOVORNOSTI
To je tržno sporočilo. Pred sprejemom katere koli končne naložbene odločitve preberite prospekt in dodatek k prospektu sklada, dokument s ključnimi informacijami. Ti dokumenti so z letnim in polletnim poročilom ter drugimi informacijami dostopni na spletni strani in v poslovalnicah Banke Intesa Sanpaolo. Krovni investicijski skladi Eurizon Fund, Eurizon Manager Selection Fund in Epsilon Fund upravlja družba za upravljanje Eurizon Capital S. A., 28, boulevard Kockelscheuer, L-1821 Luksemburg. Banka Intesa Sanpaolo d. d., je uradni pooblaščen distributer omenjenih investicijskih skladov za območje Republike Slovenije. Banka ne jamči za donosnost vzajemnih skladov, naložba lahko vodi v večjo finančno izgubo, za kar vlagatelj sam prevzame tveganje.

Banka Intesa Sanpaolo d.d., Pristanjska ulica 14, 6502 Koper

PREVERJAMO URBANE MITE

Poletje se nadaljuje v savni

VROČE POLETNE TEMPERATURE, KI SO SKORAJ TRI MESECE ZAPOREDOMA ČEZ DAN DOSEGALE 35 STOPINJ CELZIJA ALI VEČ, SO ŽE POZABLJENE. NENADEN PREOBRAT VREMENA JE PRESENETIL ŠE NAJBOLJ ZAGRETE PRIVRŽENCE ZIME IN NIZKIH TEMPERATUR, PA TUDI NAŠE VREMENOSLOVCE. JAPONKE, KRATKE ROKAVE, KOPALKE, SONČNE KREME IN OSTALE POLETNE POTREBŠČINE SMO SKRBNOST POSPRAVILI V ZADNJE DELE OMAR IN NAPREJ POTEGNILI JOPE, NOGAVICE, PA TUDI ŽE KAKŠNO KAPO IN TANJŠO BUNDO.

Ampak nič za to, imam rešitev za vse vas, ki ste že pozabili, kako nadležen je zvok komarja ter kako zoprno je neprestano potenje in iskanje hladnega kotička. Za tiste, ki bi vse negativne stvari poletja pozabili, samo da se vrnejo temperature nad 35 stopinj. Savna. Finska, turška, infrardeča. Katerokoli že izberete, boste v njej dobili poletne temperature, brez komarjev in ko vam je prevroče, vas takojšnja ohladitev čaka takoj za vrati.

Pa pogledjmo, kakšni miti krožijo o savnah in ali so resnični.

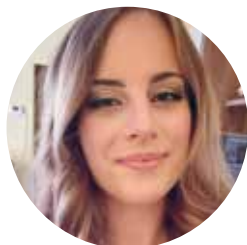
1. Savnanje topi maščobe. Ne drži. Žal ta najbolj pogost mit o savnanju, zaradi katerega se marsikdo v prvi vrsti odloči za tako obliko sprostitve, ne drži. Resnica je, da med savnanjem telo izgubi predvsem vodo skozi potenje, vendar se maščoba ne topi. Savnanje lahko poma-

ga pri sprostitvi in izboljšanju krvnega obtoka, vendar ni učinkovita metoda za izgubo maščobe.

2. Savno lahko uporablja kdorkoli. Ne drži. Čeprav ima savnanje veliko koristi, ni primerno za vsakogar. Ljudje z določenimi zdravstvenimi težavami, kot so bolezni srca, visok krvni tlak in tudi nosečnice, bi morali biti previdni ali se izogibati savnanju, ker vročina lahko obremeni telo. Dodatna previdnost pa velja tudi pri spoznavanju otrok s savno (v nekaterih spa centrih imajo urice namenjene prav savnanju otrok).

3. Savnanje krepi imunski sistem. Delno drži. Savnanje pospešuje cirkulacijo in posredno krepi imunski sistem. Čeprav so koristi za zdravje resnične, savnanje ni čarobno zdravilo za imunske težave. Pravilna prehrana, počitek in splošno zdrav življenjski slog imajo večji vpliv na imunost. Mnogi verjamejo, da savnanje pomaga "razstrupljati" telo. Čeprav potenje odstranjuje določeno količino toksinov, so za glavno razstrupljanje telesa odgovorni organi, kot so jetra in ledvice.

MANCA HRIBOVŠEK

4. Daljši čas preživet v savni = več koristi za telo. Ne drži. Ob vratih vsake savne so napisana navodila, koliko časa lahko preživimo notri. Običajno med 10 in 20 minut. Zavedati se moramo, da vročina v savni močno obremeni naše telo, zaradi potenja pa je večja nevarnost dehidracije.

V savnah je potrebno slediti in upoštevati določena pravila.

- V savno ne vstopajte takoj po zaužitem obroku in pred tem ne pijte alkoholnih pijač.
- Pred vstopom se stuširajte in temeljito obrišite, odstranite nakit.
- V savno vstopite goli ali zaviti v brisačo. Kopalke so v savnah prepovedane.
- Ob vstopu hitro zaprite vrata za sabo, da preprečite uhajanje toplote.
- V primeru finske savne z brisačo podložite vse dele telesa, ki se dotikajo lesene klopi.
- Pomembno je, da s svojim vedenjem ne motite drugih obiskovalcev savne.

Vsaka vrste savna blagodejno vpliva na različna področja našega telesa.

Finska savna (suha savna) – temperatura med 70 in 100 °C: izboljšanje prekrvavitve, detoksikacija, sprostitve mišic, izboljšanje razpoloženja, krepitev srčno-žilnega sistema, pospeševanje presnove, blaženje stresa in nespečnosti.

Infrardeča savna – temperatura med 40 in 60 °C: globinsko segrevanje tkiv, izboljšanje kože, manjša obremenitev za telo, pomoč pri lajšanju glavobolov, podpora pri okrevanju po poškodbah, spodbujanje presnove, izboljšanje gibljivosti, blaženje simptomov menopavze, kožnih bolezni in revmatičnih obolenj.

Parna savna (turška savna) – 100 % vlažnost in temperatura med 40 in 50 °C: vlaženje kože, lajšanje dihalnih težav, sprostitve pri razstrupljanju, odpravi alergij, blagodejen učinek na dihala, pospeševanje krvnega obtoka, blaženje revmatičnih obolenj, poškodb in negativnih učinkov stresa.

Vrt v oktobru

Oktober je že med nami, zato pobrismo še preostale pridelke.

SAŠO MEJAK

Septembra je bilo toplo in vlažno, zato bo oktobrski izkupiček obilen. Pobiramo lahko radič, endivijo, brokoli in zelje. Listnati in glavni ohrovt moramo pustiti rasti, da pride do izraza njihova najboljša aroma. Pobiramo tudi buče, ki jih lahko raznoliko uporabimo v kuhinji. Sredi meseca lahko posadimo čebulo majski srebrenjak, konec meseca pa rdeči česen, do srede meseca lahko sejemo še špinačo in zimsko solato. Gredice, s katerih smo že pobrali pridelke, lahko prekopljemo in jih pripravimo na mrzlo obdobje. Pospravimo tudi namakalne cevi, da jih bomo lahko uporabili naslednjo sezono.

V **zeliščnem vrtu** pobrismo še uporabne rastline, če jih še nismo utegnili pobrati ali pa še niso dozorele. Opravimo predvidoma zadnje odstranjevanje plevela. Rastline, ki so se prekomerno razvile, izkopljemo, opravimo delitev in posadimo večje število sadik. V tem času lahko opravimo tudi sajenje trajnih zelišč in dišavnic, ker se bodo do zime dobro ukoreninile. Pobirati moramo baziliko, zamrzniti liste za zimo ali pa jo predelati v pesto.

Oktober je bogat z jabolki, hruškami in kutinami. Kutine obiramo čim kasneje, saj s tem pridobimo prijetnejšo aromo.

Orehe pustimo, da sami padejo, ko so najbolj zreli. Lešnike obiramo, ko se plod loči od ovoja. Nešplje je potrebno pustiti, da jih malo oplazi mraz. Konec meseca nas začnejo s plodovi obdarjati kakiji in začena se tudi obiranje oljk. Pomembno je, da preverimo mreže in orodje in pripravljene počakamo čas za obiranje. Oljke morajo čim hitreje priti v torkljo, kar ne bi smela biti težava, saj jih je pri nas registriranih veliko. Konec meseca začnemo tudi z nabavo sadik sadnega drevja, ki ga bomo posadili. Pri izbiri sadilnega materiala

moramo paziti, da so rastline in koreninski sistem dobro razviti. Rastline, posejane v jesenskem času, se ukoreninijo do zime in spomladi veliko bolje odženejo.

To je pravi čas za sajenje okrasnih rastlin. Na novo posadimo žive meje, manjkajoče grmovnice, trajnice, vrtnice, Iglavcem bolj ustreza sajenje v spomladanskih mesecih. Začetek oktobra je tudi zadnji čas za obrezovanje živih meja. Pri cipresah pazimo, da jih ne prikrajšamo več kot tretjino, ker lahko propadejo.

Na okenskih policah in gredicah se enoletnice poslavljajo, zato jih lahko zamenjamo s ciklamami, resami, mačehami, krizantemami, katerim lahko dodamo okrasne trave, heuhere, veronike, ...

Poskrbimo tudi, da posadimo spomla-

di cvetoče čebulnice, da nas bodo razveseljevale s svojimi prijetnimi barvami.

Trata dobi po vročem poletju nov videz, dobro jo je še enkrat prezračiti in uporabiti tudi hrnila z večjo vsebnostjo kalija, ki poskrbi za večjo odpornost čez zimo in hitrejšo vegetacijo spomladi. Listje s trate sproti odstranimo, ker je leglo za škodljivce in bolezni. Oktobrska košnja je malo višja zaradi negotovih temperatur, ki bi jo lahko poškodovale. Če dobro opravimo vsa dela na trati, bo lepo odgnala in bomo spomladi uživali v njeni lepoti.

ELEKTROCENTER

Salon svetil in največja ponudba elektromateriala
Vanganeljska c. 6, Koper • www.elektro-center.si
Tel.: 05/ 612 1500 • GSM: 041 283 385

Vabljeni v specializirano trgovino z elektrotehničnim materialom • Z načinom samopostrežbe za vaš hitrejši nakup

GEODETSKE STORITVE d.o.o. PORTOROŽ

VBS d.o.o. Portorož
Obala 125, 6320 Portorož
tel.: 05/677-85-80
GSM: 031/637-176
e-mail: bogdan@vbs.si

Lucija, Liminjanska c. 96, 6320 Portorož
Gsm: +386 41 618 541, Tel.: +386 5 677 87 77, + 386 5 674 62 30
E-pošta: kamp.fiesa@gmail.com

RECEPT NONE OLGE

Krompirjev cmoki z marmelado

Oooo, cmoki so bila v otroštvu ena izmed mojih najljubših jedi. Nona Olga jih je pripravljala na različne načine, najbolj pogosto pa jih je napolnila s polovičkami domačih sliv ali marelično marmelado.

Naredite jih lahko čisto po svojem okusu, v sredino lahko date poljubno sadje ali marmelade (jagodno, marelično, kakijevo...). Imam pa tudi dobro novico za vse ljubitelje čokolade in otroke – odlični so tudi z nutello. Zanimivo je to, da je dojemanje cmokov v različnih delih Slovenije drugačno. Nekateri jih jejo kot sladico, drugi pa za glavno jed (za kosilo ali večerjo). Sedaj pa hitro zavijajmo rokave ...

Sestavine:

- 500 g krompirja (olupljenega)
- 150-200 g moke (odvisno od vrste krompirja)
- 1 jajce
- ščepec soli
- žlica masla
- marmelada po izbiri (marelična, slivova ali katera koli druga)

Preliv:

- drobtine
- maslo
- sladkor
- cimet

Postopek:

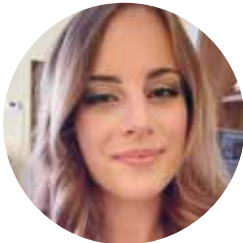
Krompir najprej dobro operemo in po potrebi poščetkamo. Položimo ga v lonec z osoljeno vodo in damo na ogenj. Ko voda zavre, pustimo da se kuha prbl. 25 minut oziroma dokler se ne zmehča (preverimo tako, da v krompir zapičimo nož ali vilice). Nato ga odcedimo, počakamo nekaj minut, ga še vrelega olupimo in pretlačimo z tlačilko za krompir. Dodamo jajce, moko, sol in z rokami oblikujemo enotno maso. Testo razvaljamo v »kačo« in odrežemo nekaj centimetrov dolge svaljke, ki jih nato sploščimo v kvadrat (odvisno od tega, kako velike cmoke želimo pripraviti, moramo pa paziti, da testo razvaljamo dovolj na debelo, da marmelada med kuhanjem ne bo zlezla ven). Na sredino oblikovanega

kvadrata naložimo majhno žlico poljubne marmelade, previdno združimo robove in oblikujemo kroglico. Robove dobro stisnemo. Na štedilnik pristavimo lonec z osoljeno vodo, počakamo, da zavre in vanj previdno položimo cmoke. Ko priplavajo na vrh, so kuhani in jih s cedilom vzamemo iz lonca ter položimo na krožnik. Ko so vsi cmoki kuhani, v ponvi stopimo maslo in nanj stresemo drobtine, ki jih nekaj trenutkov pražimo. Preliv polijemo čez cmoke, ki jih nato posujemo še s sladkorjem, v kategorija smo predhodno primešali cimet. Še dobronameren nasvet: ker je s pripravo cmokov kar nekaj dela, lahko naredite več testa, oblikujete cmoke in jih nato shranite v skrinji. Ko jih boste želeli postreči, jih odtalite in skuhajte v osoljenem kropu.

Kot vedno, tudi tokrat poziv vsem pridnim kuharicam in kuharjem, da mi fotografije vaših cmokov pošljete na manca.hribovsek@obalaplus.si. Pa ne pozabite pripisati, s čim ste jih napolnili.

MANCA HRIBOVŠEK

JEGULJI	PODOBNA VELIKA ROPARSKA MORSKA RIBA	KRMILNA RASTLINA	23 ČRKA ABECEDE	SESTAVIL	MARTA GORENC	GRŠKI KOŠARKARSKI KLUB IZ SOLUNA	KEMIJSKI ZNAK ZA ŽVEPLO KONJSKI TEK	ANDREJ MLAKAR	HRVAŠKA POKRAJINA	8 ČRKA ABECEDE DALJŠE ČASOVNO OBDOBJE	SPREMLJEVALEC BOGA AMORJA	ŽIDJE, KI SO SE DALI KRSTITI	ORANJE (ZAST.)
PTICA UJEDA			FRANCOSKO MESTO	HANIBALOV BRAT				ITALIJANSKA PESNICA SIBILLA					
RIMSKI CESAR				BAJESLOVNI KELIH				GRAD PRI TRSTU					
VISEČ SNEŽNI ZAMET NA GORSKEM GREBENU				JEZERO V ETIOPIJI	SODOBNIK KELTOV			NEAPELJSKA MAFIJA					
FINSKA ALPSKA SMUČARKA HENNA					HYUNDAIEV AVTO			TROPSKI KOPITAR		GRŠKI DRŽAVNIK			
TV VODITELJ PETER	ITA. ALPSKI SMUČAR MATTEO				GORA V KARAVANKAH			GLAVNO MESTO GRČIJE		NAJVIŠJA GORA V TURČIJI			
PETER BOŽIČ	NOVINAR KASTELIC	SKUPINA PTIC V LETU			ORIENTAL. RIŽEVO ŽGANJE	ŠPANSKI KRITIK LEOPOLDO GARCIA	PIJAČA PRED JEDJO	DRŽAVNA BLAGAJNA					
		NAJVEČJI MORSKI SESALEC					LATVIJSKI ŠAHIST EIJGURDS						
KITI UBIJALCI				SLANO JEZERO V KAZAHSTANU				AZIJSKA DRŽAVA			DVORANA ZA PREDVAJANJE FILMOV	KRITIKA, PRESOJA	ENOTA ZA ČISTINO ZLATA
ZNAMENITA STAROGRŠKA HETERA				RASTLINA IZ DRUŽINE KAČNIKOVK				DATOTEČNI FORMAT		OBLASTA BAKTERIJA			
RAČUNAL. TIPKA ZA POTRDI TEV				ČASOVNI TERMIN	NEMŠKI FILOZOF IMMANUEL			PRVI DEL BIBLIJE	VZPETINA PRI LJUBLJANI	PLETENA OVRATNA RUTA			
SLAVKO EMERŠIČ		TEMNI DEL DNEVA			VREDNOSTNI PAPIR	HITER DVIG S TAL		TURŠKI PISATELJ					
		NAZNANILO, OBJAVA V ČASOPISU				KOS SUKANCA		BIBLIJSKI OČAK					
BRUTALNA IZVRŠITEV SMRTNE KAZNI	ANGLEŠKI SOCIOLOG HAROLD JOSEPH	AM. PISATELJ C. POTTER				IZRAELSKI POLITIK ZALMAN		AMERIŠKA IGRALKA ANDRE					
BREZ SOJENJA IN SODBE		INDONEZ. DEL NOVE GVINEJE		PERZJSKI KRALJ		NASILNA TATVINA	GAMSIJ BIVOL, KI ŽIVI NA CELEBESU	UMETNOST (LAT.)		NEVESTINO PREMOŽENJE V BLAGU	ANTON TOVORNIK		
				BIBLIJSKI PRVI ČLOVEK			DOMAČA ŽIVAL				SMUČIŠČE NA POHORJU		
KRAJ V ITALIJI					TULEC, ETUI		NESPAMETNA ŽENSKA					REKA V SIRIJI	SLOVENSKI PISATELJ VITAN
					GORA NA KRETI		NAJVEČJI PTIČ TEKAČ						
SKUPINA LUDI, KI JO PRIŠTEVAMO K MONGOLOIDOM					MANUŠE, ZLOŽLJIVO KOLO (POG.)			ANGLEŠKI VIOLINIST ROHAN					
					ALEŠ KLINAR	NEPRIJETEN OBČUTEK Z DRHTENIEM, OBLIV GROZE		VISOKA KARTA	PREPROSTA VRATA IZ LAT, V PLOTU				
STOPNIČAST SLAP, POGOSTO UMETEN													
HRVAŠKA NAFTNA DRUŽBA			NIJSKA ROŽA			IME DVEH GRŠKIH POVELJNIKOV PRED TROJO			GR. JUNAK PRED TROJO, RANLJIV V PETO				

ALAS: šp. kritik OPAST: snežni zamet MARANI: kršчени židje LANKA: latv. šahist SINIDI: pripad. mongoloidov TERBA: nespametna ženska IRIAN: del Nove Gvineje

Kava, ki te ponese. V Brazilijo!

Kava ali prigrizek na poti vas lahko popelje v Brazilijo

MOL v Sloveniji je del mednarodne naftne, plinske in petrokemične družbe, ki se imenuje **Skupina MOL** in s svojimi poslovnimi dejavnostmi ter dinamično mednarodno ekipo združuje več kot 25.000 ljudi, ki si dnevno prizadevajo izpolniti visoka pričakovanja strank **v celotni regiji srednje in vzhodne Evrope**. Skupina MOL je prisotna v več kot 30 državah in je ponosna na **več kot 100 let bogatih izkušenj** v naftni in plinski industriji. V Sloveniji je strankam na voljo široka mreža več kot 130 **MOL** in **INA** bencinskih servisov, na katerih lahko točijo **vrhunsko EVO gorivo**, katerega kakovost je redno spremljana, saj ga Skupina MOL testira v neodvisnem laboratoriju v Avstriji. Ključna prednost Skupine MOL so **lastne rafinerije**, ki se nahajajo v bližini Slovenije, in omogočajo razvoj goriva v smeri čim boljšega izkoristka in čim manj emisij. A MOL in INA bencinski servisi nudijo še veliko več.

Sveža in okusna Fresh Corner ponudba

Tudi na slovenskih bencinskih servisih narašča število transakcij, ki niso povezane s točenjem goriva, saj so servisi tudi mesta udobnih počitkov na vseh poteh strank. Na MOL in INA bencinskih servisih je strankam na voljo sveža **Fresh Corner** ponudba- izdelki, s katerimi si na poti potešimo lakoto in nabereemo novih moči za varno nadaljevanje vožnje. Po priljubljenosti med strankami izstopata odlična sveže mleta **Fresh Corner kava**, ki jo je mogoče spiti na bencinskem servisu v baru ali jo vzeti za s seboj, in hrustljiv **Fresh Corner hot dog**, ki je zmeraj sveže pripravljen, na voljo pa je v različnih okusih. Zraven omenjenih izdelkov ponuja Fresh Corner še **sveže sendviče**, **pekovsko pecivo** za sladokusce, za vse ljubitelje pice pa je pred kratkim ponudbo dopolnil tudi slasten **pizza wrap**. Nakup katerega koli Fresh Corner izdelka pa vam lahko **do 31. oktobra letos prinese tudi vrhunske nagrade**.

S Fresh Corner izdelkom v Brazilijo

V mobilni aplikaciji **zvestobe MOL Move** stranka potrdi sodelovanje in **v vsakim nakupom Fresh Corner izdelka sodeluje v tedenskih žrebanjih in velikem zaključnem žrebanju**, v katerem izžrebano srečnico ali srečneža čaka brezplačno **potovanje za 2 osebi v Brazilijo**. Tedenski nagrajenci bodo medtem lahko eno leto uživali v brezplačni vrhunski Fresh Corner kavi na MOL in INA bencinskih servisih po Sloveniji ali pa namesto kave izbrali eno leto brezplačnih hot dogov.

Zakaj so pri MOL-u izbrali prav Brazilijo? Tam je namreč doma njihova Fresh Corner kava. Za pripravo te kave se uporabljajo skrbno nabrane in selektivno izbrane kavne jagode arabica, ki se predelajo po suhi metodi. Zrna, ki so na srednji stopnji sveže pražena v pražarni Roaster v lasti Skupine MOL, ustvarijo okus, ki spominja na sveže pražene mandlje, marcipan in kremno masleno karamelo. Ne glede na to, ali si privoščite espresso ali »flat white«, vrhunska Fresh Corner kava bo osvežila vse vaše poti.